

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

2024

Jana Fortuníková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Příběh Josefa Hasila v minisérii Král Šumavy: Fantom
temného kraje a její mediální ohlas**

Bakalářská práce

Autorka práce: Jana Fortuníková

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 26. 4. 2024

Jana Fortuníková

Bibliografický záznam

FORTUNÍKOVÁ, Jana. *Příběh Josefa Hasila v minisérii Král Šumavy: Fantom temného kraje a její mediální ohlas*. Praha, 2024. 96 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Rozsah práce: 160 207 znaků

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá antimýtem a mýtem Josefa Hasila, šumavského převaděče a nejslavnějšího nositele přezdívky Král Šumavy. Reflektuje jeho obraz před rokem 1989, který zásadně negativně ovlivnil slavný propagandistický film *Král Šumavy* z roku 1959. Po sametové revoluci dochází k očištění Hasilovy pověsti, když se reinterpretuje jeho život na základě faktů. Jeho dramatický osud zpracovala i polistopadová populární kultura. K nejúspěšnějšímu titulům patří *Návrat Krále Šumavy: román o Josefu Hasilovi* z roku 2012, na jehož motivy vznikla pro VOD platformu Voyo zatím třídílná minisérie *Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022). Oba projekty prezentují svou snahu narovnat osudy života Hasila, přesto dochází k přiznané fabulaci s příběhem. Rozbor textů obou děl ale ukazuje, že revize historické reality není neutrální a odpovídá polistopadovému diskurzu vnímání hrdinů 3. odboje, kdy může docházet k jejich výlučné glorifikaci a vytlačování diskuze o rozporuplnosti určitých činů. Práce předpokládala přítomnost revizionistických narativů zmíněných děl v mediálních výstupech ke stému výročí narození Josefa Hasila v únoru 2024 a k události publikování seriálu v prosinci roku 2022. Pomocí obsahové kvalitativní analýzy dvou vzorků textů čítajících v první skupině jedenáct a ve druhé dvacet osm mediálních výstupů došel výzkum k závěru, že k obecnějšímu přebírání narativu seriálu nedochází. Zahnutí sémiotické analýzy pro dekodování a interpretaci užitých znaků však ukázalo, že sdělení mají tendenci vyprávět Hasilův příběh ve stylu vyvolávajícím veskrze pozitivní konotace, což podporuje utváření mýtu okolo jeho osoby.

Abstract

The bachelor thesis deals with the anti-myth and myth of Josef Hasil, a smuggler from the Šumava region and the most famous bearer of the nickname „King of Šumava“. The thesis reflects his image before 1989, which was fundamentally influenced by the famous propaganda film *Smugglers of Death* (*Král Šumavy*) from 1959. After the Velvet Revolution, the purification of Hasil's reputation was attempted when his life was being reinterpreted based on facts. His dramatic fate has also been featured in post communist popular culture titles. The most successful representative could be classified as a biographical novel about Josef Hasil called *Návrat Krále Šumavy* from 2012. The novel inspired narration of three-part miniseries *King of Šumava: Phantom of the Dark Region* (*Král Šumavy: Fantom temného kraje*) (2022) produced by a commercial TV station and distributed on its VOD platform

Voyo. Both projects present their effort to straighten out the fates of Hasil's life, yet there is admitted fabrication in the story. However, an analysis of the texts of both works shows that the revision of historical reality is not neutral and corresponds to the post communist discourse on the perception of heroes of the third resistance, which can lead to their exclusive glorification and the suppression of discussion about the controversial nature of certain acts. The thesis assumed the presence of revisionist narratives of the mentioned works in media coverage for the 100th anniversary of Josef Hasil's birth in February 2024 and the event of the series' publication in December 2022. Through qualitative content analysis of two samples of texts comprising eleven and twenty-eight media outputs, the research concluded that there is no general adoption of the series narrative. However, the inclusion of semiotic analysis for decoding and interpreting the used signs showed that the messages tend to tell Hasil's story in a style evoking predominantly positive connotations, thus supporting the creation of a myth around his person.

Klíčová slova

Král Šumavy, Josef Hasil, mýtus, ideologie, reverze, film, minisérie, mediální reflexe, sémiotická analýza

Keywords

King of Šumava, Josef Hasil, myth, ideology, reversion, film, miniseries, media reflection, semiotic analysis

Title

The story of Josef Hasil in the miniseries The King of Šumava The Phantom of the Dark Land and its media response

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Petru Bednaříkovi, Ph.D. za odborné vedení při zpracování tématu, veškerou poskytnutou zpětnou vazbu a příjemnou spolupráci. Dále děkuji své rodině za podporu a vytvoření příjemného zázemí potřebného k vědecké práci.

Obsah

Úvod.....	9
1. Co je to mýtus?.....	11
2. Vnímání osoby Krále Šumavy v letech 1948–1989.....	13
2.1 Kurýři a převaděči.....	13
2.2 Kdo je mytický Král Šumavy?.....	15
2.3 Pohraničnické filmy.....	17
2.4 Recepce filmu Král Šumavy (1959).....	18
2.4.1 Shrnutí děje.....	19
2.4.2 Přítomná ideologie.....	20
3. Král Šumavy po roce 1989 v odborném a veřejném kulturním prostoru.....	22
3.1 Návrat Krále Šumavy: román o Josefu Hasilovi (2012).....	25
3.1.1 Charakteristika románu.....	26
4. Život Josefa Hasila.....	30
5. Platforma Voyo.....	34
6. Představení minisérie Král Šumavy: Fantom temného kraje (2022).....	37
6.1 Prezentace minisérie na domovském webu.....	38
6.2 Rozbor příběhu.....	41
6.2.1 Epizoda Hranice.....	41
6.2.2 Epizoda Most.....	43
6.2.3 Epizoda Nevěsta.....	44
6.3 Shrnutí.....	45
7. Metodologie výzkumu.....	48
7.1 Metoda.....	49
7.2 Aplikace metody pro první skupinu textů.....	53
7.3 Vzorek 1.....	56
7.4 Aplikace metody pro druhou skupinu textů.....	57
7.5 Vzorek 2.....	59
8. Analýza první skupiny textů.....	62
8.2 Denotativní analýza prvků a interpretace.....	62
8.3 Narativní analýza.....	70
8.4 Rozbor čela článků.....	71
8.5 Závěr první části výzkumu.....	76
9. Analýza druhé skupiny textů.....	79
9.1 Rozbor recenzí.....	79
9.2 Analýza ostatních textů.....	81
9.3 Závěr druhé části výzkumu.....	84
Závěr.....	85
Summary.....	87
Použitá literatura.....	89
Seznam příloh.....	96

Úvod

Pojem Král Šumavy je pravděpodobně poprvé písemně zdokumentován v hlášení jihočeského příslušníka StB o situaci na hranici. Záznam z roku 1952 tak označuje kurýry a převaděče, kteří operují v šumavském prostoru a unikají dopadení bezpečnostních složek.¹ Přezdívka však existovala již dávno předtím a místní tak nazývali především pašeráky. Nejvíce se ale vžila ve spojitosti s osobou Josefa Hasila.

Šumavský rodák sloužil po druhé světové válce u SNB, po transformaci vybraných jednotek na speciální útvary se jeho pracovní náplní stala ochrana státní hranice. Po komunistickém převratu, se kterým se neztotožnil, začal převádět lidi z Československa do Bavorska. Ještě v „uniformě SNB“ pomohl několika lidem k útěku na Západ, za což ho v roce 1949 postihlo odsouzení na devět let do pracovního tábora, odkud však ten samý rok zběhnul. Následně vstoupil do služeb americké zpravodajské služby CIC, pro kterou plnil špionážní úkoly, než se v roce 1954 odstěhoval do Spojených států amerických, kde strávil zbytek života.

Hasil jako agent přenášel tajné vojenské zprávy z Československa, vybudoval na Šumavě síť třetího odboje, dále převáděl lidi přes hranice. Byl ve výborné fyzické kondici a perfektně se vyznal v terénu pohoří, a tak několikrát až neuvěřitelně vyváznul z rukou Pohraniční stráže.

V roce 1959 má premiéru film *Král Šumavy*, který vypráví o pracovním nasazení hraniční posádky v prostoru Šumavy s cílem dopadnou převaděče ohrožujícího vnitřní bezpečnost státu. Snímek je dodnes oceňovaný za svou vysokou uměleckou kvalitu, avšak zejména plnil službu propagandě komunistické ideologie. Činnost převaděčů prezentuje vládnoucí režim až do roku 1989 veskrze v negativním světle, v její spojitosti vzniká antimýtus.

Po sametové revoluci se přistupuje k revizi a reverzi tohoto antimýtu. Dochází k jeho faktografické osvětě a reflexi v populární kultuře. V roce 2012 vychází mj. úspěšná próza *Návrat Krále Šumavy: biografický román o Josefu Hasilovi* a o deset let později vzniká na jeho motivy pro tuzemskou VOD platformu Voyo zatím třídílná minisérie *Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022).

Teoretická část práce představuje mýtus v pojetí francouzského sémiotika Rolanda Barthes jako východisko pro pozdější analýzu. Dále se snaží ač stručně, tak komplexně,

---

¹ SVOBODA, Libor. Hasil, Nowotny a ti druzí. Králové Šumavy jako historický problém. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 489 a 499.

postihnout problematický fenomén *Krále Šumavy* (1959) a následně pojednat o odlišných způsobech interpretace příběhu po roce 1989. Neutrálně odvyprávěný osud převaděče v kapitole *Život Josefa Hasila*, pak ukáže, že polistopadový interpretační obrat pojmu v kultuře i v médiích reflektuje určitý typ diskurzu, a tak nedochází k jeho neutralizaci, ale k ustavení mýtu nového.

Jaký příběh prezentuje nově vzniklá minisérie v souvislosti se skutečnými reáliemi a s filmem, popíše poslední teoretická část práce *Představení minisérie Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022).

Následně provedu kvalitativní obsahovou analýzu online dostupných mediálních výstupů. Přesný metodologický postup, výzkumné otázky, způsob sběru vzorků a teoretická východiska detailně popisuje kapitola *Metodologie výzkum*. Jako první rozeberu skupinu jedenácti textů, které vyšly na začátku února roku 2024 k příležitosti stého výročí narození Josefa Hasila. Bude mě zajímat, jestli obsahují převyprávění Hasilova života a jaký narativ se v nich potenciálně nachází; zda zcela nezávislý, nebo prezentovaný v souladu s komunistickým, či polistopadovým pohledem na jeho osobu, které mohou čerpat v prvním případě z ustaveného narativu v *Králi Šumavy* (1959) a ve druhém z tendencí vyskytujících se v románu *Návrat Krále Šumavy* (2012). Sémiotická analýza a kvantifikace získaných dat mi pomůže odhalit, zda mají výstupy mýtotvorný potenciál a zda splňují obecná kritéria mediálního sdělení definovaných v knize *Úvod do studia médií*. Výzkum provedu na úrovni denotativního, konotativního, pragmatického, syntagmatického, narativního rozboru a doplním je o postřehy vycházející ze žurnalistické praxe.

Druhá skupina textů bude pocházet z období premiéry minisérie v prosinci roku 2022. Výzkum má dvě dílčí části. U sebraného vzorku recenzí mě bude zajímat, jak dochází k vytváření souvislostí a vztahování děl *Král Šumavy* (1959) a *Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022). Následně rozeberu články kontextualizující danou událost. Budu se ptát, o jaký žánr se jedná, čím jsou výjimečné a jak prezentují život Josefa Hasila.

Mezi oběma skupinami textů podrobených výzkumu se nachází časový rozestup čtrnácti měsíců. Na závěr se pokusím vyvodit, zda existuje nějaký posun v interpretaci Hasilova života, který může být ovlivněný narativem minisérie. Znamenalo by to, že pevně zakořeněná konotace pojmu *Král Šumavy* a stejnojmenného filmu pomalu mizí ve prospěch nového a zcela odlišného zpracování stejného tématu.

1. Co je to mýtus?

Francouzský sémiolog² Roland Barthes definoval mýtus jako systém komunikace. Určité sdělení či promluva se neomezuje pouze na orální formu. Oporou pro vznik mýtu se může stát text, fotografie nebo sport.³

„Mýtem tedy může být vše? Ano, jsem o tom přesvědčen, neboť univerzum skýtá neomezený počet možností. Každý předmět na světě může přejít z uzavřené, němé existence do orálního stavu, otevřeného přisvojení ze strany společnosti, protože žádný zákon, ať už přirozený či jiný, nezakazuje mluvit o věcech.“⁴

Zásadním mýtotvorným aspektem je diskurz. Věci se nestávají mýtem ze své podstaty. Mýtus stojí vždy na historickém základu a má moc přeměňovat dějiny na přirozenost. Mizí a zase vzniká, právě s ohledem na historické dění.⁵

Mýtus deformuje významy, vykrádá řeč, zjednodušuje, naturalizuje,⁶ používá nekompletní obrazy, prezentuje se jako faktický systém, parazituje na všem možném, vyprazdňuje skutečnost a má dopad na smýšlení na bázi každodenního života.⁷ Mýty ovlivňují pohled na dějiny i současnost, utváří naše postoje a hodnoty, proto je lze vnímat jako nástroj ideologického aparátu.

Z Barthesova pojetí mytologie, tedy ideologie protkané naturalizovanými symboly a diskurzem, vycházel částečně i Josef Švéda při sémiotické analýze mýtu bratří Mašínů. Zaměřil se na rozpor v prezentaci jejich činů před a po roce 1989, kdy se ze záporných postav stali kladní hrdinové. V *Mašínovském mýtu: Ideologie v české literatuře a kultuře*⁸ pátrá po způsobu konstrukce mytických narativů a dává je do souvislosti s dominantní ideologií daného období. Zároveň si všimá, že polistopadoví tvůrci prezentují svá zpracování mašínovských příběhů jako zobrazení skutečné historie. Přitom reflektují ideologii postkomunistického diskurzu, která však zatím není dostatečně vědecky probádaná.

---

² Barthes zařadil tvorbu mýtu do dvoustupňového sémiologického systému. Syntéza označujícího a označovaného nevytváří jako v lingvistice znak, nýbrž další označující. Charakterizují ho dvě složky: *smysl* (zahrnuje příběh, racionalitu) a *forma*, která ochuzuje smysl o bohatou podstatu a vytváří půdu pro vznik mýtu. Označované nazývá konceptem. Dochází k dosazení příběhu, tendenčního vědění. Na vrcholu pak stojí signifikace, tedy mýtus samotný. Koncept (označované) může mít více forem (označujících). To znamená, že například kolonialismus (koncept) nám může uvozovat nespočet obrázků (forma).

³ BARTHES, Roland, *Mytologie*. Praha: Dokořán, 2018, s. 112.

⁴ BARTHES, Roland, c. d., s. 111.

⁵ BARTHES, Roland, c. d., s. 131.

⁶ Z mýtu se stává jev přirozený. Konzumenti vidí za mýtem kauzální proces, vztahy mezi označujícím a označovaným jsou přitom systémem sémiologickým, postaveným na přiřknutých hodnotách, ne na faktech.

⁷ BARTHES, Roland, c. d., s. 111–160.

⁸ ŠVÉDA, Josef. *Mašínovský mýtus: ideologie v české literatuře a kultuře*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2012.

Studii Josefa Švédy zmiňují, protože odkrývání a dekonstrukce diskurzivních ideologických jednotek, které prezentují tvůrci *Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022) jako pravdivé vyličení zejména osudu Josefa Hasila, bude dílčí snahou této práce. Vidím analogický vzorec mezi mašinovským mýtem a mýtem Krále Šumavy právě v jejich postkomunistické interpretaci a reprezentaci.⁹

Kolektivní monografie *Král Šumavy: komunistický thriller* rozsáhle odkrývá mýty a symboly figurující v Kachyňově filmu *Král Šumavy* (1959) za pomoci sémiologie a medievistiky. Dochází k dešifraci silně ideologické, přesto možná nenápadné linky.¹⁰

„Mytická struktura Krále Šumavy není sice tak zjevná [...], ale v jeho případě by zase mohlo jít o „živý mýtus“ - dávající zároveň snad odpověď na jednu z nejpodstatnějších (jakož i nejbanálnějších) otázek svázaných s příslušnou filmovou tvorbou (propagandou): V čem spočívalo (ono) těsné sepětí filmu a totality (tj. - samozřejmě - totalitního politického režimu, jeho specifické pseudo-náboženské ideologie)? Právě v mýtu/rituálu jako institucionalizované „vzpomínkové figuře“ („mající určitý náboženský smysl“).“¹¹

Petr Kopal hovoří v souvislosti s *Králem Šumavy* o kolektivní paměti, jež bývá často kontaminována filmovými obrazy. Snímek měl jasné ideologické a mytické ambice formovat vnímání převaděčů na celonárodním poli. Jak publikum přijalo film a jakým způsobem docházelo k prezentaci pojmu Král Šumavy mezi lety 1948–1989, bude předmětem dalších kapitol.

---

⁹ Viz vyjádření režiséra Davida Ondříčka v rozhovoru pro iRozhlas.cz: „Josefa Hasila i události jsem se snažil vyličit pravdivě.“

GONDÍKOVÁ, Adéla; CIBULKA, Kateřina. *Natočil nového Krále Šumavy. Josefa Hasila i události jsem se snažil vyličit pravdivě, říká režisér Ondříček*. Online. iRozhlas.cz. 5. 12. 2022 Dostupné z: [Natočil nového Krále Šumavy. Josefa Hasila i události jsem se snažil vyličit pravdivě, říká režisér Ondříček | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#) [citováno 2023-11-13].

¹⁰ Jak podotýká řada odborníků, k filmu *Král Šumavy* nelze zaujmout jednoznačně odsuzující postoj díky jeho uměleckým kvalitám.

¹¹ KOPAL, Petr. *Návrat Krále. Paměť a mýtus (Úvod - Imaginace totality/paměti)* In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 33.

2. Vnímání osoby Krále Šumavy v letech 1948–1989

V roce 1952 informuje vysoký úředník StB nadřízené v Praze o situaci na jihu Čech, kde kurýři a převaděči zdárně unikají bezpečnostním složkám a u místního obyvatelstva se těší oblibě, které je dokonce nazývá „nezranitelnými králi Šumavy“. Podle Libora Svobody se pravděpodobně jedná o první oficiální text, který s pojmem pracuje. Bezpečnostní zpráva přímo v této spojitosti jmenuje šumavského rodáka a agenta CIC Josefa Hasila. Jako Krále Šumavy však obecně identifikujeme skupiny pašeráků, agentů a převaděčů či jiné konkrétní postavy šumavské hranice, ne pouze Hasila.¹²

2.1 Kurýři a převaděči

Kurýři reprezentují jednu složku protikomunistického odboje, která se v exilu, stejně jako odboj samotný, složitě formovala. Ambiciózní plán uvést do provozu vlastní československou zpravodajskou službu fungující ze zahraničí selhal. Aktivity českých exulantů zapojených do špionáže, tak podléhaly organizaci a zadáním západních mocností.¹³

Do řad amerických, francouzských a britských tajných služeb vstupovali bývalí příslušníci SNB, vojáci i obyčejní lidé, kteří se dostali do potyčky s režimem nebo nechtěli žít ve státě ovládaném komunisty. Pro vstup do výzvědných organizací se však řada lidí rozhodla pod tíhou životní situace.

„Zvláště v počátečních měsících po únoru 1948 chyběly uprchlíkům v táborech potraviny. Ohromná nouze panovala i ve vybavení prádlem a oblečením. V poválečných letech byl nedostatek všeho a uprchlíci vlastnili leckdy jen to, co měli na sobě. [...] V Československu žili tito lidé až do odchodu hmotně zajištění, nyní se z nich prakticky stali bezdomovci.“¹⁴

Kurýři měli základny v zahraničí a plnili dočasné špionážní úkoly na území Československa. Získávali čerstvé zprávy o vývoji politické situace, monitorovali infrastrukturu, těžbu uranu, stav letišť nebo průmyslových podniků, rozmístění vojenských posádek, zakládali mrtvé schránky nebo zajišťovali sabotážím skupinám spojení se

---

¹² SVOBODA, Libor. Hasil, Nowotny a ti druzí. Králové Šumavy jako historický problém. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 489 a 499.

¹³ SVOBODA, Libor. TICHÝ, Martin eds. *Cesty za svobodou. Kurýři a převaděči v padesátých letech 20. století*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. s. 11

¹⁴ PEJČOCH, Ivo; TOMEK, Prokop. *Agenti–chodci na popravišti. Kurýři západních zpravodajských služeb popravení v letech 1949-1958*. Cheb: Svět křídla, 2010. s. 8.

zahraničím.¹⁵ Při výkonu své práce velmi riskovali, a to jak při přechodu hranice, tak v samotném Československu, kde jim při dopadení hrozil až trest smrti.¹⁶

Tvrdé tresty pro kurýry za spolupráci se západními službami dostávaly velkou mediální pozornost. Komunistický režim je prezentoval jako zrádce nebo vrahy s cílem zastrážit občany a předejít jejich případné sympatizaci se Západem. Vysoké tresty za špionáž a velezradu si odpykávali i obyčejní uprchlíci, kteří nenašli v cizině štěstí a rozhodli se vrátit do Československa.¹⁷

Nedostatečně vyškolení kurýři porušovali v Československu základní pravidla konspirace a uváděli do nebezpečí sami sebe, své rodiny a spolupracovníky.¹⁸

„I když byly řízeny západními zpravodajskými službami, působily některé exilové zpravodajské skupiny zpočátku velmi neuspořádaně, ne-li diletantsky. Mnohé podnikaly akce na vlastní pěst bez vědomí Američanů, Britů či Francouzů a do akcí posílaly nevyycvičené kurýry. Bylo také běžným jevem, že tito přecházeli různě od Britů k Američanům a k Francouzům a naopak, což nijak nepřispívalo ke stabilitě celého systému.“¹⁹

Ohrožení celého zpravodajského podniku způsobovali kurýři i svou převaděčskou činností. V některých případech se jednalo o jejich soukromou aktivitu, někdy dostávali konkrétní úkol od centrály zajistit přechod určitých lidí přes hranici. Jako kurýr-převaděč pracoval Josef Hasil. Jelikož byly obě činnosti úzce propojené, dochází k záměně pojmů. Ani samotné československé bezpečnostní složky si nelámaly hlavu s tím, kdo je kurýr, kdo je převaděč a kdo přešel hranici jen proto, aby navštívil své příbuzné.²⁰

Převaděči často pocházeli přímo z okolí hranice z řad pašeráků, hajných, lesníků nebo hoteliérů. Činnost provozovali jednotlivě a příležitostně, ale i v rámci pevně organizované struktury a s napojením na zahraniční centrály.

---

¹⁵ SVOBODA, Libor. Kurýři a převaděči jako jedna z forem protikomunistického odboje. In: SVOBODA, Libor; TICHÝ, Martin eds. *Cesty za svobodou. Kurýři a převaděči v padesátých letech 20. století*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. s. 11.

¹⁶ Mezi lety 1949–1958 bylo popravených 42 kurýrů.

¹⁷ SVOBODA, Libor. Hasil, Nowotny a ti druzí. Králové Šumavy jako historický problém. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 493.

¹⁸ K excesům kurýrů docházelo hlavně před rokem 1949, než se celé zázemí profesionalizovalo.

¹⁹ SVOBODA, Libor. Hasil, Nowotny a ti druzí. Králové Šumavy jako historický problém. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 492.

²⁰ SVOBODA, Libor. Kurýři a převaděči jako jedna z forem protikomunistického odboje. In: SVOBODA, Libor; TICHÝ, Martin eds. *Cesty za svobodou. Kurýři a převaděči v padesátých letech 20. století*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. s. 11–14.

2.2 Kdo je mytický Král Šumavy?

Králi Šumavy nazýváme kurýry, agenty, převaděče, kteří výše popsanou zpravodajskou prací bojovali proti komunistickému režimu nebo pomáhali uprchnout ze země lidem, kteří žili v nesouladu s jeho diktátem. Sami rovněž dlouhou dobu unikali dopadení, což posilovalo jejich hrdinský status. S postavou Krále Šumavy je nejčastěji identifikován Josef Hasil, který se mnohokrát a často neuvěřitelně vyvaroval při svých nebezpečných akcích smrti. Jeho malý vzrůst, statečnost, postavení *já proti všem* přímo vybízí k jeho heroizaci, zapojení jeho osoby do lidového vyprávění s přísazenými detaily a následné mytizaci.²¹

Mnoho lidí si zároveň vybaví pod přezdívkou Král Šumavy Kiliana Nowotného, ač po roce 1989 není v románech, dokumentech a filmech tolik skloňovaný jako Hasil. Za to se konkrétně zřejmě jeho osoba objeví v Kachyňově *Králi Šumavy* a to v negativní roli.²²

Kilian Nowotny pocházel ze slavného šumavského rodu převaděčů. Již za první republiky pašoval zboží přes hranici a odseděl si několik trestů za krádeže (pravděpodobně související s pašeráctvím). Jako sudetský Němec narukoval do armády a poslední roky války strávil v zajetí. S převáděním lidí začal asi po roce 1946 a činil tak do roku 1950. Nejprve zajišťoval přesun lidí s nacistickou minulostí, po komunistickém převratu pracoval s Američany a převáděl kurýry a politické prominenty do exilového bezpečí. Podle Svobody se užívání výrazu Král Šumavy mohlo lokálně užívat mnohem dříve než za totality, a to právě v souvislosti s pašeráky, avšak pro to nejsou důkazy.²³

V mytické auře Krále Šumavy hraje důležitou roli i samotné hraniční pohoří. Jak si všímá František Kölbl ve disertační práci na téma kulturní reprezentace Šumavy, mytická pověst hraničního pohoří prostupuje již literaturou devatenáctého století. Autoři ho líčí jako drsnou, širokou, neprostupnou lesní oblast.

„Velký důraz je kladen na nepřívetivé počasí (těžké a dlouhé zimy, husté mlhy, vichřice/vánice), zrádnost pohybu (snadná dezorientace, nebezpečné močály/rašeliniště) a na jiné znepríjemňující faktory (obtížný hmyz, odloučenost od vnitrozemí, nedostatečná infrastruktura). Všechny tyto charakteristiky dokážou autoři ve svých dílech funkčně použít. Postavy jsou heroizovány tím, co musejí v rámci „služby vlasti“ vytrpět, nebo naopak

---

²¹ SVOBODA, Libor. Hasil, Nowotny a ti druzí. Králové Šumavy jako historický problém. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 515–517.

²² Po zátahu v bažině zemře ve filmu blíže nespecifikovaná postava (zřejmě však agent) jménem Kilián. Zcela určitě se jedná o odkaz na skutečného Nowotného, jehož německý původ šel mj. na ruku komunistické propagandě, která se přísně vymezovala vůči nacismu i Němcům samotným.

²³ SVOBODA, Libor. Hasil, Nowotny a ti druzí. Králové Šumavy jako historický problém. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 510–513.

Šumava dává vyniknout jejich výjimečnosti („korunování“ převaděči Hasil a Nowotny). V části děl dále zaznívá environmentální apel za zachování jedinečné šumavské krajiny.“²⁴

Za přímého nástupce nejslavnějšího šumavského autora Karla Klostermanna řadila doba Rudolfa Kalčíka. Dané hodnocení zapříčinila tematická shoda, symbolika, i Kalčíkův styl odpovídající zobrazování situace na hranici v rámci prosazované ideologie. Už jako začínající autor poválečných let se těšil více než příznivému kritickému přijetí. Svůj literární debut *Setkání s válkou* publikoval pod pseudonymem, což pro něj nebyla ani v pozdějších letech věc neobvyklá. Během základní vojenské služby, kterou absolvoval u Pohraniční stráže na Šumavě, přispíval do armádních časopisů *Československý voják* nebo *Pohraniční stráž*.²⁵

Vrcholu popularity se dočkal v roce 1960, kdy vychází povídka *Král Šumavy*, podle níž vznikl stejnojmenný film, na jehož scénáři se podílel. Svou tvorbu Kalčík zasvětil dobrodružným prózám z prostředí pohraniční a kriminalistickým povídkám, působil i jako scénárista. Celý život respektoval ideovou linii KSČ, kterou promítl i do své tvorby. Jak reflektuje Martin Tichý, Kalčíkova díla jsou plná ideových postulátů, reálií a symbolů dané doby. Za svou neměnnou loajalitu režimu obdržel Kalčík od státu řadu vyznamenání, literárních ocenění a důležitých funkcí.²⁶ Po roce 1989 jeho jméno značně zapadlo a dílo ztratilo na aktuálnosti. Spisovatelova postava tak v současných diskuzích zaznívá pouze ve spojení s filmem *Král Šumavy*.

„Právě tento film udržoval do roku 1989 (snad spolu s románem) v povědomí veřejnosti události, k nimž docházelo na Šumavě po únoru 1948; a to v intencích doby, v níž se odehrály, ale ještě spíše doby, v níž byly více poplatným než uměleckým způsobem zpracovány.“²⁷

Důkladný rozbor mnohovrstevnatého filmu *Král Šumavy* (1959) není stěžejním bodem této práce. Pro její účely bych ráda zmínila kontext vzniku snímku, jeho účelovost a nastínila přítomné mytizační prvky zářámované vládnoucím diskurzem v umění. Rozkrývání

---

²⁴ KÖLBL, František. *Konfliktní obrazy Šumavy (od roku 1945 do současnosti): Kulturní reprezentace ve vztahu k ideologii*. České Budějovice, 2022. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, s. 51.

²⁵ Jelikož v dané éře nemohl pracovat jako spisovatel na volné noze, byl zaměstnaný jako redaktor Československého vojáka. Později se dokonce stal předsedou redakční rady nakladatelství *Naše vojsko*.

²⁶ V roce 1965 například obdržel Vyznamenání za zásluhy v boji proti fašismu a Pamětní medaili k 20. výročí osvobození ČSSR. U příležitosti jeho padesátin, tedy v roce 1973, mu stát propůjčil vyznamenání Za zásluhy o výstavbu a rovněž mu udělil čestný odznak Za ochranu hranic ČSSR. Ve stejný rok také obdržel Výroční cenu Víta Nejedlého za knihu *V ruce samopal*. Za novelu *Bílý list* dostal Cenu Českého literárního fondu za literaturu roku 1976 a o dva roky později mu byl přidělen titul zasloužilý umělec.

TICHÝ, Martin. Rudolf Kalčík. Životopisná črta. In: SVOBODA, Libor; TICHÝ, Martin eds. *Cesty za svobodou. Kurýři a převaděči v padesátých letech 20. století*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. s. 217.

²⁷ TICHÝ, Martin, c. d., s. 208.

konkrétních narativních či formálních prostředků, které plní ideologicky funkci, ale neubírají filmu na působivosti, se detailně věnuje kolektivní monografie *Král Šumavy: komunistický thriller*.

2.3 Pohraničnické filmy

Po druhé světové válce rezonují v prostoru Šumavy témata jako odsun Němců, osidlování a budování nového pohraničí a ochrana státní hranice před jejími narušiteli.²⁸

Obě problematiky reflektuje československá produkce. Filmy, kde vystupuje prostor hranice jako určující prvek dynamiky děje, můžeme zařadit do přibližné kategorie hraničářský film. Jeho pojetí se v čase proměňuje od budovatelského přes státněbezpečnostní po kriminální.²⁹

„Jeden se subžánrů hraničářského filmu představují filmy o pohraničnících. Specifikem této produkce je její zacílení na pohraniční bezpečnostní jednotky, ať už to jsou pohraniční pluky SNB či Pohraniční stráž (PS). Problematika pohraničí je nahlížena dominantně z této perspektivy a všechny ostatní postavy jsou vedlejší a epizodní.“³⁰

V roce 1955 natočil Karel Kachyňa jeden z prvních filmů o pohraničnících vůbec *Ztracená stopa*.³¹ Za čtyři roky pak putoval do kin jeho *Král Šumavy*, který do dané kategorie Jaroslav Pinkas rovněž řadí.

Král Šumavy se rodí v období zostření poměrů po umělecky uvolněnějších letech 1956–1958. Tematicky a formálně naplňuje představu ideálního filmu, který reprezentuje vítězství socialismu a dovršení kulturní revoluce vyhlášené na XI. sjezdu Komunistické strany Československa v Praze v červnu 1958.³²

„Král Šumavy se nicméně v dobové atmosféře ideologického přituhování v kinematografii stal něčím víc než jen působivě natočenou propagandistickou agitkou, jejíž

---

²⁸ KÖLBL, František, c. d., s. 8.

²⁹ PINKAS, Jaroslav. Sociální topografie pohraničí v letech 1948–1989. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 437.

³⁰ PINKAS, Jaroslav, c. d., s. 438.

³¹ Karel Kachyňa jako řada dalších absolventů FAMU té doby splnil dvouletou povinnou vojenskou službu v Československém armádním filmu. ČAF byla státní organizace, která po roce 1945 měla kulturními prostředky zvyšovat prestiž armády. S touto snahou je přímo spojeno jméno tehdejšího ministra obrany Alexeje Čepičky. ČAF však „spadalo pod vedení Hlavní politické správy (HPS), což byl orgán Československé armády zodpovědný za propagandu a politickou výchovu. Studio však vyrábělo filmy jako pro HPS – která zadávala výrobu propagandistických, vzdělávacích nebo uměleckých filmů pro civilisty i členy armády –, tak pro Správu bojové přípravy (SPB), která pověřovala studio výrobou instruktážních filmů pro různé složky armády.“ In: LOVEJOY, Alice. „Mimo plán“: Československý armádní film a Pražské jaro. *Illuminate*, roč. 22, 2010, č. 2, s. 67–70.

³² KLIMEŠ, Ivan. Filmaři a komunistická moc v Československu. *Illuminate*, roč. 16, 2004, č. 4, s. 129–138.

nepopiratelné řemeslné kvality dodnes komplikují definitivní odsouzení ideologického posouzení filmu.“³³

Upozorňuje na současnou a často skloňovanou komplikaci při zaujímání postoje vůči *Králi Šumavy* Jindřiška Bláhová. Zároveň podotýká, že film se nenechal ovlivnit rozkolísanou dobou vzniku a sám o sobě stojí mimo (již) zavržených revizionistických tendencí druhé poloviny padesátých let.³⁴

Král Šumavy zapadal do koncepčních plánů stanovených na XI. sjezdu, které vybízely ke zpracování aktuálně³⁵ ožehavých problémů socialistické výstavby, polidšťování hrdinů (dělník, horník) a vzbuzování sounáležitosti. Právě snaha normalizovat, heroizovat, idylizovat sympatizovat členy a život Pohraniční stráže rovněž patřila do propagandistické agendy ministerstev obrany a vnitra.³⁶

Nově došlo i k přehodnocení jistých žánrů, které mohly v ideologicky uvědomělých dílech docilovat emocionálního působení na diváky. Atraktivní téma *Krále Šumavy* vybízelo k užití žánrových prvků dobrodružného, akčního filmu a westernu, což bylo vítáno. O jednoznačnosti propagandistického poslání filmu dále svědčí výběr prověřeného a spolehlivého tvůrčího týmu nebo jeho prosincové nasazení, které mělo potenciál zasáhnout široký okruh diváků.³⁷

Jakého přijetí se *Král Šumavy* dočkal, shrne následující kapitola.

2.4 Recepce filmu *Král Šumavy* (1959)

Je velkým paradoxem, že si *Král Šumavy* odbyl premiéru na festivalu v San Franciscu, tedy v zemi, která dle tehdejší diskurzu soustavně narušovala hranice a pořádek Československa. Film však měl ambice zaujmout spíš ve vnitroblokovém prostředí střední a východní Evropy. Konkrétní kritický ohlas v Polsku pak zkoumá jedna z kapitol Kopalovy knihy o *Králi Šumavy*. Zde si stručně přiblížíme divácké a kritické přijetí filmu pro přiblížení jeho důležitosti i vzhledem k mýtotvornému vlivu na postavu Krále Šumavy.³⁸

---

³³ BLÁHOVÁ, Jindřiška. Pár správných esenbáků, pár správných filmařů: produkce *Krále Šumavy* (1957–1959) a hledání ideálního modelu socialistického filmu. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 155.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Děj *Krále Šumavy* se odehrává v minulosti (v roce 1948), což ale nevedilo, jelikož se jednalo o důležité téma.

³⁶ BLÁHOVÁ, Jindřiška, c. d., s. 162.

³⁷ BLÁHOVÁ, Jindřiška, c. d., s. 161–173.

³⁸ SKOPAL, Pavel. Filmová kritika a diváci - za hranice diskurzivní změny. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 56–65.

Od zdejší prosincové premiéry roku 1959 až do roku 1995 zhlédlo film v kinech přes čtyři miliony diváků. První tři miliony zakoupených vstupenek zaznamenal již konec roku 1960.³⁹

„Film byl divácky mimořádně úspěšný, a to i v kontextu rozšířené distribuční nabídky druhé poloviny 50. let, která už přinášela větší počet západoevropských filmů“⁴⁰

Kina se na konci padesátých let těšila nejvyšší návštěvnosti v naší historii a svého vrcholu dosáhla roku 1957, takže milionové návštěvy nebyly neobvyklé a Kachyňův film spadá do období právě tohoto trendu.⁴¹

Za úspěchem *Krále* stojí i jeho atraktivní žánrovost, o které už byla řeč, a přehodnocení role diváků z pasivních k výchově vedených konzumentů na diferencovaná publika s možností emočního a intelektuálního zapojení. Kachyňa přináší nedostatkový dobrodružný film nesoucí napětí, které diváky „nenechává v klidu sedět“.

Dobová kritika pozitivně vyzdvihuje právě žánrovost filmu a její úspěšné propojení s kulturně-politickými zásadami, vyobrazení hrdinů pohraničnicků. Za stěžejní postavu kritici považovali vrchního strážmistra SNB Václava Kota.⁴²

Mluvili o něm jako o prostém, opravdovém, nevýstředním člověku, který se naplno věnuje službě a vlastní posádce a upozadňuje osobní život. Petr Kopal a obecně současné revize filmu však považují za hlavní postavu strážmistra Karla Zemana.

Nejen velitel, ale i pohraničníci nesou učebnicové charakteristiky socialistických hrdinů a na konci filmu dokonce přebírají symbolické žezlo nad nevyzpytatelným pohořím, když je jejich nadřízený nazve Králi Šumavy.

V očích tehdejších místních však pravými Králi zůstávali Hasilové, Nowotny či další, jak zmiňuje Jan David Žák v zajímavém příspěvku o recepci filmu na jihu Čech. Šumavští snímek doslova „hltali“ a především samotného Josefa Hasila si dosazovali do různých vystupujících postav od hajného Palečka po strážmistra Karla Zemana.⁴³

2.4.1 Shrnutí děje

Film se odehrává v roce 1948 v nehostinném prostředí Šumavy, kam přijíždí posílit místní jednotku SNB strážmistr Karel Zeman, který se vzápětí zamiluje do prodavačky Marie Rysové. Velitel oddílu Kot a ostatní muži neustále slouží kvůli situaci na hranici. Na té se

³⁹ Dle informací z neúplných databází ČST byl film uveden v televizi čtyřikrát.

⁴⁰ SKOPAL, Pavel, c. d., s. 56–65.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² HRBAS, Jiří. Nový Kachyňův film. *Film a doba* 6, č. 2, s. 131–133.

⁴³ ŽÁK, David Jan. *Návrat Krále Šumavy: román o Josefu Hasilovi*. Praha: Labyrint, 2012.

velké míře pohybují uprchlíci, pašeráci, převaděči a agenti. Její hlídání jim ztěžuje močál, kudy však má vést prostupná stezka, kterou zná prý pouze Kilián, Král Šumavy. Ten je později v přestřelce zastřelen, ale Kot nenechává nic náhodě a slatě jsou dál přísně hlídané. Tou dobou navštíví Marii její muž Pavel Rys, který po autonehodě uprchl do Bavorska. Chce žít s Marií v Německu, ta však odmítá. Při přechodu zpět zastřelí Rys strážmistra Cigánka, který hlídkuje na hranici s Kotem. Rys se později pro svou ženu znovu vrací a podnikají cestu přes močál, kde se Marie nešťastně utopí. SNB je však na hlídce a uprchlíka dopadne včetně skutečného Krále Šumavy, hajného Palečka.

2.4.2 Přítomná ideologie

O propagandistickém charakteru snímku *Král Šumavy* (1959) byla již několikrát řeč. Rozbor filmových postupů, které efektu docilují, není cílem práce. Ráda bych se však zmínila o pár podstatných ideologických prvcích, které nejvýrazněji odlišují Kachyňův film od Ondříčkovy minisérie *Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022). Detailní analýze a srovnání obou zpracování se věnuje především kapitola *Rozbor příběhu* v rámci dílčího celku *Představení minisérie Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022).

Motivací k natočení filmu na konci padesátých let byla snaha ukázat Pohraniční stráž v dobrém světle.

„Scénář a následně i film nesou základní tropy dobové propagandy s reprezentací Pohraniční stráže - pohraničníci jsou správní chlapi ošlehaní přírodou do idealizované figury hrdiny plnicího těžký úkol na hranici.“⁴⁴

Ústředními hrdiny filmu jsou výhradně pohraničníci. Sledujeme především jejich boj proti jasně definovaným nepřítelům. Dojde však i na tematizaci způsobu pracovního života posádky nebo volnočasových aktivit. U řady pohraničníků pronikáme do sféry osobního života, dozvídáme se o jejich rodinných a milostných peripetiích. Posádka je vyobrazena téměř zcela v pozitivním světle. Jedině milostné zálety strážmistra Zemana narušují její morální chování.

Na opačné straně spektra sympatií pak stojí agenti a převaděči ohrožující pořádek v čerstvě budované socialistické vlasti. Petr A. Bílek pracuje s ideologickým schematem *my a oni*⁴⁵ pro potřeby interpretace význačných narativů v bondovské a zemanovské sérii.

---

⁴⁴ BLÁHOVÁ, Jindřiška, c. d., s. 164.

⁴⁵ Vychází z pojetí ideologie Teuna A. van Dijka, který tvrdí, že: „*Ideologie jsou reprezentacemi toho, kdo jsme, jaká přesvědčení sdílíme, jaké hodnoty nám jsou vlastní a jak se vztahujeme k jiným skupinám, především k našim nepřítelům a oponentům, tedy k těm, kdo nesouhlasí s našimi přesvědčeními, kdo ohrožují naše zájmy a*

„S binárně opozičním členěním na my a oni pak pochopitelně nastupují i zesílené role postupů a prostředků identifikace, empatie, autentifikace zobrazeného světa, ale také budování vztahových vazeb mezi fikčním světem a světem aktuálním. Gravitační pnutí mezi oběma póly natolik silné, že nepříznakové vnímání nepracuje vnímatelskou pozicí kdesi mezi: o diváka je sváděn virtuální „zápas“, v němž má být stažen k jednomu z pólů.“⁴⁶

V minisérii *Král Šumavy: Fantom temného kraje* se děj rovněž točí především kolem hraniční posádky, avšak paleta charakterů je různorodější. Jisté ostré rozdělení na stranu dobra a zla se v seriálu vyskytují, ale už z podstaty osudu samotného Hasila se neodvíjí dle jejich povolání/poslání.⁴⁷

Šumavu nám tvůrci ve filmu ukazují jako nehostinnou oblast pro, kde *neprší jen tři dny v roce*. Paprsky slunce však temná mračna překonají, a to v samotném finále, kdy potkáváme spokojenou posádku po úspěšném zásahu proti Králi Šumavy. Naprostá změna počasí přetváří Kvildu v malebnou vesnici, kterou již neohrožují agenti. Na Krále Šumavy jsou korunováni pohraničníci a na dobu neurčitou pro ně nastávají hranici klidnější období.

„Kontrastní, světlé finále *Krále Šumavy* plní ovšem ideologickou funkci. Jedná se o názorný triumfální výjev, důkaz, že stoupence temných sil, v mlze se ukrývající vrazi, všichni ti, co přicházejí z močálu, jsou opravdu poraženi. Ubráněný slunečný den symbolizoval socialistickou společnost, její blahobyť, klid a mír.“⁴⁸

---

brání nám v rovnocenném přístupu ke společenským zdrojům a lidským právům.“ In: DIJK, Teun van A. *A Multidisciplinary Approach*. London: SAGE Publications, 1998.

⁴⁶ BÍLEK, Petr A. (ed.) *James Bond a major Zeman: ideologizující vzorce vyprávění*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2007. s. 103.

⁴⁷ Josef Hasil sloužil původně u SNB.

⁴⁸ KOPAL, Petr. *Návrat krále II. Mýty a symboly: aplikace „filmové medievistiky“ (Dokončení - Imaginace totality/liminarity)*. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 328.

3. Král Šumavy po roce 1989 v odborném a veřejném kulturním prostoru

Příběh o *Králi Šumavy* žije dnes svým vlastním životem, vrací se k němu generace nových čtenářů a snad i filmových diváků, stává se opakovaně předmětem nového zpracování, odborných, mediálních i veřejných diskuzí.⁴⁹

S pádem komunismu dílo *Král Šumavy* nevymizelo z veřejného ani z odborného diskurzu. Kachyňův film pravidelně reprízuje komerční televize a jeho uvedení již nevyvolává bouřlivé reakce.⁵⁰

V roce 2013 vyšel u nakladatelství Labyrint poprvé po revoluci Kalčíkův román opatřený literární reportáží a vysvětlivkami Davida Jana Žáka.⁵¹

Po roce 1989 rovněž dochází k pokusům o reinterpretaci příběhu Krále Šumavy či odstranění propagandistického nánosu ve prospěch faktů. Odborný mnohovrstevnatý pohled na *Krále Šumavy* jakož film i osoby, které posloužily jako předobraz převaděče, poskytuje kolektivní monografie *Král Šumavy: komunistický thriller*, dílčí studii uvedl Petr Kopal i ve své edici *Filmy a dějiny 2: Adolf Hitler a ti druzí - filmové obrazy zla*, problematice převaděčů a železné opony se věnují vědci Prokop Tomek, Ivo Pejčoch nebo Libor Svoboda.

Faktický pohled na osobu Krále Šumavy má i popularizační charakter a to nejčastěji ve formě audiovizuálního zpracování⁵². V roce 2001 natočila Kristina Vlachová pro Českou televizi dokument *Zpráva o Králi Šumavy*.⁵³ Přináší v něm rozhovor s Josefem Hasilem, který vypráví a reflektuje svůj příběh. V dokumentu promluví jeho příbuzní, emigranti či šumavští pomocníci. Tedy pamětníci, kterým režim udělil za jejich činnost vysoké a tvrdé tresty. Bilancování protagonistů třetího odboje na Šumavě doprovází záběry z Kachyňova filmu a další dobové kontextuální obrázky.

V roce 2011 odvysílala Česká televize v rámci cyklu *Po stopách třetího odboje* dvaceti pěti minutovou epizodu s názvem *Král Šumavy*⁵⁴. Příspěvkem provází

⁴⁹ PÍŠOVÁ, Ina. Wild Wild East. Román Král Šumavy v dobovém literárním kontextu. In: Petr Kopal a kol., *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. s. 231.

⁵⁰ Jak připomíná například Martin Tichý v publikaci *Cesty za svobodou*, poprvé po revoluci odvysílala film Česká televize v roce 1998 a odezvy byly rozporuplné. Film se dnes reprízuje na komerčních televizích. TV Prima ho odvysílala 16. prosince, ke zhlédnutí ho nabízí i videotéka Voyo (informace platná k 6. 4. 2024).

⁵¹ KALČÍK Rudolf; ŽÁK David Jan. *Král Šumavy (román a literární reportáž)*. Praha: Labyrint, 2013.

⁵² V roce 2017 vyšla u píseckého nakladatelství J & M čtivá a historickými prameny podložená publikace Jana Měšťana *Písecká spojka Krále Šumavy*, která se věnuje spolupracovníkům převaděče.

⁵³ *Zpráva o Králi Šumavy* [dokumentární film Česká televize tvůrčí skupina Anny Beckové]. Scénář a režie Kristina Vlachová. Česko, 2001. Dokument je k dispozici volně k přehrání na platformě YouTube. JÍLEK, Jaroslav. *Zpráva o Králi Šumavy 2001*. Online. YouTube.com. 1. 1. 2022. Dostupné z: <https://youtu.be/qH9SNbQJBXY?si=Wd4lrBIMm7bULZKO> [citováno 2024-1-13].

⁵⁴ NAVARA, Luděk; PETROV, Marcel. Král Šumavy. In: *Po stopách třetího odboje* [televizní dokument]. ČT 2010, ČT 2 16. 4. 2018. Dostupné z: [Po stopách třetího odboje - i Vysílání | Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](https://www.ceskatelevize.cz/programy/po-stopach-tretiho-odboje-i-vysilani) [citováno 2024-1-13].

Král Šumavy se začal před více než deseti lety hojně skloňovat i v ryze populární kultuře. Líčení jeho osudů je antikomunistické. Důvod, proč postava Krále Šumavy může dobře fungovat v roli antihrdiny i hrdiny vidí Pišová v tom, že vyprávění o nepolapitelném převaděči z šumavských hvozdu prokázalo mimořádnou ideologickou pružnost a potenciál být přetvářeno v závislosti na dobovém politicko-ideologickém nastavení.⁶¹

Martin Sichinger vypráví v románu *Smrt Krále Šumavy* z roku 2011 příběh Kiliána Nowotného skrze dobrodružství dvanáctiletého chlapce Tomáše, který se přestěhoval na Šumavu a je fascinovaný osudem legendárního převaděče. Spisovatel v prostředí hraničního pohoří zůstal s romány *Duchové Šumavy* (2012) a *Divocí sekáči: Šumava 1947* (2022).

V roce 2012 přichází David Jan Žák a nakladatelství Labyrint s *Návratem Krále Šumavy*. Beletrizovaný příběh o Josefu Hasilovi se dočkal během prvních pěti let existence sedmi dotisků v tisícových nákladech⁶², což z něj činí čtenářsky nejúspěšnější porevoluční převyprávění legendy. Románu a jeho adaptacím se věnuje následující kapitola.

Jak podotýká František Kölbl ve své disertační práci pro Jihočeskou univerzitu v Českých Budějovicích, Král Šumavy překračuje i hranice kultury. „*Dnes se toto sousloví stává výhodnou marketingovou značkou – Král Šumavy je světlý ležák ze strakonického pivovaru i cyklistický závod v okolí Klatov a nalezneme hned několik hotelů či chat „U Krále Šumavy“.* Nejbizarněji působí toto sousloví v případě pokrmu – steak „Král Šumavy“ (tj. vepřový plátek s cibulí, hořčicí a opečeným bramborem), který pravidelně nabízí jedna z jídelen na prachatickém náměstí. Patrně tím má být deklarována jistá „prémiovost“ pokrmu v jinak skromnější a částečně bezmasé nabídce podniku. (...) Na místech spjatých s Hasilem a Nowotným se budují naučné stezky a jsou osazovány pamětní desky (ty se ovšem v některých případech stávají cílem záměrného vandalismu). Někdejší legenda, kterou se předrevoluční autoři snažili zdiskreditovat, se stala lákadlem turistického ruchu.“⁶³

I Dokument 2022. Online. YouTube.com. 1. 12. 2022. Dostupné z: <https://youtu.be/kbWQ8vPkh9A> [citováno 2024-1-13].

Příběh zpracovala i Mall.tv v rámci pořadu *Temná doba*, kde spisovatel Jiří Padevět chodí po lese a líčí přestřelku Hasila a hlídky SNB. Video zhlédlo k 9. lednu 89 tis. lidí. *Temná doba. Král Šumavy Josef Hasil a osudná přestřelka, která vedla k rozkrytí celé skupiny.* Online. YouTube.com. 2. 12. 2022. Dostupné z: <https://youtu.be/IUt3IDvtVMQ> [citováno 2024-1-13].

Dále příběh zpracoval a umístil na stejnojmenný kanál amatérský filmař Václav Fiala, který Hasila navštívil v Chicagu. Video má 86 tis. přehrání. *FIALA, Václav. Josef Hasil.mpg.* Online. YouTube.com. Dostupné z: <https://youtu.be/KUqlyNUwsHE?si=mTbclfYsVzoOp5UN> [citováno 2024-1-13].

Souhrnně se dá říci, že žádný z výše zmíněných příspěvků nepřináší žádný zásadní objev nebo interpretaci příběhu Krále Šumavy.

⁶¹ PÍŠOVÁ, Ina, c. d., s. 231.

⁶² KOBLENC, Václav. *Pět let. A román o Králi Šumavy se pořád dobře prodává.* Online. Deník.cz. 8. 2. 2016 Dostupné z: [Pět let. A román o Králi Šumavy se pořád dobře prodává - Deník.cz \(denik.cz\)](https://denik.cz/pet-let-a-roman-o-krali-sumavy-se-porad-dobre-prodava) [citováno 2024-1-13].

⁶³ KÖLBL, František, c. d., s. 85–86.

3.1 Návrat Krále Šumavy: román o Josefu Hasilovi (2012)

V roce 2012 vyšel beletrizovaný životopis Josefa Hasila a názvem *Návrat Krále Šumavy*. Jihočeský spisovatel, novinář, učitel a rodák z Prachatic David Jan Žák pracoval na románu přes šest let. Při psaní využíval výpovědi pamětníků, archivní materiály i vlastní vzpomínky.⁶⁴ Z knihy se stal bestseller, Jihočeské divadlo uvedlo hru *Návrat Krále Šumavy*⁶⁵ o Hasilově životě inspirovanou Žákovými motivy a „beletristický hit“ se dočkal i třídílné komiksově adaptace s podtituly *Na čáře*, *Agent-chodec* a *Opona se zatahuje*. Stejně jako Žákův román ho vydalo pražské nakladatelství Labyrint.

Jak reflektuje i Petr Kopal, román zaznamenal velký ohlas a úspěch. Sám autor nadále zůstal aktivní v šíření antikomunistického postoje ke Králi Šumavy ve formě diskuzí, přednášek a mediálních výstupů.⁶⁶ V roce 2013 opatřil literární reportáží a komentáři zatím poslední vydání *Krále Šumavy* od Rudolfa Kalčíka.

Na jaře stejného roku se začalo mluvit o zfilmování *Návratu Krále Šumavy*. O titul se podle dostupných informací ucházeli režiséři David Ondříček, Radim Špaček a Marek Najbrt. Žák a nakladatelství Labyrint se nakonec rozhodli pro přepracování příběhu do televizní minisérie a vybrali Špačka a producenta Vratislava Šlajera.

Nejvíce informací k neuskutečněnému projektu poskytuje rozhovor ve víkendovém Studiu 6 České televize⁶⁷ právě s Radimem Špačkem a Davidem Janem Žákem, který se měl na minisérii podílet jako scénárista a konzultant. Tvůrci přiznali, že přípravy byly tou dobou teprve ve velmi rané fázi. Samotný Špaček se nechal slyšet, že se o výsledku soutěže dozvěděl jen před pár dny. O chystané minisérii tak mluví pouze v hrubých obrysech. Plánovaný formát s rozsahem šesti hodin jim měl poskytnout dostatečný prostor pro rozvoj epiky a příběhů vedlejších postav. Financování ani televize, pro kterou projekt měl vzniknout, ještě nebyla v době dubnového rozhovoru vybrána.

Zpráva o zfilmování *Návratu* proběhla webem iDnes.cz⁶⁸, kde Žák předeslal, že se bude točit v šumavských lokalitách a vyjádřil preference ohledně obsazení. V roli Hasila si představoval Kryštofa Hádku. V prosinci téhož roku byl projekt zřejmě ještě při životě. Tuto informaci přinesl v povídání s Davidem Janem Žákem Jindřichohradecký Deník.cz: „*Jeho*

⁶⁴ ŽÁK, David Jan, c. d., s. 393.

⁶⁵ Hra měla premiéru 29. října 2021 a v repertoáru figuruje i v lednu 2024.

⁶⁶ KOPAL, Petr, c. d., s. 13.

⁶⁷ *Návrat Krále Šumavy*. In: Studio 6 Víkend. [televizní zpravodajství a publicistika]. ČT 24 20. 4. 2013. Online. Českátelevize.cz. Dostupné z: [Studio 6 Víkend - Studio 6 víkend | Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#) [citováno 2024-1-13].

⁶⁸ KUBÁT, Petr; SPÁČILOVÁ, Mirka. *Z Návratu Krále Šumavy bude minisérie, v hlavní roli by se líbil Hádek*. Online. iDnes.cz. 10. 4. 2013. Dostupné z: [Z Návratu Krále Šumavy bude minisérie, v hlavní roli by se líbil Hádek - iDNES.cz](#) [citováno 2024-1-13].

Sám autor v doslovu knihy, kde popisuje, jakým způsobem sbíral autentický materiál, předesílá jistou fikci a fabulaci ve vyprávění. Podle jeho slov je zastoupena v příběhu asi ze třiceti procent.⁷³

Román připouští existenci pouze jednoho nositele přezdívky Král Šumavy, a to Josefa Hasila. Sledujeme jeho osudy od doby, kdy působil jako příslušník SNB u pohraničního útvaru Zvonková až po návrat na Šumavu po pádu komunismu. Kniha je rozdělená do pěti částí *Na čáře*, *Útěk z lágru*, *Agent-chodec*, *Opona se zatahuje* a *Epilog*, které uspořádávají Hasilův život do signifikantních fází.

Hned na prvních stranách románu se setkáme s hrdinou, kdy mimo službu ukáže zmatenému kopečkáři Egonu Brodskému cestu přes hranici. Úvodní epizoda stojí za detailnější rozbor ze dvou důvodů. Postihuje obecné tendence prostupující celou knihou; vykreslí výrazné charakterové rysy hlavní postavy. Také je důležitá ohledně postavy Egona Brodského, který se v příběhu znovu objeví, což bude mít velký význam pro další směřování Hasilova života.

Vypravěč ve třetí osobě na prvních stránkách popisuje svízelný přechod hranice a vnitřní pochody Egona Brodského, spolupracovníka právě zesnulého Jana Masaryka, kterému ve vlasti může hrozit nebezpečí, a tak se rozhodl pro riskantní útěk. Jak si všímá Kölbl, už na samotném začátku vyprávění jsme přitahováni k antikomunistickému pólu *my*.⁷⁴

Ministerského pracovníka zadrží Josef Hasil a nechá ho jít, dokonce mu poradí cestu k hranici. Krále Šumavy tak hned na úvod potkáváme během dobrého skutku, jako člověka s charakterem, lidského SNBáka, který jedná v přímém rozporu se svým povoláním.

Po celý román zůstává kladným hrdinou s pozitivními vlastnostmi, jako je statečnost, spolehlivost nebo starost o druhé. Později, již v roli agenta, vykonává kontroverzní činnost, avšak nad ní jako čtenáři nepolemizujeme a stojíme na jeho straně. Když si přece jenom položíme otázku, zda stálo jeho převaděčství za řadu zmařených životů, udělá tak Hasil s námi. Nebojí se bilancování a už vůbec se nepovažuje za hrdinu, což opět může kompenzovat případnou ztrátu našich sympatií.

Zpět k úvodní kapitole, kde střetnuvší se muži vedou dialog.

„Proč mi pomáháte?“

---

⁷³ KOBLENC, Václav. *Pět let. A román o Králi Šumavy se pořád dobře prodává*. Online. Deník.cz. 8. 2. 2016. Dostupné z: [Pět let. A román o Králi Šumavy se pořád dobře prodává - Deník.cz \(denik.cz\)](https://denik.cz/5-let-a-roman-o-krali-sumavy-se-porad-dobre-prodava) [citováno 2024-1-13].

⁷⁴ KÖLBL, František, c. d.

„Nejsem ve službě. Sloužím jinde, dál na východ, ve Zvonkově. Tady jsem soukromě.“⁷⁵

Výměna naznačí, že Hasil má i sféru osobního života. Vyprávění se Hasilově soukromí značně věnuje ať už v kontextu rozsáhlé rodiny či milenek.

Blízké osoby mají vliv na jeho myšlení, rozhodování a jednání a zároveň posouvají i epiku příběhu. Slova jeho matky: *„Radši tě uvidím mrtvého, než aby tě chytili,“* pohání Krále Šumavy až k neuvěřitelným fyzickým výkonům, kdy jako agent uniká ze spárů pohraničnicků. Bratrova smrt v něm zanechá smutek i nenávisť vůči komunistům. Kvůli ženám, se kterými se intimně schází, riskuje dopadení. Když si chce vyzvednout snoubenku Marii se synem a odvést je do Německa, málem spadne do nastražené pasti. Autor dává mikrosvětlu vedlejších postav značný prostor. Když myslí na Hasila, tak vždy pozitivně jako na veselého, boдрého, skvělého milence.

Následující úryvek z promluvy mezi Brodským a Hasilem jasně plyne, že za svou laskavost nehodlá nic přijmout. I později nic nežádá, což evokuje, že bere svou činnost jako zvláštní poslání.

„Zajímá... Mě... Třeba se vám budu moct někdy revanšovat.“

„To pochybuju... Dobrá. Jsem nákej Hasil. Pepa Hasil. A teď už fakt zmizte, než se naseru a sundám kvér.“⁷⁶

Dále je patrné, že Hasil užívá dost nevybíravý slovník. Přirozená mluva „kluka z nejchudší rodiny“ podtrhuje jeho opravdovost, ráznost a lidovost.

„Jsem nákej Hasil. Pepa Hasil.“⁷⁷

Tato promluva zase nápadně asociuje britského agenta James Bonda. Kniha se skutečně asi v polovině převrátí až do špionážského thrilleru protkaného spleť sítí zpravodajských agentů, donašečů, nebezpečných misí a konspirace. Dozvíme se tak komplexněji o fungování třetího odboje na Šumavě.

Kapitola představila titul *Návrat Krále Šumavy* s důrazem na hlavní postavu Josefa Hasila jako Krále Šumavy, která je Davidem Janem Žákem interpretována ve zcela jiném světle než v předlistopadové době. Jedná se o jasně kladného hrdinu, který si uvědomuje limity svých zásluh. Pozornost se zřetelně obrací i na vedlejší postavy, a jako čtenáři tak získáváme přehled o tom, jak fungovaly skupiny převaděčů a jejich pomocníků na Šumavě.

---

⁷⁵ ŽÁK, David Jan, c. d., s. 11.

⁷⁶ ŽÁK, David Jan, c. d., s. 11n.

⁷⁷ ŽÁK, David Jan, c. d., s. 12.

Kniha má strukturu, která odděluje fáze Hasilova života. Dochází k častému střídání časoprostoru a perspektiv různých postav, díky čemuž má text až scénářistický charakter.

4. Život Josefa Hasila

Josef Hasil se narodil 8. února 1924 v šumavském Zábrdí jako sedmé dítě Rosálie a Antonína Hasilových. Se svými třemi bratry a čtyřmi sestrami vyrůstal v chudých poměrech. Od roku 1931 dokonce bez otce, který rodinu opustil. Děti tak hned po dokončení školní docházky šly do učení nebo do práce, aby se mohly starat samy o sebe a ulehčily matce tíživou situaci. Josef už jako dítě vypomáhal sedlákům s různými hospodářskými pracemi. Za války se vyučil u svého švagra v Písku na bednáře, kde další měsíce pracoval. Na konci dubna roku 1943 byl pracovně nasazen do říšských továren. V prosinci následujícího roku se mu podařilo z Německa uprchnout a skrýval se v okolí Zábrdí až do konce války, do jejíhož chodu zasáhl jako partyzán zajišťující německé vojáky.⁷⁸

V červnu roku 1945 nastoupil do vojenské školy v Písku a o měsíc později dostal nabídku pracovat u Sboru národní bezpečnosti. Výcvik a studium absolvoval v Protivíně, orgány ve finále neshledaly jeho vzrůst 158 cm jako překážku pro výkon služby a na jaře následující roku nastoupil na stanici SNB ve Věšíně na Příbramsku. Brzy však působiště změnil a putoval posílit útvar SNB v Blatné, následně byl převelen na příhraniční stanici Zvonková a dále do Josefova Dola, kde byl pravidelně vysílaný na obchůzky hranice (v prvních letech u SNB sloužil v kuchyni).⁷⁹

Strážmistr Hasil prožívá hektický rok 1948, kdy s partnerkou Marií Vávrovou čekají dítě, a mimo pracovních povinností tak řeší i osobní záležitosti a zaopatření budoucí rodiny.⁸⁰ Zároveň dochází po únorovém převratu k legislativní úpravě trestu za překročení státní hranice, za kterou do té doby hrozila tisícům uprchlíků jen vysoká pokuta. V říjnu 1948 vstoupil v platnost zákon č. 231/1948 na ochranu lidově demokratické republiky a vznikl speciální útvar SNB, jehož příslušníci měli za výlučný úkol střežit státní hranici. Patřila mezi ně i četa Josefův Důl s třiceti muži, kteří hlídali rozsáhlý a nepřehledný prostor šumavského pohorí.

Utečenci mířili přes česko-německou hranici do americké okupační zóny, odkud jim nehrozila deportace zpět do Československa. Když Josef Hasil na kopečkáře narazil, ukázal jim cestu. První převod uskutečnil 20. října 1948 se Zdeňkem Vyletou v brzkých ranních hodinách. Za hranice se chtěli dostat Anna Bezecná a manželé Fořtovi. Josef Hasil měl však ten den od jedné do sedmé hodiny ranní službu. Přesvědčil kolegu, aby na obchůzku nenastoupili a bez povšimnutí zůstali na útvaru. Do toho Hasil okolo čtvrté hodiny ráno

---

⁷⁸ MOC, Pavel, c. d., s. 10.

⁷⁹ MOC, Pavel, c. d., s. 14–20.

⁸⁰ PETRÁČEK, Miroslav, c. d. [citováno 2023-12-15].

požádal nově vystřídaného dozorčího služby, aby ho pustil mimo kasárna kvůli osobním záležitostem. Strážmistr požadavku vyhověl, aniž by si uvědomil, že má být Hasil na hlídce.⁸¹

Skupina se okolo půl páté vydala na cestu, za dvě hodiny překročila česko-rakouskou hranici a pokračovala podél ní. Po druhé odpoledne se po dvaceti pěti kilometrového pochodu v těžkém terénu ocitli v Bavorsku a Hasil s Vyletou se vydali zpět. Zvolili jinou cestu, avšak narazili na hraničního německého policistu v civilním oblečení. Vyčerpaný Vyleta uposlechl jeho výzvy, aby k němu přistoupil. Později byl vyslýchán německou policií i americkými zpravodajskými službami, které mu nabídli spolupráci. Vyleta se však přál vrátit zpět do Československa.⁸²

Hasil se vydal před německým strážníkem na útěk. Ten ho dopadl, ale Hasil se úspěšně vysmekl a pokračoval v cestě, ale usnul únavou. Následně poprosil o dočasný azyl místní usedlíky, rumunského reemigranta s rodinou. Morongovi Hasila obsloužili, ale když usnul, vydali se na stanici SNB v Novém Údolí, kde ho udali. Po probuzení Hasila tříčlenná hlídka zatýká a odváží na stanici, kde u něj při osobní prohlídce nalezne jeden zásobník se čtrnácti ostrými náboji do americké automatické pušky a tři letáky s protistátním textem.⁸³

Tuto část Hasilova života jsem se rozhodla popsat velmi podrobně z toho důvodu, že první a prozatím jediná natočená série *Král Šumavy: Fantom temného kraje* pokrývá dějově právě tuto část převaděčova života, konkrétně po jeho zadržení hlídkou.

Na začátku roku 1949 byl Josef Hasil odsouzen k devíti letům těžkého žaláře, byla mu odebrána hodnost, jakož i Zdeňku Vyletovi, který dostal trest patnáct let těžkého žaláře. Oba muži měli žalář zostřený jednou za čtvrt roku tvrdým ložem, ztratili čestná práva občanská na deset let, museli uhradit náklady trestního řízení, výlohy výkonu svého trestu a peněžitý trest 3000 Kčs. Byli uznáni vinnými za převedení tří civilních osob, tedy manželů Fořtových a Anny Bezečné, a dále, že se vzdálili ze svého služebního místa. Podle rozsudku Státního soudu v Praze spáchali zločin přípravy úkladů o republiku a kázeňský přestupek. Josef Hasil se rovněž provinil nesplněním služebního rozkazu, když nenastoupil na předepsanou obchůzku, což znamenalo spáchání zločinu porušení subordínace. Zdeněk Vyleta⁸⁴ se dopustil

---

⁸¹ MOC, Pavel. c. d., s. 24–30.

⁸² *Souboj s německým finančníkem v civilu, který o chvíli dříve sebral a odvěkl Hasilova kolegu Vyletu*. Online. Paměťnároda.cz. Dostupné z: [Josef Hasil \(1924 - 2019\) \(pametnaroda.cz\)](https://pametnaroda.cz) [citováno 2023-12-15].

⁸³ MOC, Pavel, c. d., s. 32–39.

⁸⁴ Zdeňka Vyletu zadržel pohraniční útvar německé policie, který ho podrobil úvodnímu výslechu. Následně byl převezen do Freyungu, kde ho vyslechla americká zpravodajská služba CIC a nabídla mu práci, Vyleta však odmítl. Německá strana o zadrženého neměla zájem, což neplatilo v případě Československa, a tak došlo k dohodě. Zdeněk Vyleta byl navrácen zpět domů výměnou za zásobník americké pušky zcizený Hasilem německému pohraničníkovi.

zločinu vojenské zrady a vyzrazení cizím zpravodajským orgánům tajné informace na obranu republiky.⁸⁵

Trest si odpykával na Borech v Plzni a dále v pracovním trestaneckém oddílu v Dolním Jiřetíně u Mostu, odkud 9. května roku 1949 uprchl, když přišla vhodná příležitost po jedné z pracovních směn.⁸⁶

V červnu téhož roku překračuje německou hranici a vstupuje do služeb americké zpravodajské služby CIC, pro niž do roku 1953 aktivně pracuje. Působil ve skupině plk. Jaroslava Kašpara, „Pátého“, a plk. Aloise Šedy, „Šubrt“, jako kurýr a převaděč. Dodával odbojářům na Písecku vysílačky a přenášel tajné vojenské zprávy.⁸⁷ V jižních Čechách vybudoval širokou síť spolupracovníků. Mnoho šumavských usedlíků jako například rodina Starých poskytovala Hasilovi přechodné útočiště, za což její členové strávili ve vězení dohromady přes padesát let.⁸⁸

Josef Hasil se rovněž pouštěl do velmi riskantní činnosti, když převáděl do Bavorska uprchlíky. Podle jeho slov pomohl za hranice okolo třiceti lidem.⁸⁹

V prosinci roku 1949 zastřelil ve střetu příslušníka SNB Rudolfa Kočího, František Háva skončil s těžkými zraněními.⁹⁰ Hasil se stal prioritou hraničních bezpečnostních složek, členové jeho rozvětvené rodiny skončili ve vězení s vysokými tresty.⁹¹

Josef Hasil uskutečnil poslední přechod přes československo-německou hranici v listopadu 1951, pro CIC pracoval do roku 1953. O rok později získal povolení vycestovat do Spojených států amerických, kam odjel se svými dvěma kamarády. Jeho prvním bydlištěm se stal stát Connecticut, kde dostal práci v restauraci. Mýt nádobí vydržel šest týdnů, následně pracoval jako řezník. Krátce na to se odstěhoval k bratrovi do Kanady a nakonec se usadil se v Chicagu, kde měl známé. Získal práci v General Motors jako dělník a později jako modelář. Ve firmě zůstal třicet let až do důchodu.⁹²

V roce 1972 plánoval navštívit olympijské hry v Mnichově, avšak příbuzní v Československu ho upozornili, aby cestu nepodnikal, protože je možné, že československá

---

⁸⁵ MOC, Pavel, c. d., s. 32–39.

⁸⁶ NAVARA, Luděk; PETROV, Marcel, c. d. [citováno 2023-12-15].

⁸⁷ SVOBODA, Libor. TICHÝ, Martin eds. *Cesty za svobodu. Kurýři a převaděči v padesátých letech 20. století*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. s. 69.

⁸⁸ VLACHOVÁ, Kristina, c. d.

S Josefem také spolupracovali jeho starší bratr Julius a Bohumil, kterého při pohybu na hranici zastřelil pohraničník v září roku 1950.

⁸⁹ NAVARA, Luděk; PETROV, Marcel, c. d. [citováno 2023-12-15].

⁹⁰ SVOBODA, Libor. TICHÝ, Martin eds. *Cesty za svobodu. Kurýři a převaděči v padesátých letech 20. století*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. s. 69.

⁹¹ PETRÁČEK, Miroslav, c. d. [citováno 2023-12-15].

⁹² VLACHOVÁ, Kristina, c. d. [citováno 2023-12-15].

police chystá proti němu akci.⁹³ Po sametové revoluci se shledal po čtyřiceti jedna letech se svým synem v Americe.⁹⁴ Navštívil Československo a rodnou Šumavu,⁹⁵ v roce 2001 mu prezident Václav Havel udělil Medaili Za hrdinství.⁹⁶ Josef Hasil zemřel 15. listopadu 2019 v 95 letech.

---

⁹³ VLACHOVÁ, Kristina, c. d. [citováno 2023-12-15].

⁹⁴ PETRÁČEK, Miroslav, c. d. [citováno 2023-12-15].

⁹⁵ ŽÁK, David Jan, c. d.

⁹⁶ KALCOVÁ Markéta; VALENTA, Dušan. *Prezident udělil státní vyznamenání*. Online. iRozhlas.cz. 28. 10. 2001. Dostupné z: [Prezident udělil státní vyznamenání | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#) [citováno 2023-12-15].

5. Platforma Voyo

Platforma Voyo.cz vznikla v roce 2011 jako bezplatný internetový videoarchiv televize Nova. Vedle časově omezené možnosti sledovat zpětně epizody odvysílaných pořadů nabízela služba i živé přenosy původní tvorby a sportu. Na Voyo+ pak TV Nova zprovoznila filmovou půjčovnu, avšak disponovala úzkým výběrem snímků za relativně vysokou cenu, které při streamování provázely technické nedostatky.⁹⁷

Se zpoplatňováním obsahu začalo Voyo.cz experimentovat záhy. Již v roce 2011 mohli diváci za jednorázový poplatek sledovat jednotlivé epizody vybraných seriálů TV Nova v předpremiéře.⁹⁸ Zkraje roku 2012 rozjela projekt paušálního měsíčního předplatného, které činilo 189 korun na celý videoarchiv. Tehdejší ředitel internetové sekce TV Nova Pavel Krbec se nechal slyšet, že do konce roku by chtěli získat 100 000 předplatitelů.⁹⁹ Ohledně úspěšné obchodní budoucnosti placených VOD platforem v tuzemsku však panovala skepse, jak vyplývá z článků publikovaných v daném období.¹⁰⁰

V roce 2013 pak Voyo vstupuje jako jedna z aplikací do chytrých televizí, o deset let později tvoří součást multimediálních balíčků třech největších zdejších operátorů O2, T-Mobile a Vodafone.¹⁰¹

Programová nabídka Voyo se od roku 2015 skládala i z pořadů TV Markíza, k jiným zásadním změnám nabízení obsahu nedošlo.¹⁰² Nejvýraznější službou tak nadále zůstávala možnost přednostně zhlédnout seriály TV Nova chystané pro klasické obrazovky.¹⁰³

V červnu roku 2021 oznámila TV Nova, že populární seriál *Ordinace v růžové zahradě 2* stáhne po 15 letech z televizního vysílání a nové epizody začne od září exkluzivně umisťovat na Voyo. Výrazné rozhodnutí zvýšilo zájem diváků ochotných platit za platformu, jejichž počet dosahoval v roce 2020 135 tisíců napříč všemi trhy.¹⁰⁴

---

⁹⁷ MACH, Jiří ml. *Voyo.cz: přešlapování nebo krok kupředu?* Online. Lupa.cz. 17. 1. 2011. Dostupné z: [Voyo.cz: přešlapování nebo krok kupředu? - Lupa.cz](#) [citováno 2024-3-2].

⁹⁸ Jednalo se o seriály *Ulice*, *Ordinace v růžové zahradě 2* a novinku *Expozitura*.

⁹⁹ VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Chceme postavit pilíř příjmů z předplatného*. Online. Mediaguru.cz. 5. 1. 2012. Dostupné z: [Chceme postavit pilíř příjmů z předplatného | MediaGuru](#) [citováno 2024-3-2].

¹⁰⁰ Jako příklad lze použít článek Jiří Macha *Voyo.cz: přešlapování nebo krok kupředu?*, kde autor předpokládá neochotu tuzemských diváků platit audiovizuální obsah. Podle Mediaguru.cz pak dosáhlo Voyo v březnu roku 2013 15 tisíc předplatitelů v prosinci roku 2015 překračuje hranici 30 tisíc předplatitelů.

¹⁰¹ Redakce. *Voyo už je u tří největších operátorů. Uvádí druhou řadu Ivety a chystá třetí*. Online. Mediář.cz. 26. 4. 2023. Dostupné z: [Voyo už je u tří největších operátorů. Uvádí druhou řadu Ivety a chystá třetí — Mediář \(mediar.cz\)](#) [citováno 2024-3-2].

¹⁰² TV Nova a TV Markíza patří do stejné mediální skupiny CME, která se zaměřuje na výrobu televizního obsahu a patří pod českou investiční skupinu PPF zakladatele Petra Kellnera.

¹⁰³ Internetové předpremiéry se týkaly například seriálů *Tvoje tvář má známý hlas* nebo *Na lovu*.

¹⁰⁴ Redakce. *Ordinace nekončí, přejde na Voyo, potvrzuje Nova*. Online. Mediář.cz. 8. 6. 2021. Dostupné z: [Ordinace nekončí, přejde na Voyo, potvrzuje Nova — Mediář \(mediar.cz\)](#) [citováno 2024-3-2].

Vedení digitálních médií TV Nova představilo v daném roce ambiciózní plán přilákat na Voyo nové uživatele, kterých mělo být do pěti let jeden milion, a začalo posilovat investice. Pro zvýšení atraktivity obsahu se proto začalo s produkcí původních pořadů přímo pro Voyo, kterých mělo být v následujícím roce minimálně dvanáct.¹⁰⁵

Prvním projektem značky Voyo Originál se stala ještě na konci roku 2021 true crime minisérie *Případ Roubal*. Počet předplatitelů tou dobou již dosahoval 350 tisíc a další měla přilákat velká marketingová kampaň prezentující rozličný obsah v nabídce Voyo a chystané projekty.¹⁰⁶

V květnu roku 2022 odstartovala na Voyo třídílná minisérie *Iveta* o osudu zpěvačky Ivety Bartošové, jejíž pokračování se diváci dočkali o rok později. Závěr trilogie se jako vůbec první původní pořad Voyo dostal na televizní obrazovky v rámci klasického vysílání.¹⁰⁷ *Král Šumavy: Fantom temného kraje* se začal natáčet na jaře stejného roku a premiéru měl na začátku prosince roku 2022.

Od roku 2022 vyprodukovalo Voyo 18 původních žánrově variabilních pořadů včetně pokračování a nových sérií *Ordinace v růžové zahradě 2*. Tvorba zahrnuje formát minisérií inspirovanými skutečnými událostmi (*Jitřní záře*, *Matematika zločinu*, *Extraktori*). Často se ohlíží do vzdálenější minulosti, a tak vznikají nákladné dobovky v lokacích (*Iveta*, *Král Šumavy: Fantom temného kraje*, *Metoda Markovič: Hojer*)¹⁰⁸. Na své si přišel i žánr fantasy (*Vědma*), nebo komedie (*Národní házená*, *Gumy*, *Sex O'clock*). Na rok 2024 a 2025 se zatím chystá dalších dvanáct pořadů včetně dvou třídílných pokračování *Král Šumavy: Fantom temného kraje*.¹⁰⁹

Za výše zmíněnými tituly stojí řada oceněných režisérů, scénáristů a producentů.¹¹⁰ Ostatně v roce 2021 přišel na pozici ředitele výroby TV Novy a Voyo producent

---

¹⁰⁵ VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Voyo se chce postavit vedle Netflixu a Disney+*. Online. Mediaguru.cz. 26. 4. 2021. Dostupné z: [Voyo se chce postavit vedle Netflixu a Disney+ | MediaGuru](#) [citováno 2024-3-2].

¹⁰⁶ Redakce. *Voyo omlazuje vizuál, videotéka Novy také poprvé zveřejnila top 10 nejsledovanějších*. Online, Mediář.cz. 13. 4. 2022. Dostupné z: [Voyo omlazuje vizuál, videotéka Novy také poprvé zveřejnila top 10 nejsledovanějších — Mediář \(mediar.cz\)](#) [citováno 2024-3-2].

¹⁰⁷ AUST, Ondřej. *Seriál z Voya poprvé přechází do bezplatného vysílání: Nova nasadí Ivetu*. Online. Mediář.cz. 7. 3. 2024. Dostupné z: [Seriál z Voya poprvé přechází do bezplatného vysílání: Nova nasadí Ivetu — Mediář \(mediar.cz\)](#) [citováno 2024-3-2].

TV Nova začala vysílat seriál *Iveta* od prvního dílu první série 31. března 2024 od 20:20. Postupně odvysílá v týdenních intervalech obě série a naváže premiérovou třetí řadou.

¹⁰⁸ První řada a zatím jediná *Krále Šumavy* se odehrává v roce 1948, příběh *Ivety* začíná již před rokem 1989 a *Metoda Markovič: Hojer* se částečně odehrává v 70. a 80. letech.

¹⁰⁹ *Exkluzivní tvorba vydaná pod značkou Voyo I Originál*. Online. Voyo.nova.cz. Dostupné z: [Exkluzivní tvorba vydaná pod značkou Voyo | Originál \(nova.cz\)](#) [citováno 2024-3-2].

¹¹⁰ Namátkou můžeme zmínit právě Davida Ondříčka (*Král Šumavy: Fantom temného kraje*), Dana Włodarczyka (*Jitřní záře*), Bisera A. Arichteva (*Guru*) nebo Petera Bebjaka (*Matematika zločinu*).

nejúspěšnějších televizních projektů posledních let¹¹¹ Michal Reitler. V rozhovoru pro Mediář.cz sdělil, že cílem pro Voyo je vyrábět „hity“, seriály pro široké spektrum předplatitelů, tematicky zajímavé a přitažlivé, s velkou sledovaností a rozvíjející veřejnou debatu. Zároveň zmínil, že pro platformu jsou důležité i reality shows *Love Island* a *Survivor*, které vznikají pod hlavičkou TV Nova a běží v kontinuálním vysílání.¹¹² V rámci předplatného mohou diváci dále sledovat filmy, živá vysílání kanálů TV Nova, sportovní přenosy nebo pořady z produkce České televize.¹¹³ Streaming neruší reklama a částka za měsíční odběr činí 159 korun.

Na konci února 2024 dosáhlo Voyo milionu předplatitelů v rámci celého mezinárodního trhu, které čítá Česko, Slovensko, Rumunsko, Slovinsko, Chorvatsko a Bulharsko. Největší podíl abonentů má dohromady Česko se Slovenskem a to 800 tisíc.¹¹⁴ Voyo jako VOD platforma se u nás řadí v počtu předplatitelů na druhé místo za Netflix.¹¹⁵

---

¹¹¹ Mluvíme o kriticky i divácky ceněných seriálech jako je *MOST!*, *Svět pod hlavou*, *Devadesátky* nebo *Případy I. oddělení*. Michal Reitler začínal v roce 1998 na pozici šéfredaktora zábavy na TV Prima. Později přešel na volnou nohu než od roku 2003 po dobu dvou let pracoval v České televizi. Následně nastoupil do TV Nova, než se v roce 2012 vrátil zpět na necelých deset let do ČT. In: *Michal Reitler*. Online. Wikipedia.org. Dostupné z: [Michal Reitler – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Michal_Reitler) [citováno 2024-4-6].

¹¹² AUST, Ondřej. Michal Reitler: Nova si bere své sloty zpátky. Voyo musí vyrábět hity. Online. Mediář.cz. 31. 1. 2024. Dostupné z: [Michal Reitler: Nova si bere své sloty zpátky. Voyo musí vyrábět hity — Médiář \(mediar.cz\)](https://mediar.cz/2024/01/31/michal-reitler-nova-si-bere-sve-sloty-zpátky-voyo-musi-vyrábět-hity/) [citováno 2024-3-2].

¹¹³ Česká televize a TV Nova měly zájem spolupracovat na vytvoření široké videotéky pro české publikum s pracovním názvem „Czechflix“. Debata se nyní s novým ředitelem ČT Janem Součkem pozastavila.

¹¹⁴ Z tiskové zprávy ze 4. dubna: „Voyo si v polovině března platilo již více než 800 000 uživatelů v České republice a na Slovensku! Nejsilnější lokální streamovací služba je postavená na kvalitním místním obsahu, původní tvorbě pod značkou Voyo Originál, největší nabídce českých a slovenských filmů a známých a silných příbězích od těch nejlepších tvůrců. Významnou součástí jsou také reality show. Nejen to ale stojí za úspěchem Voyo, které za tři roky narostlo téměř čtrnáctkrát.“ In: *Tiskové zprávy*. Online. Voyo.nova.cz. 4. 4. 2024. Dostupné z: [Voyo má v této chvíli už více než 800 000 platících uživatelů | Voyo \(nova.cz\)](https://voyo.nova.cz/2024/04/04/voyo-ma-v-teto-chvili-uz-vice-nez-800-000-platicich-uzivatelu/) [citováno 2024-3-2].

¹¹⁵ Redakce. *CME: Voyo dosáhlo ve svých zemích milionu předplatitelů*. Online. Mediaguru.cz. 26. 2. 2024. Dostupné z: [CME: Voyo dosáhlo ve svých zemích milionu předplatitelů | MediaGuru](https://www.mediaguru.cz/2024/02/26/cme-voyo-dosáhlo-ve-svych-zemich-milionu-předplatitelů/) [citováno 2024-3-2].

6. Představení minisérie *Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022)

Král Šumavy: Fantom temného kraje je třídílná minisérie exkluzivně dostupná na VOD platformě Voyo spadající do mediální společnosti CME. Vznikla ve společnosti Lucky Man Films Production a TV Nova ve spolupráci s TV Markíza, Voyo Originál, Plzeňským krajem a Albert Carbon Neutral Sustainable production. Světovou premiéru měla 23. září 2022 na brněnském festivalu Serial Killer, kde soutěžila o hlavní cenu poroty.¹¹⁶ Další promítání se uskutečnilo v Husinci u Prachatic 9. listopadu a slavnostní premiéru hostila 21. listopadu 2022 pražská Lucerna. První epizoda přibyla ve videotéce 9. prosince 2022, další dvě následovaly v týdenních intervalech. Tři díly po čtyřiceti pěti minutách nesou na Voyo žánrové označení drama. Dají se však charakterizovat i jako historický thriller nebo krimi podle skutečných událostí.

Jako předloha nového Krále Šumavy posloužil biografický román jihočeského spisovatele David Jana Žáka *Návrat Krále Šumavy* s podtitulem *Román o Josefu Hasilovi*. Autor na projektu spolupracoval i jako odborný poradce mimo jiné také s kurátorem Vojenského historického ústavu Praha Zdeňkem Špitálníkem a historikem působícím v současnosti na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlově Jiřím Peškem.¹¹⁷

Šumava padesátých let, pohraničníci a převaděči nebo samotný Josef Hasil je látka, která je rozporuplná a přináší napětí, jak ji charakterizoval sám ředitel vývoje obsahu TV Nova Michal Reitler: „*Mimořádně lákavé na tom je, že Král Šumavy je pro spoustu lidí hrdina a pro jiné člověk, který řadě jiných zničil život. Byl to ale především kluk, co zprvu nedovedl jiným bránit jít svobodně, kam chtějí. Časem vznikl až mýtický hrdina, stejně jako je Šumava naše mystické prostředí. [...] Nám se díky minisériím otevřela možnost zaměřovat se na příběhy lidí, které nás obohatí. Jsou něčím komplikované, nejednoznačné. Právě nejednoznačnost pro nás bývá zdrojem zábavy, poučení. Porovnáváte si svoje hodnoty s hodnotami postavy. S platformou Voyo a televizí Nova celkově se spojuje atraktivní budoucnost našeho oboru, proto se nám daří získávat tvůrce, kteří jsou zvyklí být nároční na látku a výsledek. Jsem proto rád, že se s Davidem Ondříčkem brzy pustíme do natáčení Krále Šumavy.*“¹¹⁸

¹¹⁶ Na Serial Killer minisérie neuspěla, ale ze 36. ročníku audiovizuálního festivalu Finále Plzeň si odnesla cenu Zlatý ledňáček a Cenu studentské poroty ZČU.

Vítězové 36. Finále Plzeň. Online. Festivalfinale.cz Dostupné z: [Detail - Finále Plzeň - Filmový festival \(festivalfinale.cz\)](https://www.festivalfinale.cz) [citováno 2024-3-3].

¹¹⁷ Odborníci jsou zmíněni v závěrečné titulkové sekvenci seriálu.

¹¹⁸ AUST, Ondřej; JETMAR, Jakub. *Michal Reitler: „Nova má očekávání uspokojovat, Voyo má očekávání vzбудovat.“* Online. Mediář.cz. 23. 2. 2022. Dostupné z: [Michal Reitler: "Nova má očekávání uspokojovat, Voyo má očekávání vzбудovat" — Médiář \(mediar.cz\)](https://www.mediar.cz) [citováno 2024-3-3].

David Ondříček se zhostil role režiséra i scénáristy a do projektu přizval svou produkční společnost Lucky Man Films. Natáčení probíhalo od poloviny března do poloviny května. Celkem měli tvůrci k dispozici dvacet pět natáčecích dnů,¹¹⁹ na Šumavě, v autentických lokacích, se točilo čtyři dny.¹²⁰ Teprve po odvysílání minisérie se mělo Voyo rozhodnout, zda bude v projektu pokračovat. Zprávu o setrvání v další tvorbě seriálu anoncovala TV Nova 23. února 2023. Natáčet začala v říjnu a to rovnou dvě třídílné série najednou.¹²¹ Druhá série by měla na Voyo putovat podzim roku 2024, třetí bude následovat na jaře roku 2025.¹²² Režie se ujal Damián Vondrášek, David Ondříček zůstává součástí seriálu jako producent.

Rozhodnutí natáčet pokračování může vypovídat o tom, že seriál naplnil nastavená očekávání předpokládaného úspěchu. Jak TV Nova a Voyo pracovaly s jeho propagací popíše následující kapitola. Dále se pokusím předložit postřehy, jak tvůrci pojali složitou látku ve vztahu ke slavnému filmu *Král Šumavy* a jaký příběh vlastně prezentují.

6.1 Presentace minisérie na domovském webu

Jak vyplývá z prohlášení představitelů Voyo a TV Nova v předchozí kapitole, platforma se netají velkými ambicemi ve výrobě a je ochotná investovat do drahých projektů. S jakými náklady vznikl seriál *Král Šumavy* není veřejná, ale dá se odhadnout, že na něj produkce uvolnila vyšší finance. Voyo přizvalo významné tvůrce, natáčelo se v lokacích a seriál je „dobovka“. Voyo rovněž nezveřejňuje čísla sledovanosti, a tak jediným měřítkem diváckého úspěchu může být to, že se natáčí pokračování. Vraťme se však v této kapitole k začátku vývoje seriálu a jak TV Nova pracovala s jeho propagací na svém a webu Voyo.

---

¹¹⁹ VOLEJNÍKOVÁ, Veronika. *Z Údolí smrti do střížny. David Ondříček dotočil pro Voyo Krále Šumavy*. Online. Tn.nova.cz. 18. 5. 2022. Dostupné z: [Z Údolí smrti do střížny. David Ondříček dotočil pro Voyo Krále Šumavy | TN.cz \(nova.cz\)](#) [citováno 2024-3-14].

¹²⁰ GONDÍKOVÁ Adéla; CIBULKA, Kateřina. *Natočil nového Krále Šumavy. ‚Josefa Hasila i události jsem se snažil vylíčit pravdivě,‘ říká režisér Ondříček*. Online. iRozhlas.cz. 5. 12. 2022. Dostupné z: [Natočil nového Krále Šumavy. ‚Josefa Hasila i události jsem se snažil vylíčit pravdivě,‘ říká režisér Ondříček | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#) [citováno 2024-3-3].

¹²¹ SKOUMALOVÁ, Taťana. *Padá železná opona a Králi Šumavy jde o všechno. Chystá se pokračování série*. Online. Tn.nova.cz. 10. 10. 2023. Dostupné z: [Padá železná opona a Králi Šumavy jde o všechno. Chystá se pokračování série | TN.cz \(nova.cz\)](#) [citováno 2024-3-3].

¹²² Období premiér prozradil v rozhovoru pro REFRESHER CZ Oskar Hes. In: *Takhle vypadal galavečer ČESKÝ LEV (feat. Oskar Hes, Jan Nedbal, Jiří Bartoška a další)*. Online. YouTube.com. 13. 3. 2024. Dostupné z: [Takhle vypadal galavečer @ČESKÝ LEV 2024 \(feat. Oskar Hes, Jan Nedbal, Jiří Bartoška a další\) - YouTube](#) [citováno 2024-4-6].

V únoru 2022 promluvil producent a ředitel vývoje obsahu TV Nova v rozhovoru¹²³ pro Mediář.cz o chystaných projektech pro televizi a Voyo. Zmínil, že třídílnou minisérii připravuje režisér David Ondříček a ke zhlédnutí by měla být na podzim stejného roku. Jedná se pravděpodobně o první veřejné oznámení chystání daného projektu. Ještě před publikováním rozhovoru, vydal Mediář.cz článek *Voyo přinese Ondříčkovu minisérii Král Šumavy*,¹²⁴ kde cituje Reitlerova slova z chystaného interview.

Samotná TV Nova anoncovala projekt v tiskové zprávě 15. března. V dalších dnech přinášejí různá online média první články o chystaném projektu. Ve stejné době začalo i natáčení, které trvalo do 18. května. Na webu Novy se 11. dubna objevila reportáž z Televizních novin *Padla první klapka Krále Šumavy pro Voyo! Zahraje si v něm i autor předlohy*. Minutu a půl dlouhý příspěvek shrnuje základní informace o seriálu a přináší rozhovor s režisérem a herci přímo na lokaci.¹²⁵

S další propagací přichází TV Nova na svém webu až 17. listopadu, kdy zveřejňuje trailer.¹²⁶ Dále se na stránkách Tn.nova.cz a Voyo objevila řada bonusového obsahu ke *Králi Šumavy*, zejména kratší rozhovory s Davidem Ondříčkem, Oskarem Hesem nebo Davidem Janem Žákem z místa předpremiéry v Husinci u Prachatic a slavnostní premiéry z pražské Lucerny, odkud také přinesla samostatné reportáže¹²⁷. Řada bonusových rozhovorů s herci byla pořízena během natáčení a poprvé se publikovaly na konci listopadu před blížící se premiérou. Herci v nich odpovídali na otázky, jaká byla atmosféra na natáčení, jak probíhala spolupráce s Davidem Ondříčkem, jak se ztotožnili se svou rolí. Rovněž padly dotazy na jejich osobní život.¹²⁸

---

¹²³ AUST, Ondřej; JETMAR, Jakub. *Michal Reitler: „Nova má očekávání uspokojovat, Voyo má očekávání vzbuzovat.“* Online. Mediář.cz. 23. 2. 2022. Dostupné z: [Michal Reitler: "Nova má očekávání uspokojovat, Voyo má očekávání vzbuzovat" — Médiář \(mediar.cz\)](#) [citováno 2024-3-4].

¹²⁴ AUST, Ondřej. *Voyo přinese Ondříčkovu minisérii Král Šumavy*. Online. Mediář.cz. 15. 2. 2022. Dostupné z: [Voyo přinese Ondříčkovu minisérii Král Šumavy — Médiář \(mediar.cz\)](#) [citováno 2024-3-4].

¹²⁵ Redakce. *Padla první klapka Krále Šumavy pro Voyo! Zahraje si v něm i autor knižní předlohy*. Online. Tn.nova.cz. 11. 4. 2022. Dostupné z: [Padla první klapka Krále Šumavy pro Voyo! Zahraje si v něm i autor knižní předlohy | TV Nova](#) [citováno 2024-3-4].

¹²⁶ Na YouTube kanále Voyo má trailer k 14. 3. 2024 přes 95 tisíc přehrání. VOYO. *Král Šumavy: Fantom temného kraje | Trailer | Voyo*. Online. YouTube.com. 17. 11. 2022. Dostupné z: <https://youtu.be/cbEx7btfkK4?si=DO7LbF3pxLZMVpOc>.

Na YouTube kanále Totalfilm.cz si ke stejnému datu trailer pustil přes 52 tisíc diváků. Totalfilm.cz. *Král Šumavy: Fantom temného kraje (2022) HD Trailer*. Online. YouTube.com. 17. 11. 2022. Dostupné z: <https://youtu.be/pkJDp6XTMlg?si=h0boM2p0OGmmZ-O4> [citováno 2024-3-14].

¹²⁷ Redakce. *To mě pos*er pták! Hláška z Krále Šumavy, která zbourala Lucernu i herce Jana Nedbala*. Online. Tn.nova.cz. 2. 12. 2022. Dostupné z: [To mě pos*r pták! Hláška z Krále Šumavy, která zbourala Lucernu i herce Jana Nedbala | TV Nova](#) [citováno 2024-3-4].

¹²⁸ ŠIKALOVÁ, Zuzana. *Denis Šafařík promluvil o vztahu s o deset let starší Annou Fixovou. Na dítě se necítí*. Online. Tn.nova.cz. 13. 10. 2023. Dostupné z: [Denis Šafařík promluvil o vztahu s o deset let starší Annou Fixovou. Na dítě se necítí | TV Nova](#) [citováno 2024-3-4].

Režisér David Ondříček pak dostal v rámci doprovodné obsahu velký prostor ve formě delšího studiového rozhovoru, který vycházel v rozmezí několika dní po kratších částech.¹²⁹ Titulky a náhledy doprovázející tyto příspěvky jsou však lehce zavádějící a nelze z nich často odhadnout, že se týkají tématu *Král Šumavy*.¹³⁰

K tématu Král Šumavy a Josef Hasil vyšla i edukativní videa s průvodcem Davidem Janem Žákem a herci Oskarem Hesem, Vojtěchem Vodochodským a Gabrielou Heclovou. Herci kladli spisovateli otázky ohledně způsobu života na začátku 50. let nebo převaděčství. Video tak seznamuje diváky s reáliemi padesátých let¹³¹.

Dále TV Nova zveřejňovala ukázky z nadcházejících epizod. Všechna videa propagující seriál na stránkách TV Nova měla sjednocenou znělku/úvod. Některá z nich byla původní, některá vystřižená z například z pořadu *Snídaně s Novou*.

Jádro propagace na webu TV Nova tvořil audiovizuální obsah v období od 17. listopadu do 5. ledna. Nejčastějším formátem byl rozhovor s tvůrci jak ze setu, tak ze slavnostních akcí i ze studia.¹³²

Stejný obsah se vyskytuje i na samotném Voyo v sekci bonusy. Zároveň pravidelný magazín *To je Voyo!* představil *Krále Šumavy* v den internetové premiéry,¹³³ tedy 9. prosince, a titul se vyskytl jako neočekávanější prosincová novinka v pravidelném souhrnu očekávaných pořadů.¹³⁴

Na instagramovém účtu voyo_cz se první příspěvek o *Králi Šumavy* objevil 15. března 2022. Na fotografii se nachází David Ondříček a popisek informuje o uskutečnění projektu. Další post se objevuje až 23. září a nabízí sledujícím možnost vyhrát vstupenky promítání *Krále Šumavy* na brněnském festivalu Serial Killer. Od 18. listopadu do 21. prosince se na profilu na třicet fotografií nebo reels propagujících seriál.¹³⁵

---

¹²⁹ Redakce. *Malý a mrštný Král Šumavy: Kdo je český Belmondo očima Davida Ondříčka?* Online. Tn.nova.cz. 30. 11. 2022. Dostupné z: [Malý a mrštný Král Šumavy: Kdo je český Belmondo očima Davida Ondříčka? | TV Nova](#) [citováno 2024-3-4].

¹³⁰ Na mysli mám například titulky „*Kryštof Mucha je Harrison Ford českého filmu, říká David Ondříček*“ nebo „*Les, noc a bažina. V čem neposlechl David Ondříček svého otce?*“ Náhledy zase často neobsahují Ondříčkovu fotografii.

¹³¹ BUČEK, Šimon Daniel a redakce. *Král Šumavy abstinent. Proč Josef Hasil nepil alkohol?* Online. Tn.nova.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy abstinent. Proč Josef Hasil nepil alkohol? | TV Nova](#) [citováno 2024-3-4].

¹³² Všechna videa jsou dohledatelná na stránkách Tn.nova.cz pod heslem „král“. Dostupné z: [Výsledky hledání | TV Nova](#)

¹³³ Dostupné na: [To je Voyo! – 37.díl | Voyo \(nova.cz\)](#)

¹³⁴ Redakce. *Prosincová nálož na Voyo: Nové seriály, pořady i sportovní klání, které vám nesmí uniknout!* Online. Voyo.nova.cz. 8. 12. 2022. Dostupné z: [Prosincová nálož na Voyo: Nové seriály, pořady i sportovní klání, které vám nesmí uniknout! | Voyo \(nova.cz\)](#) [citováno 2024-3-15].

¹³⁵ Instagramový účet Voyo zmiňují z toho důvodu, že se může jednat o významný komunikační kanál směrem k mladšímu publiku. Ke 14. 3. ho sledovalo přes 67 tisíc fanoušků. Zároveň ve sledovaném období, kdy probíhalo uveřejňování obsahu ke Králi Šumavy lze vidět i kvalitativní posun ve tvorbě sdíleného obsahu. Okénka

Žádná propagace k chystanému pokračování zatím (ke 4. 3. 2024) na webech nebo sociálních sítích TV Nova a Voyo neprobíhá.

6.2 Rozbor příběhu

V této kapitole představím děj jednotlivých epizod seriálu a pokusím se shrnout, jak respektuje historickou skutečnost, jak moc se drží Žákovy předlohy a jaký obraz Josefa Hasila buduje.

6.2.1 Epizoda Hranice

První epizoda seznamuje diváky s protagonisty seriálu, představuje jejich vzájemné vztahy, zasazuje příběh do specifické doby a prostředí. Stručný popis děje by pak vypadal následovně.

Kuchař jednotky Josef Hasil poradí cestu uprchlíkovi Egonovi Brodskému a při službě na hranici převede společně se strážmistrem Vyletou skupinu národních socialistů na požádání svého bratra. Sblíží se s velitelem Kotem, kterému nabízí svoje služby a získává si jeho důvěru. V závěru epizody je však Kot zastřelen, jelikož dojde k odhalení jeho činnosti. Její charakter zatím jako diváci pouze tušíme. Pravděpodobně s velitelem jiné jednotky Machartem organizují přechody přes hranici a komunikují spolu pomocí tajných balíčků. Hasil dokonce uskuteční jejich výměnu mezi oběma muži. Velitel Machart se rozhodne utéct z Československa a to s hajným Jaromírem, který převádí emigranty. Bydlí na odhledlém místě s manželkou Vlastou, která je zároveň Hasilovou milenkou. Josef však zároveň navštěvuje dívku Marii a projevuje o ni vážný zájem. Do druhé epizody stojí před Josefem Hasilem první úkol, když se má setkat s agentkou CIC a známou z minulosti velitele Kota. Ta se zjevila těsně před smrtí v jeho kanceláři s prosbou o schopného převaděče.

Seriál má rovněž jako *Král Šumavy* (1959) titulkový prolog. Obsahově a můžeme snad říci i ideově jsou však oba texty více než rozdílné.¹³⁶

„Československo, jaro 1948.

Jsou tři roky po nejstrašnější válce v historii lidstva. Evropa se rozdělila na západ a východ. Československo je plně pod vlivem komunistického Sovětského svazu. Hrozí nový válečný

---

příspěvků v layoutu tvoří graficky kompaktnější celek, přibyla krátká videa (reels), která vděčně kolují v instagramovém algoritmu, a zvýšila se i periodicita postingu.

¹³⁶ Srovnej s filmovým prologem. „*Tento příběh prožila hrstka mužů - členů pohraničního útvaru SNB v roce 1948. Po vyčerpávajících bojích s banderovci, po namáhavé a odpovědné službě lidu v únorových událostech, šli bez oddech do dalšího zápasu. Na Šumavě začal tvrdý boj o neprostupnost našich hranic.*“

*konflikt. Hranicí mezi dvěma zneprátenými světy je Šumava. Tu strážní hlídky SNB vyzbrojené puškami a samopaly. Do vzniku železné opony, která neprodyšně rozdělí přátele sousedy a rodiny, zbývají tři roky.*¹³⁷

První scéna seriálu nás zavádí do potemnělého lesa s močály, kde se právě jednotka pohraničnicků nachází na stopě emigrantům, proti kterým začne dokonce střílet.

Jak prozradí další scéna, Josef Hasil má tou dobou službu v kuchyni. Máme první možnost seznámit se s posádkou. Jak vyplývá z dialogů v celé první epizodě mezi strážmistry a jejich nadřízenými, jedná se o politicky názorově různorodou skupinu lidí. Seriáloví příslušníci SNB tak nerepresentují ani dobro ani zlo. Nestojí v radikální opozici vůči uprchlíkům a naopak nejsou ani jednotně vykreslení jako strážci hranic, kteří navzdory své povinnosti pomáhají lidem na útěku. Zpravidla se dá vypořádat, jaká postava reprezentuje ten či onen ideologický postoj.

Jeden pól reprezentuje nadporučík Podzimek: „*Střílet do lidí není nic příjemného. Mně to nemusíte vykládat, soudruzi. Ale tohle nejsou žádný babky s klestím. Stojí proti nám nepřátelé naší země. Jsou to zločinci, který se vrátěj s Američanama se zbrání v ruce a budou vraždit.*“¹³⁸ Naprosto opačně smýšlí strážmistr Zeman.¹³⁹ Hraje na saxofon a dovoluje si nejspíše poznámky jako „bolševik zasranej“. Mezi oběma muži dojde zároveň k následující názorové výměně: „*Doba je zlá, chlapci, a socialismus ještě úplně nevyhrál.*“ Říká nadporučík, načež strážmistr mu odpovídá: „*To doufám.*“¹⁴⁰ Strážmistr Zeman dostane za trest službu v kuchyni, ve třetí epizodě má jeho chování vážnější dohru, když ho zatknou StB.

Velitel Kot je bývalý voják, který za druhé světové války plnil úkoly ve Francii. V průběhu první epizody o jeho ukotvení nemáme zcela jasno, ale později vyjde najevo, že se jedná o slušného, dobrého chlapa, jak ho nazve Hasil, který dělá svou práci, ale nenechá si diktovat, co je a není správné vládnoucí ideologií. Stejně jako filmový Kot tak ztělesňuje charismatického velitele s všeobecným respektem. Naopak jeho spolupracovník Machart jasně projeví, jaký názor zastupuje, a to když nechce být oslovován „soudruhu“.

Josef Hasil přichází na scénu jako rozverný, vtipný, upovídaný a také sebevědomý mládenec. Během epizody navštíví obě své milenky, starší provdanou Vlastu a mladou Marii. Na tancovačce v Lažišti, kde potkáváme matku Rozálii Hasilovou a bratra Bohumila Hasila, pak dojde ke konfrontaci mezi Josefem a Mariiným otcem.

¹³⁷ *Král Šumavy: Fantom temného kraje* [internetový seriál]. Režie David ONDRŮČEK, Česko, 2022.

¹³⁸ ONDRŮČEK, David, c. d.

¹³⁹ Strážmistr Zeman se vyskytuje i v Kachyňově filmu a to dokonce jako hlavní postava.

¹⁴⁰ ONDRŮČEK, David, c. d.

„Nedovolím, aby se moje dcera tahala s takovou esenbáckou sviní jako jsi ty z nějaký kozičkářský rodiny. Tvůj fotr byl kriminálník a ty budeš jednoho dne taky.“¹⁴¹ Pronese směrem k němu, Josef však zůstane klidný. Otec Marie tak poskytuje na Josefa novou perspektivu, která vychází z jeho větší informovanosti, než kterou doposavad disponují diváci. Jeho výpad však působí příliš prvoplánově. Hodnotí Josefa podle vnějšího znaku, uniformy, aniž by cokoliv věděl o jeho osobnosti. Jeho úsudek má až nálepkovací formu a jeho negativita tak nevyvolá vůči Hasilovi přílišné antipatie.

Obě milenky ho naopak adorují: „*Viš co mám na tobě, Josefe, nejradši? Seš ten nejhodnější člověk, kterýho znám,*“ řekne Marie. Jeho pozitivní obraz budují i Hasilovi nadřízení. Ve třetí epizodě mu nadporučík Podzimek například sděluje: „*Máš velký srdce, Hasile. Rád pomáháš ostatním, dobře vaříš, máš spoustu kamarádů, krásnou nevěstu. Jsi dítě štěstěny. Jen tak dál.*“ Nadřízení si ho váží, jeví se jako schopný a spolehlivý pohraničník, ale jak víme, řídí se vlastními hodnotami.

6.2.2 Epizoda Most

Druhá epizoda začíná retrospektivním pohledem do jara 1945, kdy hajná Vlasta podvede svého manžela s německým vojákem. Hajný chlapce zastřelí a zakope v lese, kde má zároveň potyčku se svou ženou. Na následky poranění začne Vlasta kulhat. V časovém ukotvení v „současnosti“ pak vidíme Vlastu v centru zájmu Státní bezpečnosti, která ji podrobí výslechu ohledně jejího manžela a kapitána Macharta. Ač Vlasta působí sebevědomě, má strach a požádá Josefa o převedení do Bavorska.

Do námi sledované posádka přibývá nový důstojník poručík Kačírek. Chce mužstvu zvednout morálku fyzickou prací i svými slovy: „*Lidi nám tu štrádujou přes čáru, jak se jim zlíbí. Musíme přidat, chci vidět výsledky. Lid na nás hledí, strana potřebuje. Nebo soudruzi, situace je vážná, válka je blízko, musíme chránit republiku, socialismus.*“¹⁴² Narozdíl od velitele Kota, o jehož smrti se oficiálně mluví jako sebevraždě, je uvědomělým komunistou. Ptá se Josefa na detektivky a na jeho blízký vztah s Kotem. Nový poručík působí jako všímavý a chytrý člověk, který může Josefu činnost odhalit a málem se tak stane.¹⁴³

Hasil s Vyletou na hlídce ukazují ztracené rodině s malým dítětem cestu přes hranice a své konání v rozporu s vojenským slibem odůvodňuje Vyleta slovy: „*Když tady budou nějaký*

---

¹⁴¹ ONDRŮČEK, David, c. d.

¹⁴² ONDRŮČEK, David, c. d.

¹⁴³ V polistopadových narativ symbolizují komunisté a zejména komunisté v armádě zlo a často jsou vykreslení i jako lidé hloupí, kteří zastávají svou funkci díky názorové poslušnosti. Poručík Kačírek jde však proti této tendenci. Ač je přesvědčený komunistou neintelektuál, působí velice inteligentně.

pašeráci, tak po nich pujdu.vždycky. Ale na ženský a na děti nestřílím.“¹⁴⁴ Hasilovi se podaří setkat se s agentkou a čeká ho velký úkol převést skupinu partyzánů do Bavorska po předem domluvené trase. Za práci získává velký obnos peněz a pořizuje si motocykl.

Posádkou pohne smrt pohraničníka/kamaráda¹⁴⁵, přesto se Josef do nebezpečného úkolu pouští. Ve skupině emigrantů figuruje podezřelý muž Stařík. Záhy se ukáže, že se jedná o dosazeného člověka a přechod je past. Pohraničníci čekají na domluveném místě trasy a mají skupinu téměř v hrsti. Josef si jich ale všimne a volí alternativní cestu. Za hranicemi však vypukne střelba, Josef je v bezpečí a pomůže střelbě uniknuvšímu partyzánovi.

V rámci druhé epizody můžeme Hasila konečně vidět jako „nepolapitelného převaděče“ nebo „noční můru pohraničníků“¹⁴⁶. Mytický král Šumavy však v seriálu neožívá. Josef Hasil působí při nebezpečném přechodu hranice jako člověk z masa a kostí, který se dobře vyzná v terénu. Zkrátka stále pozorujeme oblíbeného pohraničníka nezátíženého superhrdinskou ani naopak chladnokrevnou interpretací dějin. Nutno podotknout že ač je scéna přechodu napínavá, není vystavěna příliš akčně. Naopak dramatické přestřelky jsou často vyzdvihovanou předností filmu a to i samotným Davidem Ondříčkem.

6.2.3 Epizoda Nevěsta

Třetí díl začíná rovněž retrospektivním pohledem, tentokrát do roku 1929. Potkáváme Hasilova nechvalně známého otce, jak nepříjemně vítá nové usedlíky Vávrovy. Tato epizodka dokresluje kontext dětství seriálového hrdiny. Jeho rodinná sféra je pro potřeby minisérie spíše fikční, než striktně biografická. V celé první řadě vystoupí totiž pouze jeden Hasilův sourozenec Bohumil a z příběhu vyplývá, že žádní jiní neexistují.

Vsuvka prozrazující jádro sporu mezi oběma rodinami přichází, když se chystá jejich propojení. Marie je totiž těhotná. Josef je ze zprávy nadšený, otec Vávra nikoliv: „*Tohodle ksindla poslouchat nebudu. Svoji dceru jsem nevychoval pro kriminálního. Váš otec byl trnem v oku tohodle kraje.*“¹⁴⁷ Nakonec však bere partnera své dcery na milost a chystá se svatba. Marie věří, že vše dobře dopadne: „*Až pozná, jakej seš doopravdy, tak tě bude mít rád.*“

Hasilovi přibylo starostí v rámci rodiny i práce. Nosí kradené jídlo z posádky přeživšímu partyzánovi, který se diví, že je jeho zachránce ve skutečnosti SNBák: „*Jsem esenbák, co pomáhá lidem,*“ vysvětluje Hasil a partyzán to rozporuje: „*Nic takového*

---

¹⁴⁴ ONDRÍČEK, David, c. d.

¹⁴⁵ Mrtvého pohraničníka doprovází černá kočka. Zřejmě se jedná o další referenci na film Král Šumavy, kde rovněž v určitých momentech vyskytuje.

¹⁴⁶ Jedná se o přízviska, která Hasilovi často přiřkli polistopadoví publicisté.

¹⁴⁷ ONDRÍČEK, David, c. d.

neexistuje. “ Při druhém setkání už mluví jinak: „*Jste dobrý chlap,*“ Hasil však se skromností sobě vlastní odpoví: „*To z vás mluví ten hlad.*“¹⁴⁸

Muž je zřejmě velmi důležitý, ale nechce prozradit proč. To, že byl svědkem vraždy ministra Jana Masaryka a nese do zahraničí dokumenty z jeho kanceláře, se dozvíme až na hranici, kde ho však agentka CIC zastřelí a papíry odnese.

Převod partyzána uskutečňují Hasil s Vyletou, kteří mají kvůli Hasilově svatbě denní volno. Přes hranici vedou ještě na požádání Bohumila rodinu známých. Náročná cesta nejdřív vypadá poklidně, později je celá skupina unavená. Lidé se však dostanou za hranici, partyzán zemře a Hasil s Vyletou při návratu lehce zabloudí. Z jedné opuštěné chalupy vyjde německy hovořící muž a nabízí pohraničnickům vodu. Vyleta se nechá zlákat, načež je zatčený německými policisty. Hasil se vydává na útěk. Přepere muže v civilu se zbraní a únavou usíná. Se západem slunce navštěvuje naprosto vyčerpaný samotu a žádá o vodu. Starší manželský pár s přízvukem mu oznamuje, že se nachází v Novém Údolí. Hasil ve zmatení smyslů chce narychlo odejít do Zvonkové, kde zmeškal svatbu. Velkou únavou však opět usíná a zřejmě na oznámení majitelů hospodářství ho nachází velitel.

Marie sedící u kostelní zdi je zdrcená, že ze svatby sešlo. Přijde za ní Vlasta špinavá od bahna, která přes močál utíkala před StB a vypadalo to, že se utopila. Závěr epizody tak budí napínavé očekávání na další pokračování různých příběhových linek.

6.3 Shrnutí

Voyo přepracovalo do seriálové formy první třetinu románu *Návrat Krále Šumavy*. První řada minisérie se od své předlohy liší ve skladbě vystupujících postav a jejich charakteristik, ve zjednodušení či úplném vynechání některých příběhových linek, přeskládání událostí nebo zařazení nových motivů.

V seriálu se zatím vyskytl pouze Josefův bratr Bohumil Hasil a nic nenaznačuje, že by měl mít další sourozence. S prosbou o převedení tří osob Anny Bezečné a manželů Fořtových v knize nepřichází za Josefem Bohumil, nýbrž jeho kolega Vyleta. Strážmistr představuje plán Hasilovi, který váhá a nechce se do riskantní akce pouštět. V seriálu mají postavy v tomto ohledu prohozené role. Seriál i kniha podstatně rozvíjejí špionážně-politickou linku již ve svém úvodu. V minisérii se vyskytuje pouze v jedné rovině, kdy Hasila skrze zesnulého velitele Kota kontaktuje agentka CIC a ten s ní navazuje spolupráci. V knize se vyskytují další motivy politické linky příběhu, ale v její první třetině je zastupuje samostatné vyprávění

---

¹⁴⁸ ONDRÍČEK, David, c. d.

odehrávající se v jiném časoprostoru. Co se týče další sféry vykreslení Hasilova osobního života, jeho vztah s budoucím tchánem je v seriálu mnohem více konfliktnější. V pracovním životě zase stojí za pozornost, že ač jsou velitelé Kot a Kašpar Hasilovými nadřízenými, tykají si a používají nevybíravý slovník. Naopak v minisérii jsou jejich vztahy odměřenější. Román nás zároveň neseznamuje s komunisticky smýšlejícími nadřízenými, kteří by pronášeli ideologicky zbarvené monology.

Tvůrci seriálu věnovali velký prostor dění na pohraničním útvary a jeho příslušníkům. Zatímco autor knihy měl záměr sepsat biografický román opírajícího se o fakta a výpovědi pamětníků, režisér David Ondříček se při tvorbě podle jeho slov nechal inspirovat příběhem Josefa Hasila. V porovnání s knihou se seriál opravdu více odchyluje od skutečnosti, tak jak se před více než sedmdesáti lety stala.

Seriál je tedy volnou knižní adaptací příběhu Krále Šumavy, nikoliv remakem stejnojmenného filmu z roku 1959. Tvůrci se pokusili tento fakt zdůraznit názvem seriálu. Dodatek *Fantom temného kraje* tak má odlišovat seriál od filmu. Zároveň se jedná o vtipnou repliku z jedné scény, kdy se tak Hasil představí své budoucí snoubence. Přízvisko *fantom temného kraje* stojí v přímém rozporu s jeho osobností i tělesnou konstitucí.¹⁴⁹ Tvůrci doplnili komplikovanou a dramatickou látku i o prvky humoru. Filmový *Král Šumavy* zvolil k tématu opačný přístup, o čemž pojednává kapitola této práce *Vnímání osoby Krále Šumavy v letech 1948-1989*. Režisér David Ondříček dokonce nazval film propagandou komunismu, ale nechal se slyšet, že si váží řemeslné stránky díla, zejména jeho práce se šumavskou přírodou. Na westernový charakter snímku se snažil navázat i při své práci.¹⁵⁰

Zatímco film měl jasně stanovenou funkci, tedy ukázat pohraničníky v dobrém světle, zřetelně pojmenovat zlo a umístit příběh do rámce požadovaného ideologického chápání, seriál s takovým záměrem natočený nebyl. Tvůrci TV Nova chtěli divákům nabídnout známý dramatický příběh inspirovaný skutečnými událostmi, u kterého tušili velký potenciál sledovanosti. Téma Krále Šumavy a jeho úspěšné knižní zpracování splňovalo vytyčená kritéria pro vlajkový projekt ambiciózní videotéky.

Seriál pracuje s fakty a líčí osudy převaděče méně ideologicky zbarveně než stejnojmenný film, kde dochází k ustavení jeho antimýtu. Přesto dochází k reverzi legendy.

---

¹⁴⁹ GONDÍKOVÁ Adéla; CIBULKA, Kateřina. *Natočil nového Krále Šumavy. „Josefa Hasila i události jsem se snažil vylíčit pravdivě,“ říká režisér Ondříček.* Online. iRozhlas.cz. 5. 12. 2022. Dostupné z: [Natočil nového Krále Šumavy. „Josefa Hasila i události jsem se snažil vylíčit pravdivě,“ říká režisér Ondříček | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#) [citováno 2024-3-12].

¹⁵⁰ ZAVŘELOVÁ, Monika. *Král Šumavy byl ideologicky špatně, ale filmařsky úžasný, říká režisér Ondříček.* Online. iDnes.cz. 15. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy byl ideologicky špatně, ale filmařsky úžasný, říká režisér Ondříček - iDNES.cz](#) [citováno 2024-3-12].

Aktuální přepracování postavy Josefa Hasila z něj dělá kladného a sympatického hrdinu. Do popředí vystupují jeho výrazné vlastnosti jako je obyčejnost, normálnost, vesnickost, ale i negativní vlastnosti¹⁵¹ jako záletnictví. Jeho činnost pak nevychází z vnitřního pnutí podryvat režim, ale ze selského rozumu obyčejného kluka: „*Chcete žít tam, ne? Proč by vám v tom měl kdokoliv bránit?*“¹⁵²

Naopak demytizace příslušníků SNB neprobíhá tak zřetelně. S částí sboru se dá dokonce sympatizovat. Komunisticky smýšlející pohraničníci nejsou vykreslení prvoplánově odpudivě. Z tohoto hlediska tedy nedochází k diskurzivnímu přepisu dříve vzývaných strážců hranice na nepřátele lidí s touhou žít mimo Československo.

Zda v médiích dochází k radikálnější reverzi mýtu ukáže praktická část bakalářské práce.

---

¹⁵¹ Seriálový Josef Hasil nekouří ani nepije, jak sám několikrát zmíní. To pohraničníky ve stejnojmenném filmu doprovází cigareta na každém kroku a kuřáctví velitele Kota dokonce vytvoří velký symbolický moment.

¹⁵² ONDRÍČEK, David, c. d.

7. Metodologie výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, jestli mediální reflexe minisérie *Král Šumavy: Fantom temného kraje* v sobě zahrnují příběh Josefa Hasila. Bude mě zajímat, jak v konkrétních sděleních dochází k interpretaci jeho života. Předpokládám její tři možné linie, kterým jsem se v teoretické části věnovala. Může se odvíjet z komunistického pohledu na Krále Šumavy, který reprezentuje román Rudolfa Kalčíka *Král Šumavy* a slavný stejnojmenný film z roku 1959. Dále na sdělení může mít vliv polistopadová interpretace osoby Josefa Hasila. Jako jejího nejvýznamnějšího a nejtěžejnějšího zástupce můžeme označit román Davida Jana Žáka *Návrat Krále Šumavy* (2012).¹⁵³ Přímo z jeho první třetiny vyprávění pak vychází i zkoumaná minisérie. Je tak dost možné, že při analýze textů dojde k rozkrytí určitých tendencí a vzorců, které nastolil Žák. Za třetí může zvolená výzkumná metoda ukázat, že se texty co nejvíce drží faktů, pro popis událostí a charakteristiku Hasila jsou zvolené takové prostředky, které nevyvolávají zvláštní konotace a nevytváří mýtus

Pole výzkumu se výhradně soustředí na texty dostupné online. Jedná se o volbu vědecky neúčelovou. Práce se zabývá minisérií *Král Šumavy: Fantom temného kraje*, která byla exkluzivně natočená právě pro online videotéku na obrovském vzestupu.¹⁵⁴ Proto jsem se rozhodla ponechat výzkum tematicky na stejném mediálním prostoru.

Výzkumný vzorek se nijak neomezuje na svého původce vydavatele. Rešerše článků proběhla napříč celým archivem online dostupných článků pomocí nástroje NewtonOne¹⁵⁵ a nerozlišovala do jaké kategorie či sféry médium patří, jakou má místní působnost nebo finanční struktury. Porovnávat tedy budu mezi sebou články zpravodajských, publicistických či bulvárních médií.

Zajímaly mě publikované články ve dvou konkrétních obdobích. Vznikly tak dvě skupiny textů s odlišným rozsahem, které samostatně podrobím analýze. Stěžejní budou interpretace výsledků vycházející z každé jednotlivé skupiny. Pro každou z nich mám totiž lehce specifickou a přesně vytyčenou sadu otázek, jejíž zodpovězení nejlépe pronikne k jádru věci a poskytne data k interpretaci zvoleného zájmu. Oba dílčí závěry na základě stanového kritéria mezi sebou porovnáám a zprostředkují celkový pohled na problematiku. Články dělí

---

¹⁵³ Usuzuji na základě toho, že v prvních pěti letech se román dočkal sedmi dotisků v tisícových nákladech, dočkal se komiksových, divadelních a seriálových adaptací a autor na téma Král Šumavy dostává v médiích prostor.

¹⁵⁴ Fenoménu VOD platformy Voyo.cz se věnuje jedna z kapitol práce.

¹⁵⁵ Aplikace monitoruje tištěné i online mediální obsahy, poskytuje jejich analýzu či archiv. Dostupné z: [NewtonOne nové generace | Newton Media](#)

časový rozdíl čtrnáct měsíců, během kterých mohlo dojít k posunu ve vyprávění příběhu Josefa Hasila právě na základě přebírání narativu seriálu.

Sbírala jsem články na téma *Josef Hasil, Král Šumavy* a seriál *Král Šumavy: Fantom temného kraje* v období kolem 8. února 2024 a 9. až 31. prosince 2022.

Na první zmíněné datum připadlo sté výročí narození Josefa Hasila. Předpokládala jsem, že v daném termínu vyjde na internetu k výše vytyčené oblasti zájmu předem neodhadnutelné množství článků. Očekávala jsem, že jejich obsah naplní především užší či širší, povrchnější či hlubší převyprávění Hasilova života.

Druhou skupinu tvoří texty různého charakteru, které se objevily na internetu k příležitosti uvedení seriálu. Články na téma *Král Šumavy: Fantom temného kraje* začaly vycházet již s oznámením natáčení, tedy v polovině března, a vyskytují se s nepravidelnou periodicitou doteď, kdy probíhá výroba pokračování seriálu. Zvolila jsem pouze dílčí vzorek z několika důvodů. Pracovat se všemi publikovanými texty by vyžadovalo metodologicky a časově náročný výzkum, navíc zkoumání souhrnného mediálního ohlasu série není těžištěm práce. Ve stanoveném období se dají zároveň očekávat nejzajímavější a rovněž žánrově a výpovědně různorodé články. Pozornosti o aktuální informování o seriálu jsem se rozhodla nevěnovat z toho důvodu, že pokračování ještě nemělo premiéru. To znamená, že nelze rozebírat texty v rovině pokračujícího vyprávění Hasilova života.

V následující kapitole uvedu metodu, kterou jsem pro analýzu vybraných mediálních výstupů vzhledem k předpokladům a stanovenému pohledu na problematiku určila jako nejvhodnější. Představím její konkrétní použití, které poskytuje systematizaci a vědecké pozadí postupu, a otázky, se kterými budu texty konfrontovat. Pro každý soubor sesbíraných textů se mírně liší. Podrobně se o nich rozepíšu níže, avšak jak jsem již naznačila, z dílčích stěžejních zjištění se pokusím o vyvození celkového závěru. Jeho východiskem bude otázka, jak se liší líčení životního příběhu Josefa Hasila mezi první a druhou skupinou textů, kde figuruje časový odstup čtrnácti měsíců a změna v podobě kompletního uvedení seriálu a možné přebírání jeho narativu, pokud ho tedy vůbec obsahují.

7.1 Metoda

Vzhledem k vytyčenému zájmu a cíli výzkumu, tedy rozboru interpretace životního příběhu Josefa Hasila v člancích publikovaných ve spojitosti s minisérií *Král Šumavy: Fantom temného kraje* u příležitosti jeho stého výročí narození a premiéry seriálu inspirovaného jeho životem, jsem se rozhodla pro kvalitativní obsahovou analýzu.

Kvalitativní výzkum dovoluje proniknout do hloubky zkoumaného fenoménu, poskytuje podrobné informace o původu jevu, zohledňuje kontext a používá širokou škálu postupů, ve většině případů metodologicky nestandardizovaných. Instrumentem výzkumu je badatel sám.¹⁵⁶ Měl by tak disponovat určitými dovednostmi jako jsou ziskuschopnost spolehlivých údajů, zaujetí kritického odstupu od analyzované problematiky, uplatňování abstraktního myšlení, teoretických znalostí a předchozích zkušeností ke spolehlivé interpretaci sledovaného fenoménu.¹⁵⁷

Kvalitativní výzkum má tak pružný a nestrukturovaný charakter. Badatel souběžně sbírá i analyzuje a třídí data. Závěry srovnává se svými domněnkami a výzkumný cyklus opakuje. Hrozí však, že jeho osobní preference ohrozí hodnověrnost výsledků.¹⁵⁸

Třemi hlavními složkami kvalitativního výzkumu jsou údaje, analytické a interpretační postupy vedoucí k závěrům nebo teoriím a výzkumné zprávy v písemné či ústní podobě. Definice kvalitativního výzkumu dle Corbinové spočívá v tom, že nevyužívá statistických procedur. Často však při jeho plnění dochází ke kvantifikování kvalitativních dat.¹⁵⁹

Východiskem pro provedení kvalitativní analýzy obsahu tak může být postup využívající kvantifikaci. Užívá se pro postihnutí případného zkreslování zpráv v oblasti masových médií, jelikož systematicky zachycuje opakování předem určených kategorií prvků a vztahů mezi nimi. Díky předem formulovaným otázkám a cílům výzkumu, systematickému označování vybraných aspektů textu, jejich zanesení do tabulek a závěrečné interpretaci, poskytuje transparentnost a spolehlivost výsledků.¹⁶⁰

Obsahová analýza provedená na základě měření pak přesně popisuje zkoumaný materiál. Získané výsledky mohou rozporovat pocitové soudy a vyjevovat na první pohled neviditelné vlastnosti mediálního sdělení.¹⁶¹

Každé mediální sdělení musí být zakódované (enkódované) do nějakého sdělitelného tvaru. Znaky zajišťují komunikační procesy ať už v podobě verbální, slovní nebo vizuální. Jsou arbitrárními stavebními prvky každého sdělení včetně mediálních výstupů. Nenesou význam ze své vlastní podstaty. Jsou lidskými konstrukty, které interpretujeme na základě jejich konkrétního užití a vzájemných vztahů. Každý znak nabírá podobu označujícího, tedy

---

¹⁵⁶ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2016. s. 47–48.

¹⁵⁷ STRAUSS, L. Anselm a kol. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovic: Albert, 1999. s. 11.

¹⁵⁸ HENDL, Jan, c. d., 46, 48.

¹⁵⁹ STRAUSS, L. Anselm a kol., c. d., s. 10, 12.

¹⁶⁰ HENDL, Jan., c. d., s. 383.

¹⁶¹ BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. s. 41–42.

společensky domluveného znaku a označovaného, tedy mentálního konceptu, který pro nás označující představuje.¹⁶²

Mediální sdělení se skládají z řady znaků sdružujících se do kódů, které musejí mít nadindividuální platnost. To znamená, že aby mohla mezi subjekty probíhat komunikace, je potřeba, aby jeho význam sdíleli všichni jeho uživatelé.¹⁶³

Jak už jsem zmínila, znak je arbitrární koncept, který se opírá a konvenci a dohodu. Jelikož však neplatí, že jeden označující se rovná jednomu označovanému, dochází v mediální komunikaci k tvorbě významů na straně podavatele i příjemce. „*Autor novinové zprávy volí z několika možností určité označující, tj. označující výrazy, a stejně jako čtenář této zprávy si k těmto označujícím výrazům přiřazuje označované. Jejich význam však nemusí být pro podavatele a příjemce zcela shodný.*“¹⁶⁴

Odkrývání významu znaků a rozboru jejich sociální produkce se věnuje kvalitativní metoda výzkumu sémiotická analýza. Popisuje doslovné užití znaků na denotativní úrovni, což slouží jako východisko pro konotativní rovinu analýzy. Ta se na základě společenského kontextu, kultury, zvyklostí nebo znalostí historie snaží postihnout, jaké asociace znaky vyvolávají. Dalšími složkami sémiotické analýzy jsou paradigmatická a syntagmatická úroveň. Paradigma můžeme chápat jako množinu, kategorii možností, ze které byl znak pro účely mediovaného sdělení vybrán. Nad jeho významem přemýšlíme v kontextu všech ostatních znaků, které použité nebyly. Paradigmatické kategorie definujeme na základě binárních opozic. Zvolené znaky pak určitým kombinujeme do syntagmatické roviny sdělení. Selektce znaků a jejich řetězení má vliv na význam textu. Označování je tedy proces, který může podle sémiotika Rolanda Barthesa vést ke vzniku mýtů a sémiotická analýza pomáhá odkrývat na první pohled neviditelné aspekty ať už textového či obrazového sdělení.¹⁶⁵

Jednotlivé mediální výstupy mě budou zajímat i z hlediska své výstavby. Očekávám, že jejich součástí bude vyprávění příběhu. Jak podotýká Jan Jiráček, výstavba mediálního textu se dá charakterizovat jako výrobní proces tvorby a posilování hodnot, které vedou k produkci poselství, tedy srozumitelnému komunikátu vzniklého syntézou různých typů textů, která má za úkol přilákat co nejvíce příjemců. Základní technologií procesu tvorby mediální komunikace je vyprávění.¹⁶⁶

---

¹⁶² Základy sémiotiky položil švýcarský lingvista Ferdinand de Saussure. Význam znaku na základě jeho vztahu objektu definoval americký matematik Charles Sanders Peirce jako ikon, index a symbol.

¹⁶³ BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan, c. d., s. 81.

¹⁶⁴ TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. s. 119.

¹⁶⁵ TRAMPOTA, Tomáš; VOJTĚCHOVSKÁ Martina, c. d., 117–123.

¹⁶⁶ BURTON, Graeme; JIRÁK, c. d., s. 75.

V mediálních výstupech, ať s fiktivním či nefiktivním obsahem, můžeme rozlišovat dva druhy narace, tedy způsob vyprávění nějakého příběhu z pohledu prostoru a času. Prvním typem je vyprávění o událostech a druhým vyprávění o dramatech, které se více soustředí na postavy a vztahy. Ke zprostředkování příběhů se nejčastěji užívá lineární kompozice, která řadí události chronologicky za sebe, či kruhové kompozice, která uvede dramatickou akci příběhu v samotném úvodu, aby měl článek dynamický úvod. Narativní struktury příběhů podléhají požadavku srozumitelnosti. Vyprávění se zřetelnou kompozicí jako je začátek a konec a ustáleným formátem podporují prodej média.¹⁶⁷

„Vědomí, že vyprávění má určitou narativní strukturu, vedlo ke snaze najít nějaké univerzální vzorce, platné pro uspořádání všech příběhů prezentovaných v médiích.“¹⁶⁸

Ruský literární vědec Vladimir Jakovlevič Propp při svém morfologickém rozboru pohádek odhalil, že příběhy mají univerzální strukturu. Hybatelem předem podmíněných situací jsou postavy, které jsou stabilní, avšak různé v rámci každého vyprávění, a svým jednáním posouvají identicky odvíjející se děje. Strukturalistické hledání jednotného vzorce při tvorbě narace odhalilo, že příběhy jsou konstruovány na základě binárních opozic.¹⁶⁹ *„Binární opozice jsou protikladné pojmy či koncepty, které lze vyčíst z textu, obvykle pomocí kontrastujícího uspořádání slov či jiných výrazových prostředků.“¹⁷⁰*

To znamená, že podstata příběhu spočívá za prvé ve vymezení boje dvou protikladných sil reprezentujících rovněž protikladné ideje, za druhé ve vyřešení daného konfliktu. Podle této teorie pak struktury postavené na protikladech fungují současně v doslovném znění příběhu, ale i na symbolické rovině, kterou zastupují pojmy, diskurzy a mýty. Užívání specifických narativních prostředků ovlivňuje emocionální účinek a míru vtažení čtenáře do obsahu, což napomáhá k tvorbě psychického vztahu k vyprávění.

Příběhy jsou neoddelitelnou součástí žurnalistických výstupů od televizní publicistiku po novinové zpravodajství. Existuje několik způsobů, jak dochází k jejich vyprávění. Narace může míchat s pořadím událostí, měnit kompozici, opírat se o strukturu postavenou na chápání příběhů jako systému opozic. Jedná se o nástroj, který má vliv to, jak příjemce informace konzumuje a jaký vztah si k nim má vytvořit.

---

¹⁶⁷ BURTON, Graeme; JIRÁK, c. d., s. 223–228.

¹⁶⁸ BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan, c. d., s. 229.

¹⁶⁹ PROPP, Vladimir Jakovlevič. *Morfologie a pohádky a jiné studie*. Jinočany: H & H, 2008.

¹⁷⁰ BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan, c. d., s. 72.

7.2 Aplikace metody pro první skupinu textů

První přistoupím k analýze textů k výročí narození Josefa Hasila (Skupina 1). Jejich počet, rozsah, téměř tematicky jednotné zaměření umožňuje podrobné dekodování použitých prvků a odhalení jejich mýtotvornému potenciálu.

V první fázi rozboru podrobím celý soubor analýze na denotativní úrovni. Zmapuji a popíšu, jaké konkrétní prvky texty obsahují. Z důsledné identifikace (ne)přítomných prvků pak budu vycházet na úrovni konotativní a pragmatické analýzy.

K rešerši a zaznamenávání dat jsem přistoupila kvantifikačně a systematicky, aby se dala považovat za relevantní východisko k interpretaci a snadno se s nimi pracovalo. Nejprve jsem si stanovila, jaké konkrétní aspekty textu mě zajímají a z jakých prvků se pravděpodobně skládají.

a) Obsahují **titulky** tato klíčová slova: *Král Šumavy, Josef Hasil, 100 let, převaděč?*

„U většiny novin a časopisů, i těch umístovaných v internetových sítích, je titulek obvykle tím hlavním poutačem, který svým ztvárněním a umístěním zásadně ovlivňuje působení textu a vede recipienta k tomu, že text přečte nebo tzv. rozklikne. [...] Pod vlivem agenturní a internetové žurnalistiky se dnes titulek v některých případech stává samostatným žánrem, odpovídajícím na základní zpravodajské otázky a schopným nést plnohodnotnou informaci.“¹⁷¹

K průzkumu jsem vybrala slova, o kterých ze žurnalistické praxe předpokládám, že by text v případě dané události obsahoval. Výsledky průzkumu pak budou zajímavé zejména z paradigmatického hlediska.

b) Jsou texty doplněné o **fotografie**, kde je Josef Hasil zachycený jako mladší, nebo starší? Či zobrazují někoho/něco jiného?

Obrazová sdělení nelze vnímat pouze jako vizuální doplněk textu. Vzhledem k podstatě vnímání obrazových sdělení se vizuálním informacím přisuzuje zejména schopnost emotivního ovlivnění příjemců (čtenářů novin, časopisů nebo televizních diváků) a usměrnění jejich nahlížení na zveřejněné informace.¹⁷²

Jejich výzkum reprezentuje samostatná disciplína, která jako jedno z východisek může užívat sémiotické analýzy. Stojí na teorii francouzského teoretika Rolanda Barthesa o

---

¹⁷¹ OSVALDOVÁ, Barbora. Titulky zpráv. In: OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2020. s. 34.

¹⁷² TRAMPOTA, Tomáš; VOJTĚCHOVSKÁ Martina, c. d., s. 156.

dvoustupňovitým sémiotickým systémem. Hojně se využívá k odkrývání významů obsažených v reklamách, které mají mýtotočný potenciál.¹⁷³

Dekódování jednotlivých prvků obrazů však nebude cílem. Zajímá nás pouze výběr a obsahová podstata sdělení, která již sama o sobě může mít mýtotočný potenciál. Je však potřeba zohlednit, že archivní fotografie jsou pro média dostupnější než obrázky Josefa Hasila jako staršího pána, který se v médiích prezentoval spíše sporadicky. Po útěku z Československa žil v USA poklidný život v ústraní, zatímco fotografie z jeho mládí, kdy působí v řadách SNB mají oficiální charakter a právy na ně disponuje mimo jiné *Paměť národa*.¹⁷⁴

- c) Obsahují texty jiný **netextový obsah** než jsou fotografie: **ukázkou z filmu** *Král Šumavy* (1959), **trailer** *Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022), původní **audio** nebo **video**?

Online média jsou specifická vlastností multimediality. Jedno sdělení může v digitálním prostředí obsahovat kombinaci více mediálních formátů.¹⁷⁵

Sémiotická analýza bude ignorovat obsahovou stránku přiložených sdělení a bude se soustředit na texty jako jádro výpovědi.

- d) **Citují** texty: odborníka na tematiku, tvůrce knihy/filmu/seriálu, Hasila/člena jeho rodiny?

Vlivu novinářských subjektů na tvorbu mediálních obsahů se věnuje disciplína sociologie zdrojů. Brian McNair hovoří o tom, že novinářská práce se zdroji má tendenci sklouznout k rutině, kdy se opakovaně využívá omezeného počtu již osvědčených zdrojů s oficiálním byrokratickým statutem. Vliv zdrojů na mediální obsahy je značný.¹⁷⁶

V rámci výzkumu mě bude zajímat, kdo a jaký prostor v článcích o Josefu Hasilovi dostává a jaký vztah „hlas s přístupem“ zaujímá k Josefu Hasilovi.

- e) Zmiňují se texty: o **knize** *Král Šumavy* (1960), o **filmu** *Král Šumavy* (1959), o **románu** *Návrat Krále Šumavy* (2012), o **minisérii** *Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022)?

---

¹⁷³ Teorii dvoustupňového sémiotického systému a jeho mýtotočný charakter jsem rozebrala v první kapitole.

¹⁷⁴ POST BELLUM umožňuje užívat dané autorské dílo „ve spojitosti se zpravodajstvím týkajícím se aktuálních událostí, a to v rozsahu odpovídajícím informačnímu účelu, a to spolu s uvedením jména autora a odkazem na zdroj www.pametnaroda.cz; užívat autorské dílo (nebo jeho část) v odpovídající míře v periodickém tisku, televizním či rozhlasovém vysílání nebo jiném hromadném sdělovacím prostředku, a to spolu s uvedením jména autora a odkazem na zdroj www.pametnaroda.cz“ Dostupné z: [Josef Hasil \(1924 - 2019\) \(pametnaroda.cz\)](http://www.pametnaroda.cz). [citováno 2024-4-4].

¹⁷⁵ DEUZE, Mark. What is Multimedia Journalism? *Journalism studies*, roč. 5., 2004, 2, s. 143.

¹⁷⁶ MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020. s. 204–206.

Práce se mimo jiné zabývá rozdílností interpretací života a vlastností Josefa Hasila mezi jednotlivými texty i mezi skupiny článků publikovaných v odlišných obdobích. Vybrala jsem čtyři nejvýraznější díla, z nichž pokaždé dvě stojí na opačném konci pólu interpretačního diskurzu. Především mě zajímá, zda texty vícekrát zmíní film, či minisérii.

f) Jaké **životopisné události** a v jakém rozsahu texty připomínají?

dětství v chudých poměrech - činnost za 2. světové války - kariéra u SNB - osudový přechod 20. října 1948 - odsouzení, pobyt v lágru a útěk - snoubenka Marie a syn Josef - kariéra u CIC - zastřelení pohraničnicka - smrt bratra Bohumila - odchod do USA a život v Chicagu - šumavské procesy - vyznamenání od Václava Havla

Z životopisu Josefa Hasila jsem vybrala nejdůležitější momenty a chronologicky je seřadila. Zmapování, jak je vybrané texty reflektují, bude stěžejní pro jejich narativní analýzu. Akcent, nebo ignorace určitých událostí pak může přispívat k vytváření mytické aury Josefa Hasila.

Výsledky průzkumu jsem zanesla do tabulek, díky čemuž jsem dostala kvantitativní data v přehledné podobě. Následně pro mě představovaly východisko pro interpretaci a analýzu na konotativní a pragmatické úrovni. Výsledky poslední kategorie mi posloužily jako zdroj k narativní analýze.

Zvlášť rovněž rozeberu čelo (lead) každého článku jako nejdůležitější část všech textů. Jedná se v kontextu jednotlivého mediálního sdělení o krátký svébytný útvar. Má sám o sobě shrnovat nejdůležitější informace, zaujímá výsostné postavení v horní části textu a zastupuje celek, kdyby muselo dojít kvůli nedostatku prostoru na printové stránce k jeho krácení.¹⁷⁷ Jeho rozsah, specifické vlastnosti tím, že je mikroverzí vlastního článku, dovoluje provést detailnější rozbor, jehož výsledky mohou naznačit tendence postupující každým textem. Povaha materiálu dovoluje použít sémiotickou a narativní analýzu a propojit ji s poznatky vyplývajícími ze žurnalistických zvyklostí.

V závěrečné části bloku shrnu dílčí interpretace a zdůrazním nejvýraznější tendence postupující napříč texty.

---

¹⁷⁷ OSVALDOVÁ, Barbora. Zpráva. In: OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2020. s. 28.

7.3 Vzorek 1

K tématu sté výročí narození Josefa Hasila vyšlo celkem jedenáct článků.¹⁷⁸ Přesně v den 8. února se na internetu objevilo sedm textů;

ŠVEC, Pavel; POLÁČEK Dan; GAZDÍK Jan. *Zběsilá štvanice StB na Krále Šumavy. Nezastavilo ho nic, ani dramatická smrt bratra*. Online. Aktuálně.cz. 10. 12. 2022, aktualizováno 8. 2. 2024. Dostupné z: [Zběsilá štvanice StB na Krále Šumavy. Nezastavilo ho nic, ani dramatická smrt bratra - Aktuálně.cz \(aktualne.cz\)](#) [citováno 2024-3-25].

KOVAŘÍK Jan; NOVOTNÁ Jitka; KAUCKÝ Tomáš. *Král Šumavy. Nepochopitelný fantom hranic*. Online. Dvojka.rozhlas.cz. 8. 2. 2024. Dostupné z: [Král Šumavy. Nepochopitelný fantom hranic | Dvojka \(rozhlas.cz\)](#) [citováno 2024-3-25].

Zkratka autora nar. *Před 100 lety se narodil legendární šumavský převaděč Josef Hasil*. Online. Ahaonline.cz. 8. 2. 2024. Dostupné z: [Před 100 lety se narodil legendární šumavský převaděč Josef Hasil | Ahaonline.cz](#) [citováno 2024-3-25].

BARTOŠ Jakub; ČTK. *Hasil nepřestal mít obavy z komunistů ani po listopadu 1989. Od jeho narození uplynulo 100 let*. Online. Budějcká.drbná.cz¹⁷⁹. 8. 2. 2024 Dostupné z: [Hasil nepřestal mít obavy z komunistů ani po listopadu 1989. Od jeho narození uplynulo 100 let | Společnost | Zprávy | Budějcká Drbná - zprávy z Českých Budějovic a jižních Čech](#) [citováno 2024-3-25].

PETRÁČEK, Zbyněk. *Nekontroverzní král. Před sto lety se narodil šumavský převaděč Hasil*. Online. Lidovky.cz. 8. 2. 2024 Dostupné z: [Nekontroverzní král. Před sto lety se narodil šumavský převaděč Hasil | Názory | Lidovky.cz](#) [citováno 2024-3-25].

DRDA, Adam. *Před 100 lety se narodil Král Šumavy Josef Hasil. Poslechněte si jeho vzpomínky*. Online. Plus.rozhlas.cz. 24. 12. 2023, aktualizováno 8. 2. 2024. Dostupné z: [Před 100 lety se narodil Král Šumavy Josef Hasil. Poslechněte si jeho vzpomínky | Plus \(rozhlas.cz\)](#) [citováno 2024-3-25].

KUBÁT, Petr. *Král Šumavy, nepolapitelný převaděč Hasil by oslavil 100 let*. Online. iRozhlas.cz. 8. 2. 2024 Dostupné z: [Král Šumavy, nepolapitelný převaděč Hasil by oslavil 100 let | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#) [citováno 2024-3-25].

O dva dny dříve, tedy 6. února vyšly články:

ŠMEJKAL, Pavel; ČTK. *Nejslavnější převaděč pomohl za hranice desítkám lidí. „Král Šumavy“ se narodil před sto lety*. Online. Forum24.cz¹⁸⁰. 6. 2. 2024. Dostupné z: [Nejslavnější](#)

---

¹⁷⁸ Kompletní seznam článků a jejich bibliografické údaje přikládám zde. Později v textu již s nimi v poznámkách pod čarou nepracuji. Články nesou označení média, pod kterým vyšly. Přemýšlela jsem i o jejich zakódování pod písmeno abecedy či číslice, ale tento způsob k odkazování se mi zdá nejprehlednější a co nejméně narušující plynulost souvislého textu.

¹⁷⁹ Budějcká drbná je zpravodajský regionální web. Přináší zprávy z oblasti politiky, dopravy, ekonomiky, společnosti nebo kultury. Působí v deseti krajích České republiky, s tím, že je vždycky změněný název podle prostoru působnosti. Web *Drbná.cz* pak sdružuje mediální výstupy napříč všemi regiony.

¹⁸⁰ Na serveru Forum24.cz vyšel ještě jeden článek k tématu. Karolína Němcová úvahově převyprávěla Hasilův příběh. Vzhledem k tomu, že článek je exkluzivně přístupný pouze pro předplatitele a stejné médium publikovalo jiný volně přístupný text, rozhodla jsem se tento článek do analýzy nezahrnout.

[převaděč pomohl za hranice desítkám lidí. „Král Šumavy“ se narodil před sto lety | FORUM 24](#) [citováno 2024-3-25].

zdroj ČTK. „Král Šumavy“ Josef Hasil nepřestal mít obavy z komunistů ani po listopadu 1989. Online. Epochtimes.cz. 6. 2. 2024. Dostupné z: [„Král Šumavy“ Josef Hasil nepřestal mít obavy z komunistů ani po listopadu 1989 \(epochtimes.cz\)](#) [citováno 2024-3-25].

Den po výročí se objevil článek na Blesk.cz: zkratka autora pma; ČTK. 100 let od narození Krále Šumavy: Josef Hasil pomáhal krajanům. Online. Blesk.cz. 9. 2. 2024 Dostupné z: [100 let od narození Krále Šumavy: Josef Hasil pomáhal krajanům | Blesk.cz](#) [citováno 2024-3-25].

Se třídenním zpožděním vyšel článek na iDnes.cz avšak převzatý z ČTK: zdroj ČTK. Před 100 lety se narodil Josef Hasil, známý jako Král Šumavy. Online. iDnes.cz. 11. 2. 2024. Dostupné z: [Před 100 lety se narodil Josef Hasil, známý jako Král Šumavy - iDNES.cz](#) [citováno 2024-3-25].

Celkem tedy tři média (Budějcká.drba.cz, Epochtimes.cz a iDnes.cz) použila původní zprávu od ČTK a jak samotném rozboru uvidíme, zasáhla do ní pouze minimálně.

V případě článků *Zběsilá štvance...* (Aktuálně.cz), *Před 100 lety se narodil legendární šumavský převaděč...* (Plus.rozhlas.cz) mluvíme o aktualizovaných verzích textů starších. Komentář na stránkách *Lidovek* vyšel i v tisku a nachází se za paywallem.

7.4 Aplikace metody pro druhou skupinu textů

Sesbírala jsem všechny online výstupy, které vyšly v prosinci roku 2022 na téma *Král Šumavy*.¹⁸¹ Texty jsem rozdělila do tří skupin s pracovními názvy; recenze, aktuálně/historie/kontext a rozhovory. Poslední zmíněný soubor jsem se rozhodla ignorovat, jelikož dílčí vyjádření tvůrců seriálů citují samotné texty, navíc zaznívají i v předchozích kapitolách práce. Neshledala jsem tedy jako podstatné se jim věnovat, abych zbytečně neopakovala již jednou řečené.

V soupisu dále nejsou zahrnuty výstupy TV Nova¹⁸², dále bulvární články nebo dva texty od stejného média, pokud vyšly.

NĚMCOVÁ, Karolína. *Riskoval život, aby pomáhal lidem ke svobodě. Král Šumavy se narodil před sto lety*. Online. Forum24.cz. 8. 2. 2024. Dostupné z: [Riskoval život, aby pomáhal lidem ke svobodě. Král Šumavy se narodil před sto lety | FORUM 24](#) [citováno 2024-3-25].

¹⁸¹ Rešerše článků jako u první skupiny textů proběhla také pomocí nástroje NewtonOne Media. Dostupné z: [NewtonOne nové generace | Newton Media](#)

¹⁸² Tyto články nepovažuji za mediální reflexi seriálu, jako spíš propagační výstupy. Jaké texty a doprovodné materiály k seriálu TV Nova na svém webu zveřejňovala, jsem se věnovala v kapitole *Prezentace minisérie na domovském webu*.

V období od 4. prosince 2022 do 15. prosince vyšlo online devět recenzí na minisérii *Král Šumavy: Fantom temného kraje*. Video či audio hodnocení jsem se rozhodla pro dodržení postupu stanovené metody ignorovat a zaměřila jsem se pouze na text.

Kritiky jsem podrobila kvalitativní obsahové analýze. Jako východisko k jejich rozboru mi posloužily následující otázky, které jsou v souladu s tématem práce;

- a) Jak články charakterizují minisérii vzhledem k jejímu přístupu k historii a příběhu Josefa Hasila?
- b) Zmiňují články film *Král Šumavy* (1959)? Pokud ano, jak ho charakterizují? Co říkají o jeho filmařské úrovni?
- c) Porovnávají recenzenti minisérii a film? Jakým způsobem?

Nezajímalo mě konkrétní hodnocení minisérie, tedy zda ji publicisté považují za zdařilou, co vyzdvihují a co naopak shledávají jako nepovedené. Rovněž jsem se nehodnotila úroveň recenzí samotných, jestli naplňují požadavky žánru, jakou argumentaci autoři používají či jestli nehodnotí subjektivně. Při analýze této dílčí skupiny jsem se rovněž nesoustředila na stylistickou stránku textů či jejich strukturu. Zohlednění těchto aspektů leží mimo těžiště zkoumaného problému.

Cílem tohoto rozboru je získat přehled o tom, jak mediální diskurz k sobě obě díla vztahuje, jak pracuje s jejich protikladnou povahou a zda je porovnává ať už na rovině technické či symbolické.

Druhá skupina s pracovním názvem aktuálně/kontext/historie je velmi různorodá. Zahrnuje v sobě výstupy kratší i delší. Některé pouze informují o premiéře seriálu, další vyprávějí příběh Josefa Hasila, část z nich jeho život zeširoka kontextualizuje a některé texty obsahují všechny zmíněné složky a ještě přidávají hodnocení seriálu. Každý text je velmi specifický, proto jsem si tentokrát nestanovila obecná kritéria, pomocí kterých bych je jako celistvý soubor analyzovala. Prezentace výsledků by byla velmi komplikovaná a nesourodá. Místo rozboru společných znaků a hledání sdílených tendencí tak rozeberu každý text zvlášť. Naopak kvalitativním rozbořem se pokusím postihnout, čím je každý jednotlivý text zajímavý v porovnání s ostatními reprezentanty vzorku.

Východiskem pro hledání jejich originality je tak samozřejmě porovnání sdílených znaků, při kterém jsem opět postupovala pomocí kvantifikace dat. Neobvyklost výstupů nebudu hledat jen za pomoci denotativního a popisného přístupu. Pokud shledám, že texty mohou přinést zajímavé výsledky v rámci sémiotické, narativní nebo strukturální analýzy, použiju tu či onu metodu k jejich získání. Představený způsob postupu výzkumu může vypadat kvůli nekonzistenci problematicky. Nicméně nedává smysl použít narativní analýzu,

když je text komentář, a naopak ji nezohlednit při rozboru článku, který vypráví o osudech blízkých Josefa Hasila. Východiskem pro variabilitu metod je tak již samotná podstata sesbíraného vzorku. Texty spojuje jednotné téma, období vydání a příležitost. Jinak jsou zcela různorodé, což se dá již samo o sobě považovat za svébytný závěr.

O každém textu pojednám v rozsahu jednoho až dvou odstavců zvlášť a soubor jako celek charakterizuji v závěru druhé části výzkumu.

7.5 Vzorek 2¹⁸³

V období od 4. prosince 2022 do 15. prosince vyšlo devět online recenzí na minisérii *Král Šumavy: Fantom temného kraje*.¹⁸⁴

SVOBODA, Martin. *Král Šumavy opět hlídá hranice. Příběh je tentokrát odvyprávěný „správně“, má ale čím zaujmout?* Online. Kinobox.cz¹⁸⁵. 4. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy opět hlídá hranice. Příběh je tentokrát odvyprávěný „správně“, má ale čím zaujmout? | Kinobox.cz](#) [citováno 2024-4-10].

SLADKÝ Pavel. *Recenze: Přece to tu komunistům nenecháme. Nový Král Šumavy chce narovnat historii.* Online. Aktuálně.cz. 8. 12. 2022. Dostupné z: [Recenze minisérie Král Šumavy: Fantom temného kraje od Davida Ondříčka - Aktuálně.cz \(aktualne.cz\)](#) [citováno 2024-4-10].

ŠKODA, Jan. *Král Šumavy je zpátky. Ondříček převyprávěl příběh jednoho z legendárních převaděčů.* Online. Forbes.cz. 8. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy je zpátky. Ondříček převyprávěl příběh jednoho z legendárních převaděčů — Forbes](#) [citováno 2024-4-10].

HEJDOVÁ, Irena. *Král Šumavy oživuje legendu mezi českými protikomunistickými převaděči. I nabídku televize Nova.* Online. Deník N.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy oživuje legendu mezi českými protikomunistickými převaděči. I nabídku televize Nova \(denikn.cz\)](#) [citováno 2024-4-10].

MAŽÁRI, Martin. *Lepší živí, než mrtví, lepší mrtví, než za čarou - nový Král Šumavy je na Voyo (recenze).* Online. Totalfilm.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Lepší živí, než mrtví, lepší mrtví, než za čarou - nový Král Šumavy je na Voyo \(recenze\) - Totalfilm.cz](#) [citováno 2024-4-10].

---

¹⁸³ Publikované videorecenze k tématu nebudu hodnotit.

¹⁸⁴ Kompletní seznam článků a jejich bibliografické údaje příkládám zde. Později v textu již s nimi v poznámkách pod čarou nepracuji. Články nesou označení média, pod kterým vyšly. Přemýšlela jsem i o jejich zakódování pod písmeno abecedy či číslice, ale tento způsob k odkazování se mi zdá nepřehlednější a co nejméně narušující plynulost souvislého textu.

¹⁸⁵ Články na *Kinobox.cz* vyšly dva. První v seznamu budu v rozboru označovat číslem 1, druhý číslem 2. Ve druhém případě se jedná o doprovodný text k videorecenzi Kamila Fily v rámci seriálu *Kinolog*, ten však hodnotit nebudu.

SPÁČILOVÁ Mirka. *RECENZE: Fantom temného kraje, král Šumavy a dámských ložnic*. Online. iDnes.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [RECENZE: Fantom temného kraje, král Šumavy a dámských ložnic - iDNES.cz](#) [citováno 2024-4-10].

ŠRAJER, Martin. *Král Šumavy se vrací. V televizní minisérii je z něj superhrdina třetího odboje*. Online. Seznamzpravy.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Recenze minisérie Voyo Král Šumavy: Fantom temného kraje \(seznamzpravy.cz\)](#) [citováno 2024-4-10].

FILA, Kamil. *Kinolog: Nový král Šumavy neumí chodit. Mladý esenbák se chce odlišit od verze z 50. let*. Online. Kinobox.cz. 11. 12. 2022. Dostupné z: [Kinolog: Nový král Šumavy neumí chodit. Mladý esenbák se chce odlišit od verze z 50. let | Kinobox.cz](#) [citováno 2024-4-10].

BEDNÁŘOVÁ, Veronika. *Král Šumavy: Možná až příliš lehkovážný pomník*. Online. Reflex.cz. 15. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy: Možná až příliš lehkovážný pomník | Reflex.cz](#) [citováno 2024-4-10].

Od 9. prosince 2022, kdy Voyo.cz publikovalo první epizodu minisérie až po zbytek měsíce, vyšly následující články k tématu. V soupisu nejsou zahrnuty výstupy TV Nova¹⁸⁶, dále bulvární články nebo dva texty od stejného média, pokud vyšly.

HRNČÍŘ, Martin. *Přes hranice převedl desítky lidí. Nyní má nová série o Králi Šumavy premiéru na Voyo*. Online. iRozhlas.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Přes hranice převedl desítky lidí. Nyní má nová série o Králi Šumavy premiéru na Voyo | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#) [citováno 2024-4-10].

ZUNOVÁ, Andrea. *Král Šumavy: Fantom temného kraje aneb jak to bylo*. Online. Novinky.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy: Fantom temného kraje aneb jak to bylo - Novinky](#) [citováno 2024-4-10].

ŠVEC, Pavel; POLÁČEK Dan; GAZDÍK Jan. *Zběsilá štvaniče StB na Krále Šumavy*.¹⁸⁷ *Nezastavilo ho nic, ani dramatická smrt bratra*. Online. Aktuálně.cz. 10. 12. 2022, aktualizováno 8. 2. 2024. Dostupné z: [Zběsilá štvaniče StB na Krále Šumavy. Nezastavilo ho nic, ani dramatická smrt bratra - Aktuálně.cz \(aktualne.cz\)](#) [citováno 2024-4-10].

KROUPA Mikuláš; TRNKOVÁ Eva; POST BELLUM. *Zavřeli mu mámu, babičku i dědu. Se synem Krále Šumavy se osud nemazlil*. Online. Tábořskýdeník.cz. 11. 12. 2022. Dostupné z: [Zavřeli mu mámu, babičku i dědu. Se synem Krále Šumavy se osud nemazlil - Tábořský deník \(denik.cz\)](#) [citováno 2024-4-10].

---

¹⁸⁶ Tyto články nepovažuji za mediální reflexi seriálu, jako spíš propagační výstupy. Jaké texty a doprovodné materiály k seriálu TV Nova na svém webu zveřejňovala jsem se věnovala v kapitole *Prezentace minisérie na domovském webu*.

¹⁸⁷ Tento článek jsem rozebrala již v první části výzkumu, znovu ho tak analýze nepodrobím.

NOVÁKOVÁ, Ela. *3 v 1 Davida Ondříčka aneb Politické drama, horor i romance. Docela podařená směs. TV glosář Ely Novákové*. Online. Krajské listy.cz. 12. 12. 2022. Dostupné z: [3 v 1 Davida Ondříčka aneb Politické drama, horor i romance. Docela podařená směs. TV glosář Ely Novákové | Krajské listy.cz \(krajskelisty.cz\)](#) [citováno 2024-4-10].

BENEŠOVÁ, Hana. *Král Šumavy Josef Hasil: Muž, kterého komunisté nedostali, tak ho nechali zemřít alespoň ve filmu*. Online. Reflex.cz. 13. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy Josef Hasil: Muž, kterého komunisté nedostali, tak ho nechali zemřít alespoň ve filmu | Reflex.cz](#) [citováno 2024-4-10].

KRUPKA, Jaroslav. *Příběh Krále Šumavy: Převaděč Josef Hasil byl jako stín, uměl se dostat z léček*. Online. Deník.cz. 13. 12. 2022. Dostupné z: [Příběh Krále Šumavy: Převaděč Josef Hasil byl jako stín, uměl se dostat z léček - Deník.cz \(denik.cz\)](#) [citováno 2024-4-10].

PETRÁČEK, Zbyněk. *Zabít, či se nechat zabít? Proč se Králům Šumavy fandí víc než Mašínům?* Online. Lidovky.cz. 18. 12. 2022. Dostupné z: [Zabít, či se nechat zabít? Proč se králům Šumavy fandí víc než Mašínům | Názozy | Lidovky.cz](#) [citováno 2024-4-10].

8. Analýza první skupiny textů

Na úvod provedu denotativní analýzu článků následující segmentaci v kapitole *Aplikace metody pro první skupinu textů* a její výsledky interpretuji. Pokračovat budu narativním rozbořem a na závěr přijde pragmaticko-syntagmatická analýza čel článků.

8.2 Denotativní analýza prvků a interpretace

a) Titulek

Jak se dalo předpokládat, heslo *Král Šumavy* použila ve svých titulcích všechna média až na magazín *Ahaonline.cz* a zpravodaj *Budějcká.drba.cz*. *Forum24.cz* a *Epochtimes.cz* daly heslo do uvozovek, *iDnes.cz* hovoří o Hasilovi „jako o *Králi Šumavy*“ a *Lidovky.cz* pracují jenom s pojmem *král*.

Jméno jubilanta a nedožítý věk nezmínily shodně na *Aktuálně.cz* a na *Dvojka.rozhlas.cz*. V prvním případě publikovala redakce 8. února jako připomenutí již existující článek z archivu, a v titulku tak nekontextualizovala jeho opětovné vydání. Jádro sdělení *Dvojky* pak tvoří přiložené audio, pořad *Příběhy z kalendáře: Král Šumavy*. Celý text je tak pouze doprovodem nahrávky, která poskytuje ucelený a rozsáhlý příspěvek k tématu. V rámci našeho souboru nejkratší titulek pouze o pěti slovech pak jasně předesílá, že pořad je primárně tvořený pro kontinuální rozhlasové vysílání a jeho umístění na web je v podstatě druhotné. Heslo *Hasil* pak neuvádí v titulku článek od *Forum24.cz* a o stoletém výročí se nezmiňují na *Epochtimes.cz*.

Nejméně frekventovaným pojmem se pak stává *převaděč* se čtyřmi zmínkami, což je menší než očekávaný počet. Jak vyplývá z výzkumu, zvolená klíčová slova se zdají být nejvhodnějšími kódy pro shrnutí obsahu článků či pro předání komplexní informace o události, což patří současně k jejich funkci. Sedm webů používá více než tři hesla ze čtyř, jenom dva pracují pouze s jedním. Jedná se však o specifické příspěvky od *Aktuálně.cz* a *Dvojka.rozhlas.cz*.

Pro potřeby dalšího stupně analýzy by nebylo vhodné omezit se na popsání titulků pouze skrze čtyři pojmové kategorie. Z pohledu konotativní a paradigmatické úrovně analýzy jsou zajímavé následující zvolené kódy.

Zběsilá štvance StB na Krále Šumavy. Nezastavilo ho nic, ani dramatická smrt bratra nepolapitelný fantom hranic
nejslavnější převaděč
pomohl za hranice desítkám lidí

legendární šumavský převaděč

nekontroverzní král

nepolapitelný převaděč

pomohl desítky krajanů ke svobodě na Západ

Adjektiva zvolená k popisu Josefa Hasila odkazují k jeho dobré fyzické kondici, důmyslnosti používané při přechodech a hodnotám, kterými ospravedlňoval svou činnost. Pokud dané atributy definujeme jako paradigmatické kategorie a zamyslíme se nad všemi slovy, které do nich spadají a nebyly vybrané, do popředí vystoupí význam použitých znaků. Jednotlivá syntagmata jsou nakombinovaná ze znaků s pozitivními konotacemi. Slova *legendární* a *nejslavnější* asociují představu výlučně nadané osobnosti. *Nepolapitelný* a *fantom* zase dodávají její existenci nádech tajemna. *Nekontroverzní* a *pomohl* jeho činnost v očích konzumenta moralizuje. *Záslužnost* jí dodává *desítky* a *krajané*, což vytváří pocit sounáležitosti. *Zběsilá štvanice StB* a *dramatická smrt bratra* říkají, že v jeho životě existovali těžké momenty a překážky, které vzbuzují soucit. Titulky se tak v doslovném čtení mohou podílet na tvorbě hrdinského mýtu.

Tabulka 1: Titulek¹⁸⁸

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Král Šumavy	X	X	X	X			X	X	X	X	X
Josef Hasil				X	X	X	X	X	X	X	X
100 let			X		X	X	X	X	X	X	X
převaděč			X		X		X		X		

Zdroj: Autorka

b) Doprovodné fotografie

Kromě příspěvku na Forum24.cz a Dvojka.rozhlas.cz jsou všechny texty doplněné o více než jeden doprovodný obrázek. Celkem sedmkrát se vyskytuje na pozici hlavního obrázku ve vrchní části layoutu archivní fotografie mladého Josefa Hasila. Nejčastěji se jedná o jeho podobiznu v uniformě SNB. Jedenkrát se použil portrétní materiál z nástupu do vězení (Aktuálně.cz) a jedenkrát vyobrazení s tehdejší partnerkou Marií Vávrovou (Ahaonline.cz). Celkem dvakrát obsahuje vstupní vizuální záznam do textu někoho jiného než Hasila. Ve

¹⁸⁸ Písmena označují média Aktuálně.cz (A), Dvojka.rozhlas (B), Forum24.cz (C), EPOCHTIMES.CZ (D), AHAONLINE.CZ (E), BUDĚJCKÁ.DRBNA.CZ (F), LIDOVKY.CZ (G), PLUS.ROZHLAS.CZ (H), IROZHLAS.CZ (I), IDNES.CZ (J), BLESK (K). Zvýrazněná písmena D, F, J odlišují média, která pracují s přebranou zprávou od ČTK. Kódování platí pro všechny tabulky.

článek od Epochtimes.cz figuruje Jaroslav Hasil při přebírání Josefova ocenění za Hrdinství z rukou Václava Havla a na iRozhlas.cz se nachází syn Josef Vávra.

Pouze dva články pracují s fotografií Josefa Hasila v pokročilém věku, Lidovky.cz a iDnes.cz, které patří pod stejné vydavatelství a pro které je pořídil kmenový fotograf. Blesk.cz vytvořil koláž fotografií Josefa Hasila v mladém a pokročilém věku, kdy je druhý zmíněný obrazový příspěvek ozdrojován jako „reprofoto ČT“. S Hasilovými fotografiemi z pozdějších let pracuje v rámci přiložené galerie celkem pět textů.

Vzhledem k tomu, že texty co do rozsahu přikládají největší význam Hasilově životě do jeho třiceti let věku, fotografie odpovídají obsahu článku a nefungují jako samoučelný prvek. Na druhou stranu svým vyzněním silně podporují percepci Hasila jako výlučné osobnosti, která nestárne. Tento aspekt může být předkrokem k jeho mytizaci, jelikož popírá základní zákony lidského bytí. Zároveň sám Josef Vávra promluvil v dokumentu Kristiny Vlachové o tom, jak byl překvapený, když poprvé spatřil naživo vlastního otce. Naprosto iracionálně si ho představoval jako mladíka ve výborné kondici a místo toho spatřil staršího pána.¹⁸⁹

Tabulka 2: Doprovodné fotografie¹⁹⁰

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
mladý Hasil	X	X	X		X	X	x	X	x	x	X
starší Hasil	x				x		X			X	X
něco jiné	x			X	x				X		x

Zdroj: Autorka

c) Jiný doprovodný obsah

Multimedialita je neoddělitelná vlastnost online formátů. Fotografie jsou téměř samozřejmou součástí všech textových sdělení. Digitální weby umožňují práci s hypertextem, interaktivitou, kombinováním více mediálních formátů v jednom příspěvku. Žádný příspěvek nedoprovází audiovizuální obsah z filmu *Král Šumavy*¹⁹¹, jelikož zřejmě nedisponují autorským právem k jeho užití. Původní audio odkaz přikládají do textů všechny rozhlasové

¹⁸⁹ „On je to vlastně starší pán dneska (pozn. dokument vyšel v roce 2001), musíme si uvědomit. Já jsem si ho představoval, asi že to bude mladík, až ho uvidím nebo tak nějak. Jenže už to není tak pravda, ta léta utíkají, a tak mě to trochu zklamalo, protože z těch vyprávění, jak jsem ho znal... A taky to, co třeba dělal, tak když jsem ho poznal, že takovej není, nebo jak to mohl dělat, jsem mu řekl. Myslím, že to bylo takový divný teda. Je takovej až moc hodnej, jemnej.“ In: VLACHOVÁ, Kristina, c. d.

¹⁹⁰ Zvýrazněné záznamy v tabulce znamenají, že daný obsah byl dominantní v rámci layoutové fotografie.

¹⁹¹ Na jeho pozadí se odvíjí vyprávění přiloženého pořad *Před 100 lety*. Jedná se ale o přiložený audiovizuální materiál, který na základě metodologie nepočítám do stanovené kategorie *ukázka z filmu*.

weby, což je logické. Jediné stránky iRozhlas.cz se dají chápat v rámci webů ČRo jako svébytný prostor věnovaný primárně psaní žurnalistice. iDnes.cz přidává ke článku video z vlastní produkce seriálu *Před 100 lety*¹⁹², Blesk.cz přiložil na konec textu interview s Michalem Reitlerem pořizené jako podcast pro Blesk.tv.

Přiložený trailer k minisérii *Král Šumavy: Fantom temného kraje* se vyskytuje pouze na Aktuálně.cz a iRozhlas.cz, což neodpovídá očekávanému počtu. Jedná se o dostupný a významně aktualizací prvek v kontextu vyprávění o životě Josefa Hasila.

Tabulka 3: Jiný doprovodný obsah

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
původní audio/video		X						X	X	X	X
ukázka z filmu											
trailer k seriálu	X								X		

Zdroj: Autorka

d) Citované osoby

Autoři všech článků, kromě Dvojka.rozhlas.cz, použili vyjádření či komentář nějaké osoby. Pět článků citovalo slova Davida Jana Žáka a Josefa Vávry. Oba podali k této příležitosti vyjádření ČTK, jejíž zprávu převzala rovnou tři média. Všechny citace uvedla ve shodném pořadí. Dva komentáře Vávry: „*On by se sem (po revoluci) nejrada vrátil. Jenže pořád se komunistů strašně moc bál a měl strach sem přijít. Říkal mi, že má strach, že by ho tady zastřelili. Až do smrti se budil v noci ze spaní, protože se mu zdálo, že ho honí komunisti. Měl to v sobě tolik zažitý, jak zkusil. A u těch starých lidí se ty vzpomínky projeví ještě více.*”

„*Ale jako kluk jsem to nebral nijak špatně. Děti si tohle moc neuvědomují. Navíc jsem říkal, že mám tátu v Americe, kdo se tím tenkrát mohl chlubit? Když mi táta posílal žvýkačky, měl jsem najednou spoustu kamarádů, protože to tady nebylo,*” a jeden komentář Žáka: „*Byl jedním z nejlepších agentů, protože přinášel velmi cenné informace. Dokonce jako první informoval o tom, že byl zatčen Rudolf Slánský, což v republice nikdo nevěděl. Na základě Hasilovy informace to odvysílala západní rádia a komunisté museli s pravdou ven.*”

¹⁹² *Před 100 lety* je pořad iDnes.tv, který připomíná historické události z blízké i vzdálené minulosti, z oblasti světových i místních dějin, charakteru zajímavostí i velkých okamžiků. Video o Josefu Hasilovi trvá necelé tři minuty. Poskytuje podrobný popis jeho života s důrazem na některé konkrétnosti („*komunistická judikatura ho poslala (Hasila pozn.) 2. února 1949 na devět let do vězení*“). Vyprávění doprovází Hasilovy archivní fotografie, či záběry z filmu *Král Šumavy* (1959).

Komentáře obou mužů se opakují i ve článku pro iRozhlas.cz a zazní i další výpovědi. „Byl esenbák, sloužil na Zvonkové na Šumavě. Říkal, že u jeho útvaru ty lidi nechytali, že jim prostě ukazovali cestu na Západ.“

„Pomáhal, pak dokonce i organizoval přechody celých skupin lidí, kterým tady hrozil kriminál.“

„To jiní byli daleko produktivnější. On sám, když o tom vyprávěl, mluvil o desítkách lidí. Já to odhaduji na něco přes stovku,“ řekl Žák a Vávra: „Tři dny jsme si povídali o rodině a jeho přechodech. Uvědomil jsem si, že jedno z největších komunistických svinstev bylo zpretrhání rodinných vazeb. To uměli dobře.“

„Z Ameriky přišly i džíny, kostkované košile nebo barevné ponožky. Ale největší hvězdou jsem byl, když táta poslal pravou koženou oboustrannou bundu se cvoky. To mi bylo sedm let. Místní komunisti kvůli tomu měli speciální schůzi, kde řešili, kdo mi ji zakáže nosit. Nepovedlo se jim to. Bundu pak užili ještě moji sourozenci v Budějovicích.“

Výpověď o odloučení syna a otce a zvykačkových zásilkách cituje i Blesk.cz. Starší Žákova slova pak cituje i článek na Forum24.cz: „Josef Hasil nám ukázal, že se člověk nesmí podělat. Ve chvíli, kdy cítí, že je něco špatně, tak musí sám začít bojovat a věci napravovat. Upřednostnil boj za druhé lidi před svým pohodlím. To je obrovská věc.“

Samotného Josefa Hasila pak cituje Blesk.cz, Ahaonline.cz a Plus.rozhlas.cz.

S vyjádřením odborníka na historii pracuje pouze článek na Ahaonline.cz.¹⁹³

Tabulka 4: Citované osoby

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
D. J. Žák			X	X		X			X	X	
J. Vávra				X		X			X	X	X
J. Hasil					X			X			X
odborník					X						

Zdroj: Autorka

e) Reflexe kulturního ohlasu

Ke zmínění románu Rudolfa Kalčíka, který posloužil jako předloha filmu *Král Šumavy*, dochází pouze dvakrát a zároveň vždy ve spojení s informací o snímku Karla

¹⁹³ Web cituje Jiřího Klůce, kterého představuje pouze jako *historika*. Jiří Klůc vystudoval Pedagogickou fakultu UK. Věnuje se badatelské, literární a publicistické činnosti. Zajímá se o osudy příslušníků československé armády. Napsal mj. životopisnou knihu doplněnou o dosud nepublikované fotografie z předválečné doby *Kapitán Otakar Jaroš: příběh hrdiny od Sokolova*. Cheb: Svět křídel, 2018. Více informací na Jirikluc.cz. Online. Dostupné z: [Jiri Kluc - historik - Moje činnost \(jirikluc.cz\)](http://JiriKluc-historik-MojeCinnost(jirikluc.cz))

Kachyni, což svědčí o jeho skutečném postavení na okraji zájmu. Kinematografické dílo se těší mnohem větší pozornosti a to hned v pěti článcích (Aktuálně.cz, Forum24.cz, Lidovky.cz, Plus.rozhlas.cz, iRozhlas.cz). Žádný z textů mu však nevěnuje větší prostor než dílčí část jedné věty.

Překvapivě o seriálu se zmíní pouze tři články. Největší rozsah vědění o něm podává reportáž na iRozhlas.cz, Forum24.cz dokonce zmiňuje více děl reflektujících Hasilovy osudy v polistopadové éře (dokument *Zpráva o Králi Šumavy* (2001), o Kristině Vlachové se píše i na iRozhlas.cz, komiksovou trilogii a *Návrat Krále Šumavy* (2012)). Server Plus.rozhlas.cz pak dokonce zmíní všechna čtyři díla. Ač se o seriálu na Aktuálně.cz a Blesk.cz neobjeví písemná zmínka, v prvním případě disponuje příspěvek příloženým trailerem a ve druhém rozhovorem s Michalem Reitlerem.

Nejvícekrát z vybraných čtyřech děl figuruje v článcích *Návrat Krále Šumavy* (2012) a to hned v šesti. Musíme však zohlednit, že hned tři články přebírají zprávu od ČTK, která cituje Žákova vzpomínková slova na osobu Hasila. To znamená, že samotné téma knihy nemá svébytné postavení, nýbrž slouží jako dodatek k představení a opodstatnění prostoru poskytnutého spisovateli. Články, kde není souvislost citací Žáka a jeho románu pak vyšly na Forum24.cz a Plus.rozhlas.cz.

Tabulka 5: Reflexe kulturního ohlasu

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
film (1959)	X		X				X	X	X		
kniha (1960)	X							X			
román (2012)			X	X		X		X	X	X	
seriál (2022)			X					X	X		

Zdroj: Autorka

f) Životopisné události

Všechny texty obsahují životopisný medailon Josefa Hasila. Převyprávění jeho osudu je v některých článcích ústředním sdělením, někde pouze nutnou kontextualizací (Lidovky.cz). Článek od článku přináší vyprávění v různé míře rozsahu a hloubce informací. Jako předstupeň narativní analýzy jsem vytyčila dvanáct událostí a zmapovala, zda je média akcentují, či nikoliv.

Všechny články zmínili datum a místo Hasilova narození. Hned v šesti případech dochází k rozšíření informace o materiální zázemí rodiny nebo počtu jejího členů. Velký

prostor Hasilově dětství věnuje Plus.rozhlas.cz: „*Josef Hasil se narodil 8. února 1924 nedaleko Prachatic, na chudé šumavské samotě Zábrdí č. p. 33 jako sedmé, předposlední dítě. Jeho otec od rodiny brzy odešel, starost o rodinu zůstala na matce Rosalii. Josef už jako malý pásl za peníze husy a pracoval u sedláků: „Museli jsme jí pomáhat – šli jsme sloužit. Když jsem chtěl jít do měšťanky, tak mě nepustili, protože bych přišel ze školy pozdě a nevykonával bych tu práci, kterou po mně chtěli... Pro matku bylo jistě těžké, že na nás byla sama, ale otec byl opilec a bil ji, tak nám bez něj bylo líp.“*“ Celkově se text velmi detailně zaobírá Hasilovým životem před samotným zatčením včetně důkladným převyprávěním osudového přechodu přes hranice 20. října 1948. Text je uzavřený frází „*více se dozvíte*“ a odkazuje k přiložené archivní epizodě ze seriálu *Příběhy 20. století* o délce 46 minut.

Stoprocentní zastoupení si zapsaly i životopisné informace shrnuté pod hesly: činnost za 2. světové války, kariéra u SNB, odsouzení, pobyt v lágru a útěk a kariéra u CIC.

Ve spojení s válečným působením pracují texty nejčastěji s upřesněním v podobě „*totální nasazení v Pasově*“, Forum24.cz zmiňuje i jeho partyzánskou činnost. Jak vyplývá z průzkumu, překvapivě nedochází k podrobnějšímu vylíčení útěku z lágru, což je událost se silným dramatickým potenciálem, se kterou se v knize *Návrat Krále Šumavy* významně pracuje.

Rovněž je zajímavé, že větší prostor nedostal ani osudový přechod 20. října 1948, který se stal důvodem zatčení a kterému se v podstatě věnuje jedna celá epizoda minisérie. Dokonce v sedmi případech dochází buď k absolutnímu vynechání momentu, nebo k jeho velmi stručné charakteristice v jedné větě. Konkrétní datum zmíní jen čtyři články (Aktuálně.cz, Ahaonline.cz, Plus.rozhlas.cz a Blesk.cz), ve třech textech pracujících se zprávou ČTK je událost dokonce prezentovaná v podobě „*Hasila v roce 1948 zatkli a odsoudili ho k 10 letům vězení.*“

Co se týče citlivějších a kontroverznějších kategorií událostí, získaná data nejsou tak heterogenní. Celkem tři články zmiňují úmrtí bratra Bohumila Hasila a smrt pohraničnicka (shodně Aktuálně.cz a Forum24.cz, Lidovky.cz smrt Bohumila a Ahaonline.cz smrt pohraničnicka).

Za větší pozornost stojí, jakým způsobem autoři píšou o smrti pohraničnicka, jehož jméno ani jednou nezazní. Tento fakt dodává události menší důležitost a je pravděpodobné, že se ani neztotožníme s její tragickou podstatou. Behaviorální psycholog Nicholas Epley se zabýval psychologickou vazbou mezi lidmi a objekty a tvrdí, že pokud přiřadíme libovolnému objektu jméno, získáme k němu mimojiné pocit sounáležitosti. V duchu referování o dané události, tak pro nás slovo pohraničnick bude jen nekonkrétní

dehumanizovaná entita.¹⁹⁴ Články na Aktuálně.cz a na Forum24.cz zároveň popisují událost téměř shodným a velmi zběžným způsobem, parafrázovaně; *Hasil se několikrát dostal do přestřelky, při jedné z nich zemřel mladý pohraničník*. V rámci jednoho souvětí pak navazují informací, že podobný osud potkal i Bohumila Hasila. Aktuálně.cz pak konkretizuje, že bratr Krále Šumavy podlehl zraněním z devíti projektilů. Autoři zvolili ještě dramatickou vyprávěcí figuru, když z informace zahynul utvořili jednočlennou větu. Ahaonline.cz použilo ke konkretizaci události dokonce Hasilův následující komentář: „*Jeden z těch strážníků najednou vběhl do lesa a už to na nás pálil ze samopalu. Já jsem začal střílet jeho směrem.*“ Rozdílné způsoby referování o smrti dvou lidí stojících z pohledu historie na dichotomických pólech, podněcují k zaujmutí sympatií k jednomu z pólů.

Pouze dva články, opět na Aktuálně.cz a Forum24.cz hovoří o tom, že Hasilova činnost na Šumavě měla i negativní přesah. Budějcká.drba.cz shrnuje informaci v infoboxu. Necharakterizují ji nijak konkrétně. V prvním případě se omezují na jeho charakteristiku pouze skrze znaky „kruté perzekuce“, „řadu jeho blízkých“. K rozvinutí velmi podstatného tématu nedochází. Přitom v obecnějším hledisku má velký přesah do obecného dění v padesátých letech. Šumavský příklad může sloužit jako vzorový příběh při rozšiřování povědomí o politické povaze soudních procesů padesátých let.

Tabulka 6: Životopisné události¹⁹⁵

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X
2		X		X		X	X		X	X	X
3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5	X		X	X	X	X		X	X	X	X
6	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
7	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
8	X		X		X						

¹⁹⁴ EPLEY, Nicholas. *Mindwise: How We Understand What Others Think, Believe, Feel, and Want*. New York: Knopf, 2014.

¹⁹⁵ Pod čísly jsou zakódované životopisné události; *dětství v chudých poměrech (1) - činnost za 2. světové války (2) - kariéra u SNB (3) - osudový přechod 20. října 1948 (4) - odsouzení, pobyt v lágru a útěk (5) - snoubenka Marie a syn Josef (6) - kariéra u CIC (7) - zastřelení pohraničníka (8) - odchod do USA a život v Chicagu (9) - vyznamenání od Václava Havla (10) - smrt bratra Bohumila (11) - šumavské procesy (12)*.

9	X	X	X	X	X	X			X	X	X
10	X	X	X	X	X	X				X	X
11	X		X				X				
12	X		X			X					

Zdroj: Autorka

8.3 Narativní analýza

Všechny texty vyprávějí příběh Josefa Hasila. Většinou volí lineární kompozici narace. Není však výjimkou, že v prvním, prvních dvou, odstavcích dochází k expozici nejzajímavějších faktů. Jedná se však o charakteristickou vlastnost mediálních publicistických výstupů, které koncentrují nejpřitažlivější sdělení do leadu. Prezentace samotného příběhu se však odvíjí chronologicky. Články naplňují očekávané konvence mediálního textu, jako je jasné členění na titulek, perex, odstavce. Jsou příjemci srozumitelné z hlediska struktury, která čítá jasný začátek a konec nebo označení citace, která jako přidaná hodnota každého sdělení rozšiřuje povědomí a referované události.

Z narativní analýzy jednotlivých textů vyplývají některé společné vlastnosti vyprávěcí formy. Ve většině případů představí první odstavec osobu Josefa Hasila, datum a místo narození. Závěrečný odstavec poskytuje informace o věku a místě úmrtí. Tento vzor následují texty na webech Dvojka.rozhlas.cz, Forum24.cz, Epochtimes.cz, Budejcka.drba.cz, iDnes.cz a Blesk.cz.

Článek na iRozhlas.cz kopíruje danou strukturu v první polovině textu. Druhá část se věnuje Josefu Vávrovi, jakož i přiložená rozhlasová reportáž. Ahaonline.cz postupuje shodně s ostatními texty, co se úvodu týče, s informací o závěru Hasilova života přichází ve třetím odstavci od konce. Poslední dvě části pojednávají o přestřelce v roce 1949 a Hasilově strachu z komunistů.

Zbývající tři texty jsou specifické. Lidovky.cz přináší komentář, články na Aktuálně.cz a Plus.rozhlas.cz vyšly již před Hasilovým výročím, a původně tak nesloužily k účelu připomenutí jeho života v rámci jubilea. V článku od Aktuálně.cz se mísí kruhová kompozice vyprávění s lineární. V polovině textu však převládne druhý typ narace a příběh se odvypráví chronologicky. Ve druhém případě je text pouze doprovodným obsahem k přiloženému rozhlasovému pořadu *Příběhy 20. století*. Článek velmi detailně popisuje Hasilův život do roku 1949, načež upozorní, že celý jeho osud shrnuje přiložený rozhlasový pořad.

V textech dochází k užití dramatického typu narace, který se soustředí na postavy a vývoj vzájemných vztahů. Zvolený způsob vyprávění odpovídá tematickému jádru sdělení, což jsou nedožitá narozeniny významné osobnosti. Jak vyplynulo ze segmentace Hasilova života a získaných dat, články pokrývají, až na Plus.rozhlas.cz a Lidovky.cz, události z celého jeho 95 let dlouhého života. Rozsah jim věnovaný však není rovnoměrný. Co do počtu znaků autoři nejvíce akcentují významné momenty do jeho odchodu do USA. Na druhou stranu nedochází k rozvíjení životopisných motivů, které podrobně zpracovává *Král Šumavy: Fantom temného kraje*. Analýza tak doložila, že syžet seriálu mediální výstupy z obsahového hlediska vyprávění života Josefa Hasila neovlivnil.

Texty mají narativní strukturu postavenou na teorii binárních opozic. Hrdina vyprávění nejprve koná v konfliktu se svým povoláním, aby se ho vzdal a nakonec činil aktivity v rozporu s vládnoucí doktrínou. Jejich střet je zároveň střetem ideovým. Výběr znaků pro prezentaci hrdiny a jeho zastávaného názoru připoutává čtenáře na jeho stranu.

8.4 Rozbor čela článků

Následuje sémioticko-narativní analýza všech perexů článků doplněná o stylistické postřehy ke zvyklostem stavby novinářských textů.

Nebezpečnou cestou přes šumavské lesy a bažiny dovedl v letech 1948 až 1953 desítky krajanů ke svobodě. Josef Hasil (1924 – 2019) patřil mezi nejvýznamnější převaděče přezdívané králové Šumavy. Dnes by mu bylo 100 let. (Ahaonline.cz)

Perex o třech větách představuje čtenáři Josefa Hasila pomocí označujících *král Šumavy* a *převaděč* a zasazuje jeho činnost do prostoru a času. Číselná informace v závorkách explicitně říká, že mluvíme již o zesnulém člověku. Poslední věta zdůvodňuje, proč mu médium zrovna daný den věnuje pozornost. Čtenář je tak po čtyřech řádcích textu dobře orientovaný v základech problematiky.

První věta vzbuzuje díky lexikálnímu pořádku a chybějícímu podmětu očekávání. Syntagma výpovědi je mimo jiné nakombinované ze znaků *nebezpečí, cesta, lesy, bažiny, desítky, krajané, svoboda*. Pokud tyto sémantické jednotky definujeme na základě binárních opozic, vyplyne mýtotvorný potenciál výpovědi. Znak podle Sausserova systému definuje to, čím není. Opakem výše vyjmenovaných slov je *bezpečí, louka, pár, cizinec, nesvoboda*. Všechna slova z obou seznamů vyvolávají protichůdné konotace. Nebezpečná cesta asociuje dobrodružství, risk, drama, překážku. Prostředí *šumavských lesů* a *bažin* zase tajemno, nepředvídatelnost, zapovězené území. Nenahodilý výběr jednotek věrohodně vykresluje

atmosféru vyprávění hoodovského ražení či středověké rytířské legendy nebo dokonce pohádky.

První věta zejména uvozuje místo, ostatní účastníky a činnost prozatím neznámého subjektu. K popisu těchto paradigmatických kategorií lze zvolit mnoho jiných sémantických jednotek v rovině *langue*. Syntagma vytvořené jinou selekcí slov může mít stejnou informační podstatu, ale přesto jiný význam. Význam vybraných jednotek na vertikální rovině struktury výpovědi totiž určují právě jednotky, které dané paradigma obsahuje a autor je nepoužil.

První věta čela je čtenářsky velmi atraktivní. Pokud by došlo k její výměně s druhou větou, vzrušující efekt sdělení by značně zeslábl.

Ani po převratu v listopadu 1989 nepřestal mít Josef Hasil, známý jako Král Šumavy, obavy z komunistů. Děsili ho i ze sna, často se mu zdálo, že jej pronásledují. ČTK to řekl jeho syn Josef Vávra. Ve čtvrtek 8. února uplyne od narození Josefa Hasila 100 let. (Epochtimes.cz)

Ani po převratu v listopadu 1989 nepřestal mít Josef Hasil, známý jako Král Šumavy, obavy z komunistů. Děsili ho i ze sna, často se mu zdálo, že jej pronásledují. Pro ČTK to řekl jeho syn Josef Vávra. Dnes uplynulo od narození Josefa Hasila 100 let. (Budějcká.drba.cz)

Ani po převratu v listopadu 1989 nepřestal mít Josef Hasil, známý jako Král Šumavy, obavy z komunistů. Děsili ho i ze sna, často se mu zdálo, že jej pronásledují. ČTK to řekl jeho syn Josef Vávra. Ve čtvrtek 8. února uplynulo od narození Josefa Hasila 100 let. (iDnes.cz)

Tyto tři perexy pocházejí ze článků od Epochtimes.cz, Budějcká.drba.cz a iDnes.cz. Liší se pouze poslední větou, kterou autoři přizpůsobili termínu publikování článku. Polovina sdělení se věnuje informaci, že strach z komunistů provázel Josefa Hasila i po změně režimu v Československu. Jak prozrazuje třetí věta perexu, tato slova poskytl médiím jeho syn Josef Vávra. Citovaná výpověď se vyskytuje ve třetím odstavci článků. Této informaci se dále žádný z textu nevěnuje, nedochází k jejímu rozvinutí či dalšímu okomentování. Těžiště článků leží v převyprávění Hasilova osudu. Perex tak nereflektuje obsah textu. Zařazení dané informace do první odstavce článku, i titulku, opodstatňuje exkluzivita vyjádření.

Znak *Josef Hasil* v rámci syntagmatu zaujímá postavení před znakem *Král Šumavy*, avšak stojí v porovnání s ostatními výstupy nejbliže k sobě. Nedochází však k žádné další charakteristice obou znaků.

Králů Šumavy bylo víc. Kdysi se tak říkalo šumavským pašerákům. Češi si ten „titul“ nejspíš nejčastěji spojují se stejnojmenným propagandistickým filmem Karla Kachyni (z roku 1959) a románem Rudolfa Kalčíka. Říká se, že králem Šumavy byl převaděč přes hranice Franz Kilián Nowotny (1905–1977). (Plus.rozhlas.cz)

Na první pohled zvláštní odstavec uvozuje „recyklovaný“ text na Plus.rozhlas.cz. Čelo zmiňuje jednoho z nositelů přezdívky Král Šumavy Franze Kiliána Nowotného. Druhý odstavec však zní následovně: *„Dokumenty dokládají, že Státní bezpečnost označovala na počátku 50. let za krále Šumavy převaděče a kurýry Jaroslava Kasku (nar. 1925), Jana Maška (1923–2011) a Josefa Hasila (1924–2019), jemuž jsou věnovány nové Příběhy 20. století.“* Nejen příložený pořad, ale i obsáhlý text pojednává o Josefu Hasilovi. Jméno Nowotného naopak už ani jednou nepadne.

Perex je pozoruhodný tím, že zmiňuje Kachyňův film a Kalčíkův román, kterým ostatním média nepřikládají v textu velkou důležitost.

Před sto lety se narodil Josef Hasil, jedna z nejpozoruhodnějších osobností třetího odboje. Slavný převaděč, kterého příslušníci komunistické tajné policie překřtili na Krále Šumavy. Pomohl desítkám lidí na cestě za svobodou, zavřeli ho do kriminálu, uprchl, při jedné z akcí mu zabili bratra. Nikdy se nevzdal. (Aktuálně.cz)

Starší a opakovaně publikovaný článek od Aktuálně.cz se od ostatních textů liší vyprávěcí strukturou. Hasilův příběh kontextuálně doprovázejí citace z archivních materiálů. Zejména první třetina článku hovoří v náznacích, soustředí se spíše na okolnosti, zvolené postupy připomínají reportáž.

Zvolený styl reprezentuje rovněž úvodní odstavec. Za pozornost stojí především jeho druhá polovina. Souvětí o čtyřech částech má dobře zvolený rytmus. První věta obsahuje sedm označujících, druhá čtyři, třetí jednu a čtvrtá sedm. Dochází k postupnému snižování jednotek až na úplné minimum, načež se v poslední části počet zopakuje. Dynamika výpovědi se však opětovným navýšením počtu slov nesníží, jelikož je v průměru tvoří nízký počet sémů. Poslední věta perexu o třech slovech pak působí jako pomyslná důrazná tečka. Stylisticky by se mohla zařadit do předchozího souvětí. Interpunkční ohraničení ji však znatelně zvýrazňuje. Forma jejího vyjádření je tak v souladu s obsahem. Vyjádření „nikdy se nevzdal“ asociuje neohroženost, odvážnost, statečnost, pevný charakter. Pokud sdělení přeformulujeme do první osoby jednotného čísla „nikdy se nevzdám“, získáme hrdinskou frázi, která nám konotuje muže na straně dobra v právě probíhajícím boji s obecně nenáviděným nepřítelem.

Oba poslední větné celky pracují se slovesy v činném rodě a nevyjádřenými podměty *převaděč/král* (Šumavy) a *příslušníci* (komunistické tajné policie) vyskytujících se v předchozí větě. V závěrečných pěti syntagmatických částech se jako činitele přísudečného děje pravidelně střídají. Tři slovesa v daném úseku se řídí podmětem *převaděč*. V rámci celého perexu je činitelem čtyřech přísudků, příslušníci pak třech.

V prvním případě zastupují přísudek znaky *narodil se, pomohl, uprchl, nevzdal se*. Josef Hasil je činitel více dějů s pozitivní konotací. Zbylá slovesa pak znějí *překřtili, zavřeli, zabili*. Poslední dvě zmíněná zastupují v syntagmatech paradigmatickou kategorii násilného typu aktivity. Pole možností, ze které šlo v této kategorii syntagma nakombinovat, není pro přisouzení významu na úrovni druhého čtení zásadní. Znaky *zavřeli* a *zabili* vzbuzují jednoznačně negativní konotace, jakož i ostatní nezvolené ostatní jednotky popisující stejnou činnost. Podmět je vyjádřený v množném čísle *příslušníci*, ve zmíněných příkladech ho zastupuje ukazovací zájmeno *oni*, které často v hovorové řeči zastupuje subjekty, o kterých neradi mluvíme.

Jméno Josefa Hasila spouště lidí nic neřekne. Když se ale doplní Král Šumavy, většina si hned představí hluboké pohraniční hvozdy s bažinami. Legendární převaděč se v nich pohyboval s jistotou a po roce 1948 několik let unikal policistům i pohraničnickům. Hasil se narodil 8. února 1924 v chudé rodině nedaleko Prachatic. Za války byl totálně nasazený v Pasově, ale podařilo se mu uprchnout. Přidal se k partyzánům v pohraničí a naučil se znát šumavskou krajinu jako málokdo.
(Dvojka.rozhlas.cz)

Čelo článku od Dvojka.rozhlas.cz si explicitně hraje s myšlenkovou figurou; málokdo ví, kdo byl Josef Hasil, ač ho téměř všichni znají. Druhá věta pak přesně pojmenovává konotace spojené s mýtickým pojmem pomocí znaků *hluboké pohraniční hvozdy s bažinami* navozujících specifickou atmosféru tajemna. K jejímu podtržení dochází v následujícím syntagmatu pomocí označujících *legendární, jistotou a unikal*. O prostředí, kde Josef Hasil působil se tak dozvídáme, že má určitá specifika a překážky, které nedokáže zdolat každý. Pokud blíže nespecifikovanou osobu charakterizujeme slovem *legendární*, přiřadíme jí automaticky dějinnou významnost, výlučné schopnosti a jedinečnost.

Druhá polovina výpovědi se dá nazvat již jako začátek samotného textu. Začíná chronologické vyprávění Hasilova života, které se konvenčně odvíjí až do poslední věty textu.

Snažíte se o mediální úspěch? Pak si vyberte kontroverzní téma. Už samo slovo kontroverzní – sdělující jen to, že na něco není jednotný názor – přitahuje pozornost. Je „klikací“, říká se v digitální době. (Lidovky.cz)

Článek od Lidovky.cz se významně odlišuje od ostatních článků rozsahem i žánrem. Zároveň téměř vůbec nereflektuje titulky, na který ostatní texty perexem přímo navazují ať už tématem nebo narací.

Čelo volí hned v úvodu konfrontační tón. Přímou se obrací na čtenáře, jeho naléhavost podtrhuje zvolení interpunkčního znaménka otazníku. Jak předkládá denotativní část výzkumu, výpověď neobsahuje žádné z klíčových hesel k charakteristice události.

Vzhledem k tomu, že názor vyšel v printu, kde grafika mediálních sdělení následuje jiné zvyklosti, nebyl perex v původní verzi svébytnou částí v rámci většího celku. Úvodní odstavec neplní funkci klasického čela a je pouze prvním odstavcem textu.

Přesně před sto lety se narodil Josef Hasil. Legendárního nepolapitelného převaděče a agenta-chodce ale všichni znali jako Krále Šumavy. Rodák z malé vesničky Zábrdí u Prachatic pomohl na svobodu desítkám lidí a pracoval i pro americké výzvědné služby. Filmaři teď dokončují podle jeho životního příběhu devítidílnou televizní sérii. (iRozhlas..cz)

První syntagmatická část perexu uspořádává jednotky do objektivního slovosledu. Východiskem věty je téma, naopak nový fakt nazývané réma, má místo na konci. Zvolené pořadí znaků vzbuzuje otázku: *kdo?* Odpověď Josef Hasil nás však neuspokojí a chceme číst dál. Jádro výpovědi kontextualizuje až navazující věta pomocí atraktivních označujících *legendární, nepolapitelný, agent a Šumava*. Text dále pracuje s dalšími slovy uvozujících zajímavost skutečného příběhu

Perex výjimečně obsahuje aktualizací prvek celého tématu a to informaci o natáčení seriálu.

8. února uplynulo 100 od narození legendárního šumavského převaděče Josefa Hasila. Tomu se přezdívalo Král Šumavy, on však skromně dodával, že se mu takové přízvisko nepřísluší. Hasil patřil mezi nejznámější představitele protikomunistického odboje. Někdejší pohraničník pomohl na přelomu 40. a 50. let desítkám lidí dostat se přes hranice na Západ. Král Šumavy ve Spojených státech amerických strávil zbytek života. V roce 2019 zemřel v Chicagu. (Blesk.cz)

V žurnalistické praxi není obvyklé, aby věta začínala číslicí. Další zarážejícím aspektem textu je chybějící slovo *let* v první větě. Informace v následujících dvou větách jsou

formulované příliš složitě. Jejich přepsání do jednodušší podoby a stylistická úprava by lépe naplnila požadavky na novinářský text.

Čelo hned v první větě zodpovídá základní žurnalistické otázky pro potřeby dané události. Následuje kontextualizace sdělení a dokonce poodhalení charakterových vlastností subjektu. Dvě vedlejší věty ho vykreslují jako pokorného člověka a budí příslib sympatií. Poslední tři věty shrnou stručně, bez rušivých odboček a za použití pouze nejnужnějších slov, celý Hasilův život. Pokud by slovo *pomohl* nahradilo sloveso *převedl*, poslední část sdělení by se dala považovat za zcela neutrální.

Josef Hasil, přezdívaný „Král Šumavy“, který se narodil před 100 lety, 8. února 1924, v chudé šumavské rodině v Zábrdí na Prachaticku, patří mezi nejznámější představitele protikomunistického odboje. Někdejší pohraničník pomohl na přelomu 40. a 50. let desítkám lidí dostat se přes hranice na Západ a jeho příběh inspiroval filmaře i spisovatele. Kvůli Hasilovu odvážnému počínání také komunisté perzekvovali řadu jeho blízkých, kteří zůstali v Československu, včetně malého syna. (Forum24.cz)

Do rozsahu poměrně obšírný perex hned v úvodu představuje stručně Josefa Hasila jako Krále Šumavy, známého představitele protikomunistického odboje a někdejšího pohraničníka. Podává mnoho konkrétních informací o jeho životě, činnosti a jejího dopadu i kulturní reflexi. Odstavec shrnuje text samotného článku, informace podává v téměř totožném pořadí. Zároveň však nedochází k jejich zdvojování.

Celé čelo tvoří pouze tři rozsáhlá souvětí, jedno souřadné a dvě podřadná. Skládají se z vedlejších vět a přístavek, které znepréhledňují text a nutí čtenáře k vyvinutí větší míry soustředěnosti. Složitě konstruovaný a informačně nabitý útvar může odradit od pokračování ve čtení.

8.5. Závěr první části výzkumu

Z časté frekvence výskytu slovního spojení *Král Šumavy* a způsobu jeho užití v titulcích, i článcích samotných, vyplývá, že se jedná o známý a zároveň čtenářsky přitažlivý pojem. Články se ho přímo propojují se jménem Josefa Hasila, i když připouštějí, že stejnou přezdívku má více osob. Charakteristika Hasila samotného a jeho činnosti se dále neomezuje pouze na čistě účelný popis jako *pohraničník*, *převaděč* či *agent*. Hasil v článcích explicitně vystupuje třeba jako *hrdina*, *legendární*, *nepolapitelný fantom*, *nekontrovaná osoba* či *skromný dobrák*. Vybrané sémy jsou definované opozicemi *hrdina/nepřítel*, *dobrák/zlo*. Syntagmata tak byla nakombinovaná z paradigmatu charakterových vlastností. Zvolené

sémantické jednotky na konotativní rovině prezentují významného člověka s neobvyklými schopnostmi, který v nebezpečném prostředí dobrosrdečně pomáhal druhým. Jedná se o poměrně obecnou charakteristiku, kterou sdílejí pohádkoví rytíři, románoví bohatýři či filmoví *hommes fatales*. Vybraní označující mohou asociovat podobnost s těmito kulturně zažitými vzorci a posilovat mytickou auru okolo osoby Josefa Hasila.

Citace jsou dalšími položkami textu, které vzhledem k výběru respondentů mají sílu budovat o vzpomínané osobě určitý obraz. Největší prostor dostal Josefa Vávra, tedy syn Josefa Hasila, a David Jan Žák, spisovatel a konzultant seriálu *Král Šumavy: Fantom temného kraje*, který napsáním úspěšného románu významně oživil Hasilův odkaz. Oba dva jsou vzhledem k tematice události relevantními respondenty, zároveň však mají k Hasilovi velmi specifický, přímo osobní, vztah. Pouze jeden článek však přinesl komentář nějakého historika. Odborný pohled by mohl mohl zajímavě reflektovat právě smrt pohraničnicka a jí předcházející přestřelku, o které mluví různé historické zdroje jinak.¹⁹⁶ Danou událost však velmi zběžně reflektují pouze čtyři média, a tak k rozvinutí diskuze nedochází.

Kromě komentáře od Lidovky.cz a popisné expozice Hasilova života na Plus.rozhlas.cz zmiňují média průřezově události z celého trvání Hasilova života. Většinou volí lineární kompozici vyprávění, které přerušují výpovědi respondentů či rozvíjení kontextualizačních dílčích motivů. Mediováný obsah je však srozumitelný, jelikož naplňuje konvence svého žánru. Narace má strukturu postavenou na přítomnosti binárních opozic, které povyšují konkrétní vyprávění o protikladech na symbolickou rovinu. Při dekódování znaků označujících dva opoziční tábory vyplynulo, že popis Josefa Hasila na úrovni konotativní a paradigmatické analýzy budí větší sympatie. Narativní prostředky užitá v textech pochopitelně komunikují významy a poselství vyprávění, a tak vtahují do příběhu příjemce, který si k předkládanému vyprávění buduje psychickou vazbu.

---

¹⁹⁶ Pavel Moc píše v knize *Šumavští převaděči: „V rámci svých přechodů přes hranici se několikrát dostal do ozbrojeného střetu se strážci hranic. Po jednom střetu v prosinci 1949 u Českých Žlebů zůstává jeden mrtvý a jeden těžce raněný.“* In: *Šumavští převaděči*. České Budějovice: Kopp nakladatelství, 2022. s. 46.

V pořadu Reportéři ČT vypráví událost Josef Vávra následovně: „*Ted' se zastavujeme tady na nejvíc nešťastným místě, kde tátovi dávali za vinu, že usmrtil toho strážmistra Rudolfa Kočího, což se potom dokázalo, nebo ted' se teprve dokazuje, dokazuje to svědecká výpověď paní Hrašový, co převáděl právě ty době, kdy k tý přestřelce došlo, že stříleli první ty pohraničníci. (...) Takže potom byla taková přestřelka velká, že opravdu se ani možná neví, kdo koho zastřelil, nebo že ho možná mohl zastřelit ten kolega, co tu s ním byl.*“ In: *Pomsta za Krále Šumavy*. Reportéři ČT. Online. iVysílání.cz. 20. 4. 2015. Dostupné z: [Pomsta za Krále Šumavy — Reportéři ČT — Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#) [citováno 2024-4-5].

Josef Hasil se k události vyjádřil v dokumentu Kristiny Vlachové následovně: „*Já střílel, to bych lhal, kdybych řekl že jsem nestřílel, já střílel, jistě... A oni pořád říkají, že jsem vrah a tak dále, jo, že jsem zastřelil esenbáky. Všecko farářovi jsem řekl, dostal jsem rozhřešení a farář mi jenom řekl, tohle je válka, já bych si jako to nebral do hlavy, prostě že nějaký střelení bylo a že i mrtvý byl, to je v každá válce, řekl.*“ In: *Zpráva o Králi Šumavy 2001*. Online. YouTube.com. 1. 1. 2022. Dostupné z: [Zpráva o Králi Šumavy 2001 \(youtube.com\)](#) [citováno 2024-4-5].

Nejkontroverznější momenty Hasilova života jako je smrt pohraničnicka a šumavské procesy zmiňují pouze menší jednotky článků.

Kvalitativní obsahová analýza první skupiny textů neprokázala vliv syžetu románu *Návrat Krále Šumavy* a minisérie *Král Šumavy: Fantom temného kraje* na mediovaný obsah. Konkrétní události jakož i specifické vlastnosti hlavního hrdiny, které minisérie akcentuje, nejsou v článcích reflektovány vůbec, nebo v porovnatelném měřítku s ostatními události.¹⁹⁷ Seriál tak neustanovil kanonický model toho, co má vyprávění o Josefu Hasilovi obsahovat.¹⁹⁸

Texty popisují Hasilův život v souladu s polistopadovým diskurzem. Ideologický pohled na jeho osobu je naprosto opačný od komunistické rétoriky. Jak ukázaly výsledky analýzy, média o něm referují v kódech s pozitivními konotacemi. Informace, které uvádějí jsou pravdivé, avšak úplné vynechání některých z nich či způsob jejich podání, mohou mít vliv na vychýlení obrazu k určité zastávané pozici. Opakování jistých vzorců, příběhů a jejich deformace tendenčním věděním vytváří podle Rolanda Barthesa mýtus.

---

¹⁹⁷ Podrobný popis děje první řady seriálu jsem poskytla v *Představení minisérie Král Šumavy: Fantom temného kraje; Rozbor seriálu*. Jak seriál tak kniha zásadně rozvíjí linku Hasilova milostného života, což články reflektují pouze prostřednictvím Josefa Vávry. Seriál věnuje velkou část stopáže událostem hraničního přechodu 20. října 1948, za to články zmíní událost často pouze v jedné větě. Seriál se sice odehrává od jara roku 1948, avšak nijak nepojednává o Hasilově činnosti za druhé světové války a to například prostřednictvím dialogu nebo flashbacku, kterých využívá. Všechny mediální texty naopak zmíní jeho totální nasazení v třetí říši a útěk a občas i partyzánskou činnost.

¹⁹⁸ První tři epizody seriálu mapují pouze Hasilův život pouze v roce 1948. Je proto otázkou, jestli momentálně může být narativním východiskem.

9. Analýza druhé skupiny textů

Jako první provedu analýzu recenzí a následně rozeberu kontextualizační články k tématu.

9.1 Rozbor recenzí

- a) Jak články charakterizují minisérii vzhledem k jejímu přístupu k historii a příběhu Josefa Hasila?

Všechny články hodnotí pojetí příběhu na základě vztahu ke skutečným reáliím a ke Kachyňově filmu. Druhý přístup je běžnější. Látka seriálu tak není ve většině případů posuzovaná na základě svých vnitřních vlastností. Celkem čtyřikrát zazní, že minisérie je *antikomunistická* (Kinobox.cz 1 a 2, Seznamzpravy.cz, Aktuálně.cz). Častěji ji autoři definují na základě širšího kontextu a to s přihlédnutím k povaze filmu *Král Šumavy*. Charakteristiku příběhu odvozují na základě toho, co nereprezentuje a vůči čemu se vymezuje, což je právě zpracování obdobného tématu v daném filmu. Použité výrazy totiž jednoznačně k něčemu odkazují, jak ukazuje následující odstavec.

Autoři píší, že tvůrci *narovnávají historii* (Forbes.cz, Aktuálně.cz), *rozkrývají skutečný příběh* Krále Šumavy (Totalfilm.cz), vyprávějí ho „*tentokrát správně*“ (Kinobox.cz 1) či *revizionisticky* (Totalfilm.cz), *přepisují legendu* (Seznamzpravy.cz) či jeho *zpracování pootočili o 180 stupňů* (iDnes.cz).

Jak rozbor ukázal, články k sobě obě díla bezpodmínečně vztahují. Pojetí příběhu v minisérii charakterizují na základě kontrastu a rozdílů s jeho předešlým zpracováním v Kachyňově filmu.

- b) Zmiňují články film *Král Šumavy* (1959)? Pokud ano, jak ho charakterizují? Co říkají o jeho filmařské úrovni?

Z výsledků předchozí části výzkumu jasně plyne, že všechny články zmiňují film *Král Šumavy*. Už samo a o sobě se jedná o zajímavou výpovědní informaci; recenzenti automaticky předpokládají, že čtenáři film znají, nebo o něm mají alespoň minimální povědomí. Fakt tak přímo naplňuje jednu z tezí Petra Kopala, který s kolektivem autorů zpracoval monografii o *Králi Šumavy*, že film obsahuje silné mýtotvorné prvky, které ho zapisují do sdílené paměti.¹⁹⁹

Dílo charakterizují jako *propagandistický* snímek (Kinobox.cz 1, iDnes.cz, Relfex.cz), *zatížení ideologií* (Kinobox.cz 2, Aktuálně.cz, DeníkN.cz, Seznamzpravy.cz), jako

---

¹⁹⁹ KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: Komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019.

prorežimní (Forbes.cz) nebo *socialistický* (Totalfilm.cz). Autoři tak jednoznačně sdělují, že tvůrci filmu záměrně zkreslili reálné motivy nejen z Hasilova života. Připouští velkou míru fabulace s příběhem, která měla u diváků vyvolat konkrétní účinky.

Na druhou stranu zmiňují i aspekty snímku, které problematizují jeho jednoznačné odsouzení. V této souvislosti dochází k pojednání zejména o filmařských kvalitách filmu. Na Kinobox.cz 2 se píše o jeho *působivosti*, Seznamzpravy.cz zase připomínají režisérovu *invenčnost*, kterou při natáčení zužitkoval. Jedná se tak *zručně realizovaný* (Kinobox.cz 1), *mistrný* (iDnes.cz) snímek, či *filmařskou bravuru* (Forbes.cz).

c) Porovnávají recenzenti minisérii a film? Jakým způsobem?

Jak odhalila první část rozboru, recenzenti stavějí obě díla vedle sebe jako zástupce dvou protikladných pohledů na jedno téma. Často nejprve charakterizují povahu snímku a až následně definují, jak minisérie přistoupila ke zpracování motivů ze života Josefa Hasila. Právě pojednání o rozdílnosti jednoho tématu zpracovaného v opačných diskurzích, věnují velkou pozornost.

Někteří minisérii považují dokonce za *remake*, *novou verzi* snímku či nazývají *Krále Šumavy* (1959) *původním* filmem (Kinobox.cz 1, Forbes.cz, Totalfilm.cz). Daný předpoklad tak vybízí k dalšímu porovnávání obou děl na různých úrovních.

Jednomu hledisku, tedy přístupu ke zpracování příběhu, jsem se již věnovala. Autoři dále mezi sebou srovnávají, na jaké postavy zaměřují obě díla svou pozornost a jakým stylem je prezentují. Článek na Kinobox.cz 1 dokonce staví vedle sebe hlavní postavy příběhu: „*Josef je možná lepší hrdina než Zeman, protože dělá správné věci, a to dokonce nezištně (peníze mu musíte doslova nutit), jeho charakter ale výrazně nepřesahuje ochotu vodit lidi přes hranice.*“

Dále recenze hodnotí povedenost díla na základě filmařské kvality. Téměř ve všech případech dochází k letmému vyzdvihnutí funkčnosti formálních prostředků v *Králi Šumavy* (1959) a samozřejmě širšímu pojednání jejich užití a výslednému efektu v rámci minisérie. Pokud autoři shledali, že minisérie používá stejné postupy jako film, zhodnotili jejich podarenost Kinobox.cz 1 „*Minisérie pak sice obsahuje pár působivých nočních scén nahánění, se zamlženými Kachyňovými exteriéry se ale nemůže srovnávat, na to je vše moc přehledné a hezké na pohled.*“ Nebo Forbes.cz: „*Král Šumavy ale nefunguje ani jako nuancované historické drama, akční thriller nebo dokonce „horor z bažin“, jak mnozí označovali Kachyňův původní film.*“

Pro Seznamzpravy.cz se porovnání minisérie s filmem stalo východiskem pro její celkové zhodnocení: „*Nové zpracování příběhu legendárního českého převaděče je napínavou kovbojkou. Filmu Karla Kachyni se ale nevyrovná.*“

Recenze na minisérii *Král Šumavy: Fantom temného kraje* jsou velmi různorodé. Pozitiva, která zvýrazňuje jedna recenze, druhá vnímá úplně opačně. Názorová odlišnost je zajímavá, až pozoruhodná, avšak nepodstatná pro záměr výzkumu. Ráda bych však jeden příklad uvedla. Týká se totiž rozdílného postoje k mýtotvornému potenciálu minisérie. Zatímco sever Kinobox.cz 1 říká, že minisérie se straní použití ideologie a obnažený příběh zpracovala nudně: „*Absence totalitní propagandy je hezká věc, ale když ji nenahrazuje nic než tuctový příběh, zůstává jen neškodná nuda. Po zhlédnutí zůstáváme stejní, jací jsme byli před prvním dílem, nevíme nic nového a nemáme důvod smýšlet jinak.*“

Tak Seznamzpravy.cz zase mluví o reverzi antimýtu, tím pádem autor naopak přítomnost ideologie v díle jasně vnímá: „*Ve filmovém hitu Karla Kachyni, natočeném podle Kalčíkova námětu, byl titulní Král Šumavy zápornou figurou, ne lidovým hrdinou, jak jej vnímali mnozí Češi žijící v pohraničí. Autoři novinky z produkce online platformy Voyo jsou ovšem při přepisování legendy tak houževnatí a jednostranní, až to dílu ubírá na přesvědčivosti. Na antimýtus vytvořený komunistickou propagandou zareagovali postavením jiného mýtu.*“

K jeho ustavování dochází podle publicisty jasnou čitelností a silnou typizací postav, které však postrádají větší hloubku a prezentují se klišovitými promluvami. Ve fikčním světě jsou lidé jasně rozdělení na hrdiny a padouchy. První skupinu reprezentuje postava Hasila, sympatického floutka řídícího se vlastními hodnotami, jehož charakterové vady jsou prezentovány jako mladická nerozvážnost. A stranu zla zase ztvárňuje postava nadporučíka Podzimka dovedená do krajnosti bolševické karikatury.

9.2 Analýza ostatních textů

Nyní následuje analýza jednotlivých článků z pracovně nazvané skupiny aktuálně/historie/kontext podle stanoveného postupu.

Novinky.cz

„*Je krátce po druhé světové válce, jaro roku 1948, svět je opět rozdělen, začíná studená válka. Východ a Západ od sebe oddělují hluboké šumavské lesy. Hranice ještě není opletená ostnatým drátem, hlídaná však je. Pohraničníky a členy Sboru národní bezpečnosti.*

Mezi nimi je i Josef Hasil, čtyřicetiletý kuchtík, který ještě neví, že se stane legendou mezi převaděči.

Hasil slouží v kuchyni Sboru národní bezpečnosti ve Zvonkové. Už toho má za sebou dost, zkušenost z německého pracovního lágru i mezi partyzány. Politika ho nezajímá, chce si užívat života. Jenže to v pohnuté době dobře nejde.

Když se dostane z kuchyně na hranici, nechápe, proč by měl bránit v odchodu lidem, kteří chtějí žít jinde. Jeho velkou devízou je, že Šumavu dokonale zná. A tak začne příběh Josefa Hasila, přezdívaného Král Šumavy.

Vypráví o něm minisérie Král Šumavy: Fantom temného kraje...“

Rozhodla jsem se citovat první tři odstavce článku a část první věty odstavce čtvrtého od Novinky.cz a to z následujícího důvodu. Vypráví úvod události ze života Josefa Hasila, nebo shrnuje děj seriálu? Znak *kuchtík* navozuje atmosféru seriálu. Zprostředkování osobního prožívání postavy na dané interpretační rovině rovněž připomíná spíš převyprávění než životopisný text. Začátek čtvrtého odstavce však naznačuje, že se jednalo o představení skutečných životních motivů. V úvodu článku tak dochází k naprostému prolnutí dvou narativů, seriálového a historicky přesného.

Táborský.deník.cz

Článek ani jednou nezmiňuje existenci seriálu *Král Šumavy: Fantom temného kraje*. Těžiště textu tkví v rozsáhlém vyprávění o osudech blízkých a spolupracovníků Josefa Hasila, které režim za pomoc či pouhou rodinnou spřízněnost s převaděčem perzekvoval vysokými tresty. Podrobně se článek zabývá osudem nemanželského Hasilova syna Josefa Vávry. Popis události z Hasilova života tak slouží pouze jako kauzální pozadí pro vylíčení osudů ostatních.

Na autorství článku měla podíl společnost Post Bellum, která zaznamenává a archivuje vyprávění pamětníků o stěžejních událostech druhé poloviny 20. století.²⁰⁰

Krajskélisty.cz

Článek v sobě kombinuje několik žurnalistických žánrů. Je zprávou, komentářem, portrétem i recenzí. Zpracování širokého pole informací (chronologicky řazeno podle první zmínky); děj seriálu, šumavské převaděče včetně Kiliana Nowotného, knihu *Návrat Krále Šumavy*, život Josefa Hasila, další adaptace tématu Šumava v produkci TV Nova, děj první epizody, hodnotící prvky, osobní vzpomínku autorky.

Text tak pojednává o širokém spektru témat, která seriál nabízí.

---

²⁰⁰ Více včetně vyprávění Josefa Hasila zde: pametnaroda.cz. Dostupné z: [Post Bellum - Lidé, co se ptají](#)

Reflex.cz

Článek od Reflex.cz má publicisticko-literární charakter. Vyprávění o Hasilově životě obsahuje některé velmi konkrétní detaily jako přesná data, konkrétní místa či důkladnou charakteristiku událostí. Dynamiku vyprávění dodává použití kruhové narace. Článek má tak díky expozici zajímavých informací přitažlivý a čtivý úvod. Později se přejde k lineární prezentaci událostí, která však nepůsobí jako suchý výčet. Některé momenty jsou podrobně popsány, tok informací narušuje přímá řeč. Hovoří postavy, reální lidé, vystupující v líčení příběhu a dodávají mu citový rozměr. „*Zdrávas, Maria, milosti plná, Pán s tebou; požehnaná tys mezi ženami a požehnaný plod života tvého, Ježíš. Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodině smrti naší.*“ *Rosálie Hasilová se vroucně modlí a myslí na svoje děti. Bohumil je mrtev.*“

Z jakého zdroje beletrizované promluvy pocházejí, nejde přímo z textu rozpoznat. Dále obsahuje vzpomínkové citace Josefa Hasila nebo dokumentaristky a režisérky filmu *Zpráva o Králi Šumavy* Kristiny Vlachové. Článek je strukturovaný do odstavců, některé z nich však tvoří pouze jedna věta. Text rekonstruuje příběh v minulém i přítomném čase, což dodává sdělení větší naléhavost a buduje napětí.

Lidovky.cz

Komentář nachází podobnosti mezi Králi Šumavy a bratry Mašíny. Oba fenomény komunistická moc zatracovalo. Zatímco ideologická nálepka ze šumavských převaděčů po roce 1989 opadla, Mašíni dodnes současný diskurz hodnotí přinejmenším rozporuplně. Autor na tyto fenomény poukazuje, s tím že Krále Šumavy nepovažuje za kontroverzní osobnosti, ba přímo populární, k čemuž odkazuje nový seriál.

iRozhlas.cz

Zpráva informuje o tom, že Voyo.cz aktuálně uvádí seriál *Král Šumavy: Fantom temného kraje*. Text doplňují starší citace Davida Ondříčka o nalezení námětu a procesu tvorby.

Deník.cz

Text si všímá odlišného přístupu ke stejné látce ve filmu *Král Šumavy* a seriálu *Král Šumavy: Fantom temného kraje*, tedy reverzi záporných a kladných postav. Dále vypráví životní příběh Josefa Hasila, s tím, že se podrobně věnuje jeho útěku z lágru, což texty vydané ke stoletému výročí narození v takovém rozsahu nereflektovaly. Zároveň článek dává širší prostor pojednání o Hasilově osudu po odchodu do USA.

8.3 Závěr druhé části výzkumu

Všechny recenze naprosto jednoznačně propojují minisérii *Král Šumavy: Fantom temného kraje* a film *Král Šumavy*. Druhé zmíněné dílo představují pomocí znaků *propagandistické, ideologické* či *prorežimní* apod. Zmiňují však i jeho obecně vyzdvihované filmařské kvality. Povahu příběhu prezentovanou v seriálu pak charakterizují jako protikladnou vůči filmu. *Fantoma temného kraje* popisují jako antikomunistické vyprávění, ale ne přímo z jeho podstaty, nýbrž právě ve vztahu k filmu.

Autoři dále píší, že látka získává podobu v souladu se skutečností. Někteří tvrzení dávají do uvozovek či přímo odkazují na slova tvůrců. Seriál a film dále porovnávají na několika úrovních, s tím že co do kvality uměleckého zpracování vyzdvihují spíše film. Někteří recenzenti ho dokonce chápou jako *původní* dílo a seriál jako jeho *remake*, ač oba tvary jsou adaptacemi dvou naprosto odlišných próz.

V kritickém hodnocení zdařilosti seriálu se texty významně odlišují. Samotný vznik seriálu z pohledu nápravy historických skutečností přijímají otevřeně kladně.²⁰¹ Seznamzpravy.cz upozorňují na to, že tvůrci sice vymazali komunistický antimýtus, ale postavili mýtus nový.

Druhá skupina textů, kterou reprezentují všechny ostatní mediální výstupy mimo recenzi, rozhovorů a dalších záměrně ignorovaných sdělení, je velmi různorodá. Výstupy neobsahují mnoho společných znaků, a tak jsem se je rozhodla charakterizovat jednotlivě.

Pokud bylo jejich jádrem vyprávění osudu Josefa Hasila či lidí s ním souvisejících, dělo se tak velmi podrobně, přesně a rozsáhle. Některé texty představily jeho život, vyprávění se však nacházelo v těsném souladu s narativem filmu (Novinky.cz, Krajskélisty.cz). Získané výsledky tak představují zajímavé východisko pro celkové shrnutí a porovnání výzkumů článků publikovaných o Josefu Hasilovi v různých časových obdobích a v rámci jiných příležitostí.

---

²⁰¹ Reflex.cz dokonce píše, že Voyo zastoupilo v tomto ohledu funkci veřejnoprávního média.

Závěr

Minisérie *Král Šumavy: Fantom temného kraje* (2022) se inspiruje knižní předlohou *Návrat Krále Šumavy* (2012), která se snažila postihnout skutečný osud Josefa Hasila, ač její autor připouští určitou míru fabulace. Stejný záměr o historicky reálné zobrazení Hasilova života prezentovali do médií i tvůrci minisérie. Režisér David Ondříček se dle svých slov snažil narovnat ideologicky zabarvený příběh do autentičtější roviny. Jak však rozbor seriálu ukázal, děj fabuluje s historickými fakty pro lepší plynutí a větší dramatickosti vyprávění. Rovněž připisuje hlavní postavě pozitivní charakteristické rysy a vkládá jí do úst tomu odpovídající tendenční fráze. Vzniká tak sympatický hrdina, který nijak nereflektuje svou historickou ani vnitřní rozporuplnost (pohraničník vs. převaděč). Na druhou stranu nedochází v minisérii k výraznému řezu na černý a bílý svět, tedy myšlenkový střet převaděčů a pohraničníků, jako to dělá film.

Jak ukázala druhá část výzkumu, recenze minisérie si daného aspektu všímají. Základ pro její zhodnocení stavějí autoři na porovnání s filmem *Král Šumavy* (1959). Ze vztahu mezi oběma díly odvozují charakteristiku minisérie, ve které zaznívají znaky jako *antikomunistická, revizionistická, narovnávací historii* apod. Nové pojetí příběhu přijímají publicisté kladně, ale narážejí na umělecké limity zpracování, které film převyšuje. V hodnocení zdařilosti minisérie se jednotlivé recenze silně rozcházejí, až si přímo odporují. Vyzdvihují však společenskou a historickou záslužnost počínu, jeden text upozorňuje na nahrazení antimýtu mýtem novým.

Články doprovázející událost postupného publikování minisérie, které vyšly v průběhu prosince roku 2022 jsou žánrově, obsahově i rozsahem různorodé. Část jich se věnuje převyprávění a kontextualizaci Hasilova života. Jsou komplexní, nevynechávají z Hasilova života kontroverzní momenty, zmiňují širší souvislosti jako jsou šumavské procesy a osudy agentových blízkých. Jiná sdělení zase téměř splývají s narativem seriálu, a podporují tak iluzi jeho stoprocentní historické věrohodnosti.

O čtrnáct měsíců později vyšlo přes deset článků ke stému výročí narození Josefa Hasila. Jádrem sdělení spočívalo v životopisném medailonu s důrazem na události do Hasilova odchodu do Spojených států amerických. Denotativní analýza převyprávění jeho života ukázala, že kontroverzní události jako zastřelení pohraničníka a perzekuce jeho spolupracovníků jsou akcentovány pouze v malém počtu. Pouze jeden článek pak použil vyjádření odborníka, většina se opírá o vzpomínky Josefa Vávry, syna, a Davida Jana Žáka, autora biografického románu. Články kódují sdělení do znaků, které vytvářejí pozitivní

konotace s Hasilovou osobou. V textech vyznívá jako hrdina, použité fotografie v layoutu zase dotvářejí jeho specifickou auru nesmrtnosti.

Překvapivě málo textů obohacuje své sdělení o aktualizační prvek; tedy nový seriál, ať už v podobě pouhé zmínky či přiloženého traileru. Narativy prezentované v člancích neodpovídají na obsahové úrovni ději odvíjejícímu se v minisérii. Paradoxně ho mnohem více přejímají články v prvním zkoumaném období. Nepotvrdil se tak předpoklad, že by zatím minisérie významně pronikla do sdílené paměti a ustavila specifický pohled na problematiku. Při dekódování vlastního textu lze odhalit její tendenční diskurzivní rysy a z toho vyplývající mýtotvorný potenciál. Publikování další dvou třídílných řad seriálu, čas a rozbor pozdějších textů může ukázat, zda stále slavnější *Král Šumavy* (1959) bude již přežitě dílo a zda dojde pod vlivem seriálu k dominantnímu ustavení nového mýtu ve spojitosti s osobou Josefa Hasila.

Summary

The miniseries *King of Šumava: Phantom of the Dark Region* (2022) draws inspiration from the novel *Návrat Krále Šumavy* (2012), which aimed to capture the true story of Josef Hasil, although its author admits to a certain degree of fabrication. The same intention for a historically accurate portrayal of Hasil's life was presented to the media by the creators of the miniseries. Director David Ondříček, according to his words, sought to straighten out the ideologically influenced story into a more authentic dimension. However, as the analysis of the series showed, the plot fictionalizes historical facts for better flow and greater narrative drama. It also attributes positive characteristic traits to the main character and uses tendentious phrases in dialogues. Thus, a likable hero emerges who does not reflect his historical or internal contradictions (border guard vs. smuggler). On the other hand, the miniseries does not make a significant cut into a black-and-white world, i.e., the ideological clash between smugglers and border guards, as the film does.

As the second part of the research showed, reviews of the miniseries take note of this aspect. Authors base their evaluation on comparisons with the film *Smugglers of Death* (1959). They derive characteristics of the miniseries from the relationship between the two titles, which include features like being anti-communist, revisionist, and attempting to straighten out history, among others. Publicists generally accept the new approach to the story positively but point out artistic limitations in execution, which the film surpasses.

Assessments of the success of the miniseries vary widely among individual reviews, some even contradict each other. However, they highlight the societal and historical merit of the endeavor, with one text noting the replacement of an anti-myth with a new myth.

Articles accompanying the release of the miniseries in December 2022 vary in genre, content, and scope. Some delve into retelling and contextualizing Hasil's life, providing comprehensive coverage that doesn't omit controversial moments or broader contexts like the judicial political trials in Šumava and the fates of those close to the agent. Other messages almost merge with the series' narrative, thus reinforcing the illusion of its one hundred percent historical credibility.

Fourteen months later, over ten articles were published for the 100th anniversary of Josef Hasil's birth. The core of the messages consisted of biographical profiles emphasizing events up to Hasil's departure to the United States. A denotative analysis of his life retelling revealed that controversial events such as the shooting of a border guard and the persecution of his associates were only accentuated in a small number of articles. Only one article used an

expert's opinion, with most relying on the memories of Josef Vávra, the son, and David Jan Žák, the author of a biographical novel. The articles encode messages into signs that create positive connotations with Hasil's persona. In the texts, he appears as a hero, while the layout of used photographs further enhances his aura of immortality.

Surprisingly few texts enrich their messages with an updating element; that is, the new series, whether through mere mention or an attached trailer. The narratives presented in the articles do not correspond on a content level to the unfolding plot of the miniseries. Paradoxically, articles in the initial research period embrace the narrative much more. Thus, the assumption that the miniseries significantly penetrated the collective memory and established a specific view on the issue was not confirmed. Decoding the text reveals its tendentious discursive features and the resulting myth-making potential. The publication of two more three-part series of the miniseries, time, and analysis of later texts, may show whether the increasingly famous *Smugglers of Death* (1959) will become an outdated title and whether the series will lead to the dominant establishment of a new myth associated with the figure of Josef Hasil.

Použitá literatura

- BARTHES, Roland. *Mytologie*. Praha: Dokořán, 2018. ISBN 978-807363-888-7.
- BÍLEK, Petr A. (ed.) *James Bond a major Zeman: ideologizující vzorce vyprávění*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2007. ISBN 978-80-87053-06-5.
- BLÁHOVÁ, Jindřiška. Pár správných esenbáků, pár správných filmařů: produkce Krále Šumavy (1957–1959) a hledání ideálního modelu socialistického filmu. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2936-2.
- BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. Úvod do studia médií. Brno: Barrister & Principal, 2001. ISBN 80-85947-67-6.
- DIJK, Teun van A. *A Multidisciplinary Approach*. London: SAGE Publications, 1998. ISBN 0 7619 5654 9.
- DEUZE, Mark. What is Multimedia Journalism? *Journalism studies*, roč. 5., 2004, 2. ISSN 1461-670X.
- EPLEY, Nicholas. *Mindwise: How We Understand What Others Think, Believe, Feel, And Want*. New York: Knopf, 2014. ISBN 9780307595911.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
- HRBAS, Jiří. Nový Kachyňův film. *Film a doba* 6, č. 2. ISSN 0015-1068.
- KLIMEŠ, Ivan: Filmaři a komunistická moc v Československu. *Illuminace*, roč. 16, 2004, č. 4. ISSN 0862-397X.
- KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2936-2.
- KÖLBL, František. *Konfliktní obrazy Šumavy (od roku 1945 do současnosti): Kulturní reprezentace ve vztahu k ideologii*. České Budějovice, 2022. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.
- LOVEJOY, Alice. „Mimo plán“: Československý armádní film a Pražské jaro. *Illuminace*, roč. 22, 2010, č. 2. ISSN 0862-397X.
- MOC, Pavel. *Šumavští převaděči*. České Budějovice: Kopp nakladatelství, 2022. ISBN 978-80-7232-541-2.
- MORAVEC, Václav. *Proměny novinářské etiky*. Praha: Academia, 2020. ISBN 978-80-200-3111-2.
- OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 80-246-4612-9.
- PEJČOCH, Ivo. TOMEK, Prokop. *Agenti–chodci na popravišti. Kurýři západních zpravodajských služeb popravení v letech 1949-1958*. Cheb: Svět křídel, 2010. ISBN 978-80-86808-88-8.
- PINKAS, Jaroslav. Sociální topografie pohraničí v letech 1948–1989. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2936-2.
- PÍŠOVÁ, Ina. Wild Wild East. Román Král Šumavy v dobovém literárním kontextu. In: Petr Kopal a kol., *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2936-2.
- PROPP, Vladimír Jakovlevič. *Morfologie a pohádky a jiné studie*. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-085-9.
- SKOPAL, Pavel. Filmová kritika a diváci - za hranice diskurzivní změny. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2936-2.
- STRAUSS, L. Anselm a kol. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X
- SVOBODA, Libor. TICHÝ, Martin eds. *Cesty za svobodou. Kurýři a převaděči v padesátých letech 20. století*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. ISBN 978-80-87912-19-5.
- ŠVÉDA, Josef. *Mašinový mýtus: ideologie v české literatuře a kultuře*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2012. ISBN 978-80-87053-75-1.
- SVOBODA, Libor. Hasil, Nowotny a ti druzí. Králové Šumavy jako historický problém. In: KOPAL, Petr a kol. *Král Šumavy: komunistický thriller*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2936-2.
- TICHÝ, Martin. Rudolf Kalčík. Životopisná črta. In: SVOBODA, Libor; TICHÝ, Martin eds. *Cesty za svobodou. Kurýři a převaděči v padesátých letech 20. století*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. ISBN 978-80-87912-19-5.
- TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.
- ŽÁK, David Jan. *Návrat Krále Šumavy: román o Josefu Hasilovi*. Praha: Labyrint, 2012. ISBN 978-80-87260-39-5.

Internetové zdroje

- Autor neuveden. *Souboj s německým finančníkem v civilu, který o chvíli dříve sebral a odvekl Hasilova kolegu Vyletu*. Online. Paměťnároda.cz. Dostupné z: [Josef Hasil \(1924 - 2019\) \(pametnaroda.cz\)](https://www.pametnaroda.cz/josef-hasil-1924-2019)
- Autor neuveden. *Exkluzivní tvorba vydaná pod značkou Voyo I Originál*. Online. Voyo.nova.cz. Dostupné z: [Exkluzivní tvorba vydaná pod značkou Voyo | Originál \(nova.cz\)](https://www.voyo.nova.cz/exkluzivni-tvorba-vydan%C3%A1-pod-zna%C4%Kkou-voyo-i-origin%C3%A1l)
- Autor neuveden. *Michal Reitler*. Online. Wikipedia.org. Dostupné z: [Michal Reitler – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://www.wikipedia.org/wiki/Michal_Reitler)

Autor neuveden. *Tiskové zprávy*. Online. Voyo.nova.cz. 4. 4. 2024. Dostupné z: [Voyo má v této chvíli už více než 800 000 platících uživatelů | Voyo \(nova.cz\)](#)

Autor neuveden. *Vítězové 36. Finále Plzeň*. Online. Festivalfinale.cz Dostupné z: [Detail - Finále Plzeň - Filmový festival \(festivalfinale.cz\)](#)

AUST, Ondřej. *Voyo přinese Ondříčkovu minisérii Král Šumavy*. Online. Mediář.cz. 15. 2. 2022. Dostupné z: [Voyo přinese Ondříčkovu minisérii Král Šumavy — Médiář \(mediar.cz\)](#)

AUST, Ondřej; JETMAR, Jakub. *Michal Reitler: „Nova má očekávání uspokojovat, Voyo má očekávání vzbuzovat.“* Online. Mediář.cz. 23. 2. 2022. Dostupné z: [Michal Reitler: "Nova má očekávání uspokojovat, Voyo má očekávání vzbuzovat" — Médiář \(mediar.cz\)](#)

AUST, Ondřej. *Michal Reitler: Nova si bere své sloty zpátky. Voyo musí vyrábět hity*. Online. Mediář.cz. 31. 1. 2024. Dostupné z: [Michal Reitler: Nova si bere své sloty zpátky. Voyo musí vyrábět hity — Médiář \(mediar.cz\)](#)

AUST, Ondřej. *Seriál z Voya poprvé přechází do bezplatného vysílání: Nova nasadí Ivetu*. Online. Mediář.cz. 7. 3. 2024. Dostupné z: [Seriál z Voya poprvé přechází do bezplatného vysílání: Nova nasadí Ivetu — Médiář \(mediar.cz\)](#)

BUČEK, Šimon Daniel a redakce. *Král Šumavy abstinent. Proč Josef Hasil nepil alkohol?* Online. Tn.nova.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy abstinent. Proč Josef Hasil nepil alkohol? | TV Nova](#)

GONDÍKOVÁ Adéla; CIBULKA, Kateřina. *Natočil nového Krále Šumavy. „Josefa Hasila i události jsem se snažil vyličít pravdivě,“ říká režisér Ondříček*. Online. iRozhlas.cz. 5. 12. 2022. Dostupné z: [Natočil nového Krále Šumavy. „Josefa Hasila i události jsem se snažil vyličít pravdivě,“ říká režisér Ondříček | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#)

KALCOVÁ Markéta; VALENTA, Dušan. *Prezident udělil státní vyznamenání*. Online. iRozhlas.cz. 28. 10. 2001. Dostupné z: [Prezident udělil státní vyznamenání | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#)

KOBLENC, Václav. *David Jan Žák hledá a píše pravdu o Králi Šumavy*. Online. Deník.cz. 9. 12. 2013. Dostupné z: [David Jan Žák hledá a píše pravdu o Králi Šumavy - Jindřichohradecký deník \(denik.cz\)](#)

KOBLENC, Václav. *Pět let. A román o Králi Šumavy se pořád dobře prodává*. Online. Deník.cz. 8. 2. 2016. Dostupné z: [Pět let. A román o Králi Šumavy se pořád dobře prodává - Deník.cz \(denik.cz\)](#)

KROUPA Mikuláš; TRNKOVÁ Eva; POST BELLUM. *Zavřeli mu mámu, babičku i dědu. Se synem Krále Šumavy se osud nemazlil*. Online. Tábořskýdeník.cz. 11. 12. 2022. Dostupné z: [Zavřeli mu mámu, babičku i dědu. Se synem Krále Šumavy se osud nemazlil - Tábořský deník \(denik.cz\)](#)

MACH, Jiří ml. *Voyo.cz: přešlapování nebo krok kupředu?* Online. Lupa.cz. 17. 1. 2011. Dostupné z: [Voyo.cz: přešlapování nebo krok kupředu? - Lupa.cz](#)

Redakce. *Ordinace nekončí, přejde na Voyo, potvrzuje Nova*. Online. Mediář.cz. 8. 6. 2021. Dostupné z: [Ordinace nekončí, přejde na Voyo, potvrzuje Nova — Médiář \(mediar.cz\)](#)

Redakce. *Padla první klapka Krále Šumavy pro Voyo! Zahraje si v něm i autor knižní předlohy*. Online. Tn.nova.cz. 11. 4. 2022. Dostupné z: [Padla první klapka Krále Šumavy pro Voyo! Zahraje si v něm i autor knižní předlohy | TV Nova](#)

Redakce. *Voyo omlazuje vizuál, videotéka Novy také poprvé zveřejnila top 10 nejsledovanějších*. Online. Mediář.cz. 13. 4. 2022. Dostupné z: [Voyo omlazuje vizuál, videotéka Novy také poprvé zveřejnila top 10 nejsledovanějších — Médiář \(mediar.cz\)](#)

Redakce. *Malý a mrštný Král Šumavy: Kdo je český Belmondo očima Davida Ondříčka?* Online. Tn.nova.cz. 30. 11. 2022. Dostupné z: [Malý a mrštný Král Šumavy: Kdo je český Belmondo očima Davida Ondříčka? | TV Nova](#)

Redakce. *To mě pos*er pták! Hláška z Krále Šumavy, která zbourala Lucernu i herce Jana Nedbala*. Online. Tn.nova.cz. 2. 12. 2022. Dostupné z: [To mě pos*r pták! Hláška z Krále Šumavy, která zbourala Lucernu i herce Jana Nedbala | TV Nova](#)

Redakce. *Prosincová nálož na Voyo: Nové seriály, pořady i sportovní klání, které vám nesmí uniknout!* Online. Voyo.nova.cz. 8. 12. 2022. Dostupné z: [Prosincová nálož na Voyo: Nové seriály, pořady i sportovní klání, které vám nesmí uniknout! | Voyo \(nova.cz\)](#)

Redakce. *Voyo už je u tří největších operátorů. Uvádí druhou řadu Ivety a chystá třetí*. Online. Mediář.cz. 26. 4. 2023. Dostupné z: [Voyo už je u tří největších operátorů. Uvádí druhou řadu Ivety a chystá třetí — Médiář \(mediar.cz\)](#)

Redakce. *CME: Voyo dosáhlo ve svých zemích milionu předplatitelů*. Online. Mediaguru.cz. 26. 2. 2024. Dostupné z: [CME: Voyo dosáhlo ve svých zemích milionu předplatitelů | MediaGuru](#)

Redakce. *Takhle vypadal galavečer ČESKÝ LEV (feat. Oskar Hes, Jan Nedbal, Jiří Bartoška a další)*. Online. YouTube.com. 13. 3. 2024. Dostupné z: [Takhle vypadal galavečer @ČESKÝ LEV 2024 🏆 \(feat. Oskar Hes, Jan Nedbal, Jiří Bartoška a další\) - YouTube](#)

SKOUMALOVÁ, Tatiana. *Padá železná opona a Králi Šumavy jde o všechno. Chystá se pokračování série*. Online. Tn.nova.cz. 10. 10. 2023. Dostupné z: [Padá železná opona a Králi Šumavy jde o všechno. Chystá se pokračování série | TN.cz \(nova.cz\)](#)

ŠIKALOVÁ, Zuzana. *Denis Šafařík promluvil o vztahu s o deset let starší Annou Fixovou. Na dítě se necítí*. Online. Tn.nova.cz. 13. 10. 2023. Dostupné z: [Denis Šafařík promluvil o vztahu s o deset let starší Annou Fixovou. Na dítě se necítí | TV Nova](#)

VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Chceme postavit pilíř příjmů z předplatného*. Online. Mediaguru.cz. 5. 1. 2012. Dostupné z: [Chceme postavit pilíř příjmů z předplatného | MediaGuru](#)

VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Voyo se chce postavit vedle Netflixu a Disney+*. Online. Mediaguru.cz. 26. 4. 2021. Dostupné z: [Voyo se chce postavit vedle Netflixu a Disney+ | MediaGuru](#)

VOLEJNÍKOVÁ, Veronika. *Z Údolí smrti do střížny. David Ondříček dotočil pro Voyo Krále Šumavy*. Online. Tn.nova.cz. 18. 5. 2022. Dostupné z: [Z Údolí smrti do střížny. David Ondříček dotočil pro Voyo Krále Šumavy | TN.cz \(nova.cz\)](#)

ZAVŘELOVÁ, Monika. *Král Šumavy byl ideologicky špatně, ale filmařsky úžasný, říká režisér Ondříček*. Online. iDnes.cz. 15. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy byl ideologicky špatně, ale filmařsky úžasný, říká režisér Ondříček - iDNES.cz](#)

ZUNOVÁ, Andrea. *David Ondříček natáčí skutečný příběh Krále Šumavy: Jako malý jsem si na něj hrál*. Online. Novinky.cz. 17. 3. 2022. Dostupné z: [David Ondříček natáčí skutečný příběh Krále Šumavy: Jako malý jsem si na něj hrál - Novinky](#)

Audiovizuální zdroje

Král Šumavy: Fantom temného kraje [internetový seriál]. Režie David ONDŘÍČEK, Česko, 2022.

NAVARA, Luděk; PETROV, Marcel. *Král Šumavy*. In: *Po stopách třetího odboje* [televizní dokument]. ČT 2010, ČT 2 16. 4. 2018. Dostupné z: [Po stopách třetího odboje - iVysílání | Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#)

Návrat Krále Šumavy. In: Studio 6 Víkend. [televizní zpravodajství a publicistika]. ČT 24 20. 4. 2013. Online. Českátelevize.cz. Dostupné z: [Studio 6 Víkend - Studio 6 víkend | Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#)

PETRÁČEK, Miroslav. *Pomsta za Krále Šumavy*. In: *Reportéři ČT* [televizní publicistický pořad]. ČT 1 20. 4. 2015. Online. Českátelevize.cz. Dostupné z: [20. dubna 2015 - Reportéři ČT | Česká televize](#)

Návrat Krále Šumavy. In: Studio 6 Víkend. [televizní zpravodajství a publicistika]. ČT 24 20. 4. 2013. Online. Českátelevize.cz. Dostupné z: [Studio 6 Víkend - Studio 6 víkend | Česká televize \(ceskatelevize.cz\)](#)

Zpráva o Králi Šumavy [dokumentární film Česká televize, tvůrčí skupina Anny Beckové]. Scénář a režie Kristina Vlachová. Česko, 2001.

Články podrobené rozboru

BARTOŠ Jakub; ČTK. *Hasil nepřestal mít obavy z komunistů ani po listopadu 1989. Od jeho narození uplynulo 100 let*. Online. Budějcká.drba.cz. 8. 2. 2024. Dostupné z: [Hasil nepřestal mít obavy z komunistů ani po listopadu 1989. Od jeho narození uplynulo 100 let | Společnost | Zprávy | Budějcká Drbna - zprávy z Českých Budějovic a jižních Čech](#)

BEDNÁŘOVÁ, Veronika. *Král Šumavy: Možná až příliš lehkavázný pomník*. Online. Reflex.cz. 15. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy: Možná až příliš lehkavázný pomník | Reflex.cz](#)

BENEŠOVÁ, Hana. *Král Šumavy Josef Hasil: Muž, kterého komunisté nedostali, tak ho nechali zemřít alespoň ve filmu*. Online. Reflex.cz. 13. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy Josef Hasil: Muž, kterého komunisté nedostali, tak ho nechali zemřít alespoň ve filmu | Reflex.cz](#)

ČTK zdroj. „*Král Šumavy*“ *Josef Hasil nepřestal mít obavy z komunistů ani po listopadu 1989*. Online. Epochtimes.cz. 6. 2. 2024. Dostupné z: [„Král Šumavy“ Josef Hasil nepřestal mít obavy z komunistů ani po listopadu 1989 \(epochtimes.cz\)](#)

ČTK zdroj. *Před 100 lety se narodil Josef Hasil, známý jako Král Šumavy*. Online. iDnes.cz. 11. 2. 2024. Dostupné z: [Před 100 lety se narodil Josef Hasil, známý jako Král Šumavy - iDNES.cz](#)

DRDA, Adam. *Před 100 lety se narodil Král Šumavy Josef Hasil. Poslechněte si jeho vzpomínky*. Online. Plus.rozhlas.cz. 24. 12. 2023, aktualizováno 8. 2. 2024. Dostupné z: [Před 100 lety se narodil Král Šumavy Josef Hasil. Poslechněte si jeho vzpomínky | Plus \(rozhlas.cz\)](#)

FILA, Kamil. *Kinolog: Nový král Šumavy neumí chodit. Mladý esenbák se chce odlišit od verze z 50. let*. Online. Kinobox.cz. 11. 12. 2022. Dostupné z: [Kinolog: Nový král Šumavy neumí chodit. Mladý esenbák se chce odlišit od verze z 50. let | Kinobox.cz](#)

HEJDOVÁ, Irena. *Král Šumavy oživuje legendu mezi českými protikomunistickými převaděči. I nabídku televize Nova*. Online. Deník N.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy oživuje legendu mezi českými protikomunistickými převaděči. I nabídku televize Nova \(denikn.cz\)](#)

HRNČÍŘ, Martin. *Pres hranice převedl desítky lidí. Nyní má nová série o Králi Šumavy premiéru na Voyo*. Online. iROZHLAS.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Pres hranice převedl desítky lidí. Nyní má nová série o Králi Šumavy premiéru na Voyo | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#)

KOVARÍK Jan; NOVOTNÁ Jitka; KAUCKÝ Tomáš. *Král Šumavy. Nepochopitelný fantom hranic*. Online. Dvojka.rozhlas.cz. 8. 2. 2024. Dostupné z: [Král Šumavy. Nepochopitelný fantom hranic | Dvojka \(rozhlas.cz\)](#)

KROUPA Mikuláš; TRNKOVÁ Eva; POST BELLUM. *Zavřeli mu mámu, babičku i dědu. Se synem Krále Šumavy se osud nemazlil*. Online. Tábořskýdeník.cz. 11. 12. 2022. Dostupné z: [Zavřeli mu mámu, babičku i dědu. Se synem Krále Šumavy se osud nemazlil - Tábořský deník \(denik.cz\)](#)

KRUPKA, Jaroslav. *Příběh Krále Šumavy: Převaděč Josef Hasil byl jako stín, uměl se dostat z léček*. Online. Denik.cz. 13. 12. 2022. Dostupné z: [Příběh Krále Šumavy: Převaděč Josef Hasil byl jako stín, uměl se dostat z léček - Denik.cz \(denik.cz\)](#)

KUBÁT, Petr. *Král Šumavy, nepolapitelný převaděč Hasil by oslavil 100 let*. Online. iRozhlas.cz. 8. 2. 2024. Dostupné z: [Král Šumavy, nepolapitelný převaděč Hasil by oslavil 100 let | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#)

MACH, Jiří ml. *Voyo.cz: přešlapování nebo krok kupředu?* Online. Lupa.cz. 17. 1. 2011. Dostupné z: [Voyo.cz: přešlapování nebo krok kupředu? - Lupa.cz](#)

MAŽÁRI, Martin. *Lepší živi, než mrtví, lepší mrtví, než za čarou - nový Král Šumavy je na Voyo (recenze)*. Online. Totalfilm.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Lepší živi, než mrtví, lepší mrtví, než za čarou - nový Král Šumavy je na Voyo \(recenze\) - Totalfilm.cz](#)

NOVÁKOVÁ, Ela. *3 v 1 Davida Ondříčka aneb Politické drama, horor i romance. Docela podařená směs. TV glosář Ely Novákové*. Online. Krajské listy.cz. 12. 12. 2022. Dostupné z: [3 v 1 Davida Ondříčka aneb Politické drama, horor i romance. Docela podařená směs. TV glosář Ely Novákové | Krajské listy.cz \(krajskelisty.cz\)](#)

nar zkratka autora. Před 100 lety se narodil legendární šumavský převaděč Josef Hasil. Online. Ahaonline.cz. 8. 2. 2024. Dostupné z: [Před 100 lety se narodil legendární šumavský převaděč Josef Hasil | Ahaonline.cz](#)

PETRÁČEK, Zbyněk. *Zabít, či se nechat zabít? Proč se Králům Šumavy fandí víc než Mašinům?* Online. Lidovky.cz. 18. 12. 2022. Dostupné z: [Zabít, či se nechat zabít? Proč se králům Šumavy fandí víc než Mašinům | Názory | Lidovky.cz](#)

PETRÁČEK, Zbyněk. *Nekontroverzní král. Před sto lety se narodil šumavský převaděč Hasil*. Online. Lidovky.cz. 8. 2. 2024. Dostupné z: [Nekontroverzní král. Před sto lety se narodil šumavský převaděč Hasil | Názory | Lidovky.cz](#)

pma zkratka autora; ČTK. 100 let od narození Krále Šumavy: Josef Hasil pomáhal krajanům. Online. Blesk.cz. 9. 2. 2024. Dostupné z: [100 let od narození Krále Šumavy: Josef Hasil pomáhal krajanům | Blesk.cz](#)

SLADKÝ Pavel. *Recenze: Přece to tu komunistům nenecháme. Nový Král Šumavy chce narovnat historii*. Online. Aktuálně.cz. 8. 12. 2022. Dostupné z: [Recenze minisérie Král Šumavy: Fantom temného kraje od Davida Ondříčka - Aktuálně.cz \(aktualne.cz\)](#)

SPÁČILOVÁ Mirka. *RECENZE: Fantom temného kraje, král Šumavy a dámských ložnic*. Online. iDnes.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [RECENZE: Fantom temného kraje, král Šumavy a dámských ložnic - iDNES.cz](#)

SVOBODA, Martin. *Král Šumavy opět hlídá hranice. Příběh je tentokrát odvyprávěný „správně“, má ale čím zaujmout?* Online. Kinobox.cz. 4. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy opět hlídá hranice. Příběh je tentokrát odvyprávěný „správně“, má ale čím zaujmout? | Kinobox.cz](#)

ŠKODA, Jan. *Král Šumavy je zpátky. Ondříček převyprávěl příběh jednoho z legendárních převaděčů*. Online. Forbes.cz. 8. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy je zpátky. Ondříček převyprávěl příběh jednoho z legendárních převaděčů — Forbes](#)

ŠMEJKAL, Pavel; ČTK. *Nejslavnější převaděč pomohl za hranice desítkám lidí. „Král Šumavy“ se narodil před sto lety*. Online. Forum24.cz. 6. 2. 2024. Dostupné z: [Nejslavnější převaděč pomohl za hranice desítkám lidí. „Král Šumavy“ se narodil před sto lety | FORUM 24](#)

ŠRAJER, Martin. *Král Šumavy se vrací. V televizní minisérii je z něj superhrdina třetího odboje*. Online. Seznamzpravy.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Recenze minisérie Voyo Král Šumavy: Fantom temného kraje \(seznamzpravy.cz\)](#)

ŠVEC, Pavel; POLÁČEK Dan; GAZDÍK Jan. *Zběsilá štvance StB na Krále Šumavy. Nezastavilo ho nic, ani dramatická smrt bratra*. Online. Aktuálně.cz. 10. 12. 2022, aktualizováno 8. 2. 2024. Dostupné z: [Zběsilá štvance StB na Krále Šumavy. Nezastavilo ho nic, ani dramatická smrt bratra - Aktuálně.cz \(aktualne.cz\)](#)

ZUNOVÁ, Andrea. *Král Šumavy: Fantom temného kraje aneb jak to bylo*. Online. Novinky.cz. 9. 12. 2022. Dostupné z: [Král Šumavy: Fantom temného kraje aneb jak to bylo - Novinky](#)

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce													
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:													
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Fortuníková Jana	Razítko podatelny: <table border="1" style="margin: auto;"><tr><td colspan="3" style="text-align: center;">Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd</td></tr><tr><td>Došlo dne:</td><td style="text-align: center;">13 -09- 2023</td><td style="text-align: right;">-1-</td></tr><tr><td>Čj:</td><td style="text-align: center;">302</td><td style="text-align: right;">Příloh:</td></tr><tr><td>Přiděleno:</td><td></td><td></td></tr></table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd			Došlo dne:	13 -09- 2023	-1-	Čj:	302	Příloh:	Přiděleno:		
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd													
Došlo dne:		13 -09- 2023	-1-										
Čj:		302	Příloh:										
Přiděleno:													
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2021/2022													
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 31647281@fsv.cuni.cz													
Studijní program/speciálizace: Žurnalistika/prezenční													
Název práce v češtině: Příběh Josefa Hasila v minisérii Král Šumavy: Fantom temného kraje a její mediální ohlas													
Název práce v angličtině: The story of Josef Hasil in the miniseries The King of Šumava The Phantom of the Dark Land and its media response													
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí) LS 2023/2024													
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Pojem Král Šumavy označuje pašeráky, převaděče či další osoby s výlučnou znalostí terénu českého hraničního pohoří. Objevuje se po roce 1948, kdy se nepropustnost československých hranic z pohledu pohybu osob stala jednou z hlavních priorit ochrany státu. Pohraničníci jsou v dobovém diskurzu hrdinové, lidé se záměrem opustit republiku nepřátelé. Slavný film Král Šumavy Karla Kachyni z roku 1959 reprezentuje daný postoj vládnoucí ideologie velmi sofistikovaně a nenápadně. Díky svým uměleckým kvalitám však patří k jednomu z nejrozporupnějších děl české kinematografie. Nejvýraznějšího přepracování tématu se v porevoluční éře chopil režisér David Ondříček pro platformu Voyo patřící TV Nova. V minisérii Král Šumavy: Fantom temného kraje (premiéra v prosinci 2022) dochází k převrácení mýtu a oproštění se od komunistického výkladu historie. Cílem práce je zreflektovat, jak tvůrci přistoupili ke zpracování příběhu Josefa Hasila, Krále Šumavy, a prezentování minisérie. Chci zjistit, jaký mediální ohlas její vydání způsobilo a jak si vede v očích recenzentů a zda dochází ke srovnání jejich kvalit s „původním“ Králem Šumavy. Dále se zaměřím na únorové 100. výročí narození Josefa Hasila zejména ve vztahu k minisérii. Bude mě zajímat, jak dochází ve vydaných článcích k interpretaci jeho života a zda reflektují nový seriál odlišným způsobem než v době jeho premiéry.													
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): Úvod Mýtus Krále Šumavy <ul style="list-style-type: none"> • Co je to mýtus • Vnímání osoby Krále Šumavy v letech 1948 – 1989 • Film Král Šumavy (r. Karel Kachyňa, 1959) a stejnojmenný román (Rudolf Kalčík, 1960) Životní příběh Josefa Hasila Návrat Krále Šumavy <ul style="list-style-type: none"> • Charakteristika románu, který posloužil jako předloha k minisérii Král Šumavy: Fantom temného kraje • Další výskyt pojmu Král Šumavy v umělecké tvorbě a porevoluční popkultuře Platforma Voyo a prezentace minisérie na webu Král Šumavy: Fantom temného kraje <ul style="list-style-type: none"> • Představení minisérie • Přístup tvůrců k interpretaci dějin 													

<ul style="list-style-type: none"> • Analýza příběhu Josefa Hasila <p>Analýza mediálního ohlasu a recenzí na minisérii Král Šumavy: Fantom temného kraje Analýza mediálního obsahu ke 100. výročí narození Josefa Hasila ve vztahu k minisérii Závěr Seznam použitých zdrojů</p>
<p>Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy): Novinky.cz (prosinec 2022, únor 2024) Aktuálně.cz (prosinec 2022, únor 2024) iDnes.cz (prosinec 2022, únor 2024) Lidovky.cz (prosinec 2022, únor 2024) Seznamzpravy.cz (prosinec 2022, únor 2024) Web TV Nova (podzim 2022 období prezentace první série pořadu, případná prezentace pokračování naplánovaného na rok 2024) Voyo minisérie Král Šumavy: Fantom temného kraje s odkazem na Návrat Krále Šumavy (Žák, 2012)</p>
<p>Postup (technika) při zpracování materiálu: Ve výše zmíněných online médiích provedu rešerši článků na témata a Král Šumavy: Fantom temného kraje v období jeho premiéry (prosinec 2022) a 100. výročí narození Josefa Hasila (8. únor 2024). Provedu analýzu jejich obsahu. Následně porovnáám jejich narativy, četnost, délku, porovnáám přístup k životnímu příběhu Josefa Hasila (pokud ho články o seriálu zpracovávají). Dále mě bude zajímat, zda v únorových člancích dojde k nové reflexi seriálu. Analýze podrobím i oficiální web TV Nova, abych zjistila, jak přistoupila k prezentaci projektu; jak byl pro platformu důležitý, jak komunikovala s diváky, že přichází s novým zpracováním příběhu Krále Šumavy apod. Při rozboru samotného seriálu mě pak bude zajímat pojetí životního příběhu Josefa Hasila. Na rok 2024 se zároveň chystá i druhá série Krále Šumavy: Fantom temného kraje. Bližší datum uvedení není zatím zveřejněno (k 21. 8. 2023). Při psaní práce neopominu případnou medializaci plánovaného pokračování seriálu.</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků): BARTHES, Roland. <i>Mytologie</i>. Praha: Dokořán, 2018. ISBN 978-80-7363-888-7. Kniha francouzského sémiotika obsahuje krátké eseje zabývající se konzumní společností, které posléze zasazuje do širšího kontextu. Autorovy myšlenky zároveň naráží na problematiku, jakým způsobem se přeměňuje historie a důležité dějinné momenty v mýtus, který na národní úrovni může schrávat výraznou identifikační roli.</p> <p>BÍLEK, Petr A. <i>James Bond a major Zeman: ideologizující vzorce vyprávění</i>. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2007. Scholares. ISBN 978-80-87053-06-5. Soubor studií nabízí analýzy britské agentské filmové série a československého detektivního seriálu, které sdílejí některé vlastnosti. Rozboru se v knize dočkají mj. jejich hlavní postavy reprezentující hodnoty rozdílných světů. Autoři také zkoumají, kdy je budování narativu jednotlivých epizod v souladu s politickým diskursem dané doby. Jak si však všimají, styl vyprávění a ideologický rámec se mohou vyskytovat v konfliktu</p> <p>KOPAL, Petr a kol. <i>Král Šumavy: komunistický thriller</i>. Praha: Academia, 2019. České kino. ISBN 978-80-200-2936-2. Obsáhlá kolektivní monografie rozebírá divácky úspěšný a, jak sama podotýká, do dnešních dní velmi populární film Král Šumavy (1959) v různých vrstvách. Představuje tvůrčí kontext vzniku díla, tematiku hranice i jeho uměleckou složku. Zároveň autoři odhalují na první pohled neviditelnou symboliku díla a její propagandistickou funkci.</p> <p>ŠVÉDA, Josef. <i>Mašínovský mýtus: ideologie v české literatuře a kultuře</i>. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2012. ISBN 978-80-87053-75-1.</p>

Studie se zabývá proměnou mýtu bratří Mašínů, který se v komunistické éře těšil velkému negativnímu zabarvení. Se změnou režimu po roce 1989 pak přichází snaha vyprávět překroucené příběhy, jak se „doopravdy staly.“ Jak však ukazuje Švéda, nová doba nepřináší kýžené odideologizování a očistění narativů. Naopak je zanáší pohledem poplatným současné interpretaci historie.

TRAMPOTA, Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. 2010. Praha: Portál. ISBN: 978-80-7367-683-4.

Knihou výkladem a praktickými příklady použití představuje oblasti, výhody a nevýhody výzkumných metod v oboru mediálních studií.

ŽÁK, David Jan. *Návrat Krále Šumavy: román o Josefu Hasilovi*. V Praze: Labyrint, 2012. ISBN 978-80-87260-39-5.

Životopisný román posloužil jako předloha ke zpracování zkoumané minisérie. Zajímavostí je, že její televizní zpracování se připravovalo již v roce 2013. Autor využíval archivních materiálů a k sepsání skutečného příběhu Josefa Hasila, který je proložený fikcí.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let):

BECKOVÁ, Aneta. *Jazyk a styl Davida Jana Žáka v životopisném románu Návrat Krále Šumavy*. České Budějovice, 2016. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta. Vedoucí práce doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

KÖLBL, František. *"Mimo stezku": Kulturní reprezentace Krále Šumavy*. České Budějovice, 2017. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Petr Bilek, CSc.

KÖLBL, František. *Konfliktní obrazy Šumavy (od roku 1945 do současnosti): Kulturní reprezentace ve vztahu k ideologii*. České Budějovice, 2022. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Petr Bilek, CSc.

Datum / Podpis studenta/ky

12.9. 2023

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

PEDNAŽEK PETR
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

13.9.2023
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU. A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTIŠKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Titulek (tabulka)

Příloha č. 2: Doprovodné fotografie (tabulka)

Příloha č. 3: Jiný doprovodný obsah (tabulka)

Příloha č. 4: Citované osoby (tabulka)

Příloha č. 5: Reflexe kulturního ohlasu (tabulka)

Příloha č. 6: Životopisné události (tabulka)